

T.C
ANAkkALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

VİYANA HAFİZLİK OKULU VE AVRUPA İÇİN ÖRNEKLİĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Yusuf KALEMLİ

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Abdullah AKIN

ANAkkALE 2016

TAAHHÜTNAME

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Viyana Hafızlık Okulu Ve Avrupa İçin Örnekliği**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

15.10.2016

Yusuf Kalemli

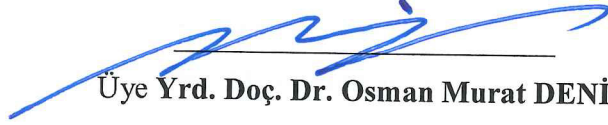
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne
Yusuf KALEMLİ'ye ait Viyana Hafızlık Okulu ve Avrupa için Örnekliği
adlı çalışma, jürimiz tarafından Felsefe Ve Din Bilimleri Anabilim Dalında

YÜKSEK LİSANS TEZİ

olarak oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Üye Prof. Dr. Hamit ER

Üye Yrd. Doç. Dr. Osman Murat DENİZ

Üye Yrd. Doç. Dr. Abdullah AKIN
(Danışman)

Tez No : 10117282
Tez Savunma Tarihi : 22.06.2016

ONAY

Doç. Dr. Şerif KORKMAZ

Enstitü Müdürü

15/08/2016

ÖZET

VIYANA HAFIZLIK OKULU ve AVRUPA İÇİN ÖRNEKLİĞİ

Avrupa'nın en önemli kent merkezlerinde, dini inançlarının gereğini yerine getirmek ve kimliklerini koruyabilmek için, apartman bodrumlarında başlayan Kur'an-ı Kerim eğitimi, bugün modern eğitim merkezlerine ve yatılı hafızlık okullarına kavuşmuş bulunmaktadır.

Hizmet kalitesini artırmak, gelişmesine az da olsa katkıda bulunmak, örnek teşkil etmesi, bilinmesi ve gelişmesi açısından, özellikle akademik camianın dikkatini çekmek, değerli tecrübesinden istifade etmek üzere araştırma konusu olarak seçtiğimiz ‘‘Viyana Hafızlık Okulu’’ başlıklı tezimiz, giriş bölümünden sonra iki bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümünde, Avusturya hakkında kısa bilgilendirme, geçmişte Osmanlı Devleti ile ilişkisi, yakın tarihte Müslümanlara tanınan yasal haklar, İslam dininin devlet tarafından resmi olarak tanınması, İslam cemaatinin kurulması ve bazı faaliyetleri hakkında bilgi sunulmuştur.

İkinci bölümde Kur'an ve Hafızlıkla ilgili kavramların tahlili, hafızlığın tanımı ve önemi kaynak eserlerle birlikte güncel eserlerde taranarak incelenmiştir. Prof. Dr. İsmail Karaçam'ın ‘‘Kur'an'ı Kerim'in Faziletleri ve Okuma Kaideleri’’ adlı eseri, Abdurrahman Çetin'in ‘‘Kur'an İlimleri ve Kur'an'ı Kerim Tarihi’’ adlı eseri. Ziya Salihoğlu'nun ‘‘İdeal Hafızın El Kitabı ve Başarılı Hafız Olma ve Yetiştirme Metotları’’ adlı eserleri dikkatli bir şekilde incelendikten sonra bu eserlerden kısa alıntılar yapılarak istifade edilmiştir.

Araştırmamızın asıl konusu olan ‘‘Viyana Hafızlık Okulu’’ üçüncü bölümde incelenmiştir. Bu bölümde Viyana'da Hafızlık eğitimi veren Türkiye kökenli kurum ve kuruluşlarla ilgili bilgi sunuldu. Bunların yanı sıra Viyana Hafızlık Okulunun tarihçesi, alt yapı çalışmaları, kuruluşu ve resmi açılışı, yeni yapılanma sürecinde açılan sınıflar, oluşturulan gruplar ders müfredatı, aylık ve yıllık giderler pano ve grafiklerle açıklandı.

Sonuç olarak örgün eğitimle birlikte hafızlık yapmanın, yetiştirmiş olduğu hafızlarla mümkün olduğu fikri savunuldu. Öğrencilerle yüz yüze yapılan mülakatlar değerlendirilerek sonuçları grafiklerle açıklandı. Mülakat metinleri ve Viyana hakkındaki resimli tanıtım belgeleri ve örnek teşkil etmesi açısından bir adet hafızlık belgesi ekler bölümünde sunuldu.

ABSTRACT

THE SCHOOL FOR MEMORIZER OF THE QURAN IN VIENNA AS A MODEL FOR EUROPE

In order to protect the own identity and fulfill the requirements of religious beliefs the Quran education has started in the basements of apartments but today we have achieved modern education centres and boarding schools for memorizers in Europe's most important urban centres.

To improve the service quality, to help during the progress, to see its development, in particular to get the attention of the academic community and in order to benefit from valuable ideas, we chose as our subject of research „Vienna Memorizers School“. After the introduction part „Vienna Memorizers School“ consists of the two following parts.

In the first part, the lessons are about Austrian history and the relation of Austria with the Ottoman Empire, the rights of Muslims living in Europe, the acceptance of the religion Islam by the state, Muslim communities and their activities in society.

In the second part, we analyse the Quran und learn the most important facts, about how to become a memorizer and how to do research in terms of studying the Quran from old and also new sources. Especially the books of Prof. Dr. Ismail Karaçam “The Virtues of Quran and the benefits of Reading“ and Abdurrahman Çetin “The knowledge about the holy Quran and the history of Quran” are very important. Ziya Salihoğlu’s “The handbook of the ideal memorizer and the methods of being and educating a successful memorizer“ is analysed carefully and short excerpts are made for longer use.

The main subject of our research “Vienna Memorizers School” is analysed in the third chapter. In this chapter the organisations and institutions with Turkish roots, which enable the training of memorizers, is described. In addition the history of the “Vienna Memorizers School”, the infrastructural work, the construction, the official opening, the newly formed classes, new created groups and the financial situation are shown in the diagrams and graphics.

As a result, it is demonstrated that the memorizers training is possible combined with the professional education in public schools. Due to personal interviews with students we

can show the results in the diagram. The scripts of the interviews, the introducing documents about Vienna with some pictures and as an example a memorizers certificate is sent as attachment.

ÖNSÖZ

İslam'ın öğretilerini içinde barındıran Kur'an'ı Kerim, ilk günden bu güne kadar okunmaya, anlaşılmaya ve araştırılmaya devam ede gelmiştir. Asırlardan asırlara, nesillerden nesillere, elden ele, dilden dile, gönülden gönüle bizlere kadar ulaşmış olan bu Allah Kelamını, bizimde bizden sonraki nesillere aynı şekilde ulaştırmak gibi bir vazifemiz elbette vardır. Bu duygu ve düşüncelerle açılmış, hizmete devam eden ‘‘Viyana Hafızlık Okulu’’nu Yüksek Lisans Tez konusu olarak belirlemek ve üzerinde çalışmak onur verici olsa gerekir.

Her fırsatta yüksek lisansa başlamamı teşvik eden, Viyana Hafızlık Okulunu araştırma konusu olarak tavsiye eden, araştırma süresince değerli görüş ve fikirleriyle beni yönlendiren tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Abdullah Akın hocama katkılarından dolayı canı gönülden şükranlarımı arz ederim.

Ayrıca tezimi titiz bir şekilde okuyup tavsiyelerde bulunan Prof. Dr. Mustafa Köylü hocama, teze başladığım ilk günden bugüne kadar sürekli beni arayıp soran, motive edip moral veren değerli arkadaşım Mag. Mustafa Çiçek'e ve tezin giriş bölümünde görüşlerine müracaat ettiğim Dr. Mustafa Yıldız hocama, teknik konularda görüşlerine müracaat ettiğim Mag. Zübeyir Kılıç beye dua ve teşekkürlerimi sunmak isterim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR.....	vii
GİRİŞ.....	1

BÖLÜM I

KUR'AN ve HAFIZLIK İLE İLGİLİ KAVRAMLARIN TAHLİLİ

1. KUR'AN ve TANIMI	10
1.1 Kur'an Kelimesi.....	10
1.2 Kur'an'ın Tarifi.....	10
2. HAFIZLIK VE TANIMI	13
2.1 Kur'an Literatüründe Hafız.....	13
2.2 Hadis Literatüründe Hafız.....	14
3. HAFIZLIĞIN ÖNEMİ	16
3.1 Kuran'ın Allah Kelamı Olması	16
3.2 Peygamber Efendimiz (s.a.v) Teşvikleri.....	17
3.3 Kur'an Eğitiminin Fazileti	17
4. GÜNÜMÜZDE İDEAL HAFIZ	18
4.1 Kur'an-ı Okuyan Olmalı	19
4.1.1 Tahkik	20
4.1.2 Hadr.....	20
4.1.3 Tedvir	20
4.2 Ezberlediği Kur'an'ı Muhafaza Etmeli.....	20
4.3 Kur'an-ı Anlamalı	22
4.4 Kur'an-ı Yaşamalı.....	23

BÖLÜM II

VİYANA'DA KUR'AN EĞİTİMİ VE VİYANA HAFIZLIK OKULU

1.	VİYANA'DA HAFIZLIK EĞİTİMİ	24
2.	TÜRKİYE KÖKENLİ KURUMLAR.....	24
2.1	Viyana İslam Federasyonu.....	24
2.2	Atib Union (Avusturya Türk İslam Birliği)	27
2.3	Kardeşlik ve Hizmet Vakfı (Verein für Geschwisterlichkeit und Wohlfahrt).....	28
2.4	Viyana İslam Kültür Merkezi	28
3.	VİYANA HAFIZLIK OKULU.....	28
3.1	Viyana Hafızlık Okulu Alt Yapı Çalışmaları.....	29
3.2	Viyana Hafızlık Okulunun Gayri Resmi Açılışı	34
3.3	Yeni Yapılanma	35
3.4	İlk Altı Ay Uygulanan Program.....	36
3.5	İkinci Altı Aylık Uygulanan Program.....	37
3.6	İkinci Hafızlık Hazırlık Grubu.....	38
3.7	Üçüncü Hafızlık Grubu.....	39
3.8	2004-2011 ve 2011-2015 Kıyaslaması ve Sayısal Veriler.....	42
TABLolar.....		44
SONUÇ		47
EKLER		50
KAYNAKÇA.....		84

KISALTMALAR

vd.	:	Ve Diğerleri
D.İ.A.	:	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
H.z.	:	Hazreti
s.a.v	:	sallallahu aleyhi vesellem
bkz.	:	bakınız
md.	:	maddesi
çev.	:	Çeviren
nşr.	:	Neşreden
IGGIO:		Islamische Glaubensgemeinschaft in Österreich
AİC	:	Avusturya İslam Cemaati

GİRİŞ

Konuyu daha iyi irdeleyebilmek ve anlamlandırabilmek için öncelikle üzerinde çalıştığımız kurumun bulunduğu yeri ve bu yerin sosyal, kültürel ve ekonomik olarak hangi yapıda olduğunun açıklanması gerekmektedir. Avusturya'nın yüzölçümü 83.857 km² ile Türkiye'nin 1/7'si kadardır. Avusturya, Almanya, Çekoslovakya, doğuda Macaristan, güneyde Yugoslavya, İtalya, batıda ise Liechtenstein ve İsviçre'ye komşu¹ dokuz eyaletten müteşekkil ve 8.000.000 civarında nüfusa sahip bir konfederasyondur.² Avusturya Avrupa'nın en dağlık ülkelerinden biridir ve topraklarının % 70'ini Alp dağları kaplar.³ Ülke yüzeyinin dörtte üçüne yakın bir kısmının yüksek dağlarla kaplı olmasının bir sonucu, nüfus yoğunluğu komşu ülkelerinkinden daha azdır ve ülke halkının dörtte birine yakını başkent Viyana ile bu şehrin yakın çevresinde yaşar.⁴

Nüfus artış oranı son derecede düşük olan Avusturya'da kalkınma hamlesi hızlıdır.⁵ Nüfusunun % 42 kadarı endüstri sektöründe çalışır. Turizm (özellikle kış sporları alanında) ülke ekonomisinde önemli bir yer tutar.⁶ Bu sebeptendir ki 20. Asrın ikinci yarısından itibaren Avrupa'ya gelen işçi akınından o da nasibini almıştır. Başkent Viyana'da 2010 yılı itibariyle 41.000 Türk vatandaşı yaşarken bu nüfus 2016 itibariyle 80.000 civarındadır.

Viyana'da Kur'an eğitiminin ne zaman ve ne şekilde başladığını daha iyi tespit edebilmemiz için, Avusturya'da İslam Dinine resmi statü kazandıran tarihi süreci ve bu statüye vesile olan ilk Müslümanları irdelemek gerekir.

Avusturya'nın İslâm dünyası ve kültürü ile münasebetleri çok eskilere kadar gider.⁷ Berlin Kongresi (1878) ile Bosna-Hersek'in Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'na bırakılması, Avusturya-Müslüman münasebetlerinde bir dönüm noktası oluşturmuştur.⁸ Antlaşma'nın 25. Maddesi Bosna-Hersek'in idaresini Avusturya-Macaristan'a bırakmıştır. Bosna'nın bu dönemde Avusturya-Macaristan'a bırakılması, halkın buna isyanına ve silahlı mücadeleye girişmesine sebep olmuştur. 1879'da Bosna'nın

¹ Besim Darkot, *Avrupa Coğrafyası*, S. 55, Ertek Ahmet, D.İ.A, Komisyon İstanbul, 1997, C. 4 s. 172.

² Sami Öngör, *Devletler Ve Ülkeler Ansiklopedisi*, Ankara 1967, S. 17-18, Ertek Ahmet, D.İ.A, Komisyon İstanbul, 1997, C. 4 S. 172.

³ Sami Öngör, *Devletler*, s. 173.

⁴ Sami Öngör, *Devletler* C. 4, s. 173.

⁵ Ali Tanoğlu, *Enerji Kaynakları*, İstanbul 1958, S. 290, Ertek Ahmet, D.İ.A, Komisyon İstanbul, 1997, C. 4 s. 174.

⁶ Ahmet Ertek, ...s. 174.

⁷ İsmail Baliç, Aydın Masum Yaşar, D.İ.A. Avusturya Maddesi, İstanbul, 1997, C. 4, s. 179.

⁸ İsmail Baliç, Aydın, ... s. 179.

işgaline⁹ rağmen 21 Nisan 1879'da Osmanlı ve Avusturya-Macaristan arasında imzalanan anlaşmaya göre, orada Osmanlı'nın hüküm sürmesine sorun çıkarılmayacağına Avusturya ve Macaristan garanti vermiştir.

İnanç özgürlüğü hususu da bunlardan olup, işgalle din-devlet işlerinin birlikte yürümeyeceği netlik kazanmıştır.¹⁰ Kralın yaptırdığı ilanda 'Ülkenin bütün oğullarının kanun önünde eşit oldukları, sadece mal ve canlarının değil, inançlarının da koruma altında olduğu' vurgulanmıştır. 1867 tarihli Temel Haklar Kanunu'nun (Staatsgrundgesetz) genel hükümleri, resmen tanınmış dini cemaatlerin yasa önünde eşit olduklarını ve fakat devletin gözetimi altında bulunduklarını tescillemektedir.

Habsburg Devleti için Müslüman bir halkı, imparatorluğun tebaası olarak görmek ilk kez karşılaşılan bir mesele olduğundan Bosna-Hersek'teki şartlar gereği sadece İslam'ı ilgilendiren din siyaseti işlerlik kazanmaya başlamış ve 1908'de Bosna-Hersek'in ilhakı ve akabinde 1912'de çıkarılan Avusturya İslam Yasası ve buna paralel 1916'da Macaristan İslam Yasası ile de tamamen oturmuştur.

İslam Kanunu'nun hazırlanmasında Bosna idaresinin İslam ve Müslümanlarla olan münasebeti özel ve önemli bir rol üstlenmiştir. 1908'deki ilhak devlet içi bazı sonuçlar getirmiştir. Bu senenin sonuna kadar Bosna halkı Osmanlı vatandaşı olarak kalmışlardır. İlhaktan birkaç hafta sonra Viyana'da yaşayan Müslümanlarca 'İslam'a resmi din statüsü kazandırma' çalışmaları başlatılmış, hatta ilhak öne sürülerek 22 Ocak 1909'da bir camii yapımı için adımlar da atılmıştır.

21 Aralık 1867 tarihli Temel Haklar Kanunu'nun (Staatsgrundgesetz) 15. maddesi¹¹ gereğince yasa vasıtasıyla İslam Dini mensuplarına Hanefî Mezhebi odaklı Dini Cemaat kurma imkânı verilmesi; kendilerine kamusal alanda topluca dinin tatbiki, içişlerini muhtar olarak organize ve idare, dini, ilmi ve yardım amaçlı kurumların, fonların ve vakıfların kurulması ve işletilmesi ve diğer Dini Cemaatlerle hukuki eşitlik ve kanunun iç işleriyle ilgili olarak kullanılması gibi haklar getirmiştir.

1968'lerde Müslüman ülkelerin büyükelçileri sosyal ihtiyaçların karşılanması ve çocukların dinî eğitimlerinin yapılabilmesi gayesiyle bir İslâm merkezi tesis edilmesi için yoğun bir çalışma başlatmış ve Suudi Arabistan'ın büyük maddî desteğiyle inşa edilen

⁹ *Die Nationale Entwicklung Der Bosnischen Muslime*, s.42.

¹⁰ Bair. Das Islamgesetz, Springer Verlag, Wien, 2002.

¹¹ Temel Haklar Kanunu için bkz: Kalb/Potz/ Schinkele, s.145-146.

Viyana İslâm Merkezi 1979'da hizmete girmiştir. Bu merkezde konferans salonları, mescit, kütüphane, çocukların din eğitimi gördükleri sınıflar, kadınlar için özel bir bölüm ve çeşitli sosyal hizmetlere ayrılan bürolar bulunmaktadır. Viyana İslâm Merkezi eğitim öğretim ve sosyal hizmetlerin yanı sıra İslâmî konularda kitap ve dergi yayımını da gerçekleştirmektedir; al-İslam (Almanca) dergisi bu merkezin yayınıdır. Ayrıca ülkede Türkler tarafından açılmış seksen civarında cami ve mescit bulunmaktadır.

1960'lardan itibaren Avusturya'nın Türkiye ve Kuzey Afrika ülkelerinden işçi kabul etmesi ve İslâm ülkelerinden buraya okumak için öğrencilerin gelmesi üzerine özellikle Viyana'da yaşayan Müslümanların sayısı hızlı bir artış göstermiş ve ülkedeki Müslüman nüfus 500.000'e ulaşmıştır.¹² Avrupa'da Müslüman nüfusu resmi rakamların her zaman üzerinde olmuştur.¹³ Bu yüzden Avusturya'daki Müslüman nüfusu resmi istatistiki verilerden çok fazladır.¹⁴ 2016 yılı itibariyle de 650.000 Müslümanın varlığı söz konusudur.

İkinci Dünya Harbi'nden sonra 1962 yılında birkaç Boşnak entelektüel tarafından kurulan 'İslami Sosyal Hizmet Derneği', Avusturya'daki Müslümanlarla sadece sosyal, dini ve kültürel alanlarda ilgilenmek için değil, Avusturya Din Hukuku'nun da öngördüğü şekliyle 1912'de resmen tanınmışlığın kurumsal anlamda sağlam bir zemin üzerinde yer alması için de büyük çaba sarf etmiştir.

1968 yılında başlayan ve üç yıl süren görüşmeler sonunda 26 Ocak 1971 yılında 'İslami Sosyal Hizmet Derneği' temsilcilerince Viyana'da bu konuda bir ilk müracaat yapılmıştır.¹⁵ Din işlerinden sorumlu makamlarla yapılan uzun görüşmeler sonucunda nihayet 20 Nisan 1979 tarihinde değişikliğe uğramış bir öneri başarılı olmuştur.¹⁶ 2 Mayıs

¹² İsmail Baliç, Aydın, Masum Yaşar, Avusturya Maddesi *D.İ.A.*, İstanbul, 1997, C. 4, s. 179.

¹³ Kirstin Arat, *Der Islam Österreich*, Frankfurt, 1987, S. 101-103.

¹⁴ Mustafa Tavukçuoğlu, *Avrupa'da Türk Ailesi Ve Din Eğitimi (Avusturya Örneği)*, Konya 2000, s.30.

¹⁵ Bu derneğin çalışmalarının dışında, BAE, Endonezya, Irak, İran, Lübnan, Pakistan ve Suudi Arabistan ülkelerinin dış temsilcilikleri ve Avusturya makamları yanında Viyana Belediyesinin de iştirakiyle kurulan bir vakıftan ve bunun neticesi olarak meydana getirilen 'İslam Merkezi'nden (29 Şubat 1968) söz etmekte mümkündür. Viyana'nın tek minareli camisini de bünyesinde barındıran merkez, 21. Viyana'da Tuna kenarındadır.

¹⁶ Sekiz yıllık görüşmelerde 1912 yılından bilinen bazı sorunlar zuhur etmişti. Hatta poligami bile tekrar dile getirilip, biri Kahire Ezher Üniversitesi (1972) diğeri de Türkiye Diyanet'inden (18 Aralık 1972) olmak üzere raporlar talep edildi. Bu raporlara göre bir Müslüman, yaşadığı devletten, İslam'ın imkân verdiği çok evlilik hakkı talebinde bulunamayacağından, birden fazla evlilikle alakalı talep reddedildi.

1979 tarihinde netice olarak İslam Kanunu ve Avusturya İslam Cemaati Anayasası¹⁷ (Tüzük) gereği ilk Dini Topluluk (Religionsgemeinde) kurulma yoluna gidilmiştir.

Yürürlüğe giren kanunda Avusturya’da yaşayan Müslümanlara ait taslak olarak ilk etapta şu hususlara yer verilmiştir.

- İslam dininin tebliği ve Müslümanların eğitimi
- Dini faaliyetler, dini konferanslar ve İslami yayınların neşredilmesi,
- Cami ve dini müesseselerin oluşturulması,
- İbadetlerin zamanında yapılmasının sağlanması,
- Cenazelerin defni
- Din dersi verecek öğretmenlerin yetiştirilmesi

Resmi onaydan hemen sonra kurumsallaşma yolunda adımlar atan Cemaat, 21 Eylül 1980’de ilk idare heyetini, 19 Nisan 1981’de de eyalet meclisini seçmiş oldu.¹⁸ Kurumsallaşma hususunda 1982/83 öğretim yılıyla okullarda uygulanmaya başlayan din derslerinin rolü çok büyük olmuştur.¹⁹ Müslümanların hepsini kapsamı bakımından ve Avusturya’daki okullarda din dersinin okutulması konusundaki çalışması Avusturya İslam Cemaati’nin en önemli katkısı olarak görülebilir. İslami cemaat olarak kabulünden üç yıl sonra başlanan din dersleri 2014/15 öğretim yılı itibarıyla 70.000 öğrenci, 550 öğretmen ve 13 müfettişle bu görevi yürütmektedirler. ‘Avusturya İslam Cemaati’ (İGGiÖ) 1979’dan beri böylece kamusal yapısı ile bir Dini Cemaat olarak varlığını sürdürmektedir.

Avusturya anayasasının 15. maddesi 142/1867 sayılı fıkrasına göre, Müslümanların diyanet teşkilatı hukuki bir kuruluştur. İslam Diyanet Teşkilatı’nın yeşil sancağı üzerinde beyaz ipekle “Hepiniz Allah’ın ipine sınıksız sarılın ve sakın tefrikaya düşmeyin”²⁰ ayeti Arapça olarak yazmakta ve bu mühür resmi yazışma kâğıtlarında da bulunmaktadır.

Ayrıca Avusturya’nın en büyük, Avrupa’nın 3. büyük hastanesi olan Viyana merkezdeki *Allgemein Krankenhaus* (Büyük, Genel Hastane) de Müslümanlara ait mescit

¹⁷Besmeleyle başlayan tüzük beş bölümden oluşmaktaydı. Birincisi, genel kurallar (üyelik, tüzellik, ödevler vs.); ikincisi, mal varlığı ve idaresi; üçüncüsü, organlar ve oluşturulmaları; dördüncüsü, haklar ve ödevler ve beşincisi de geçici maddelerden bahsetmekteydi.

¹⁸AİC’nin gerek yasal konumu gerekse iç tüzüğüyle ilgili organların oluşturulması aşamasında yaşanan anlaşmazlıklardan dolayı bir hayli düzenlemeler yapıldığından (seçimin iptali için yapılan 27 Mart 1985 tarihli itirazlar ve 27 Mayıs 1985’te itirazın reddi gibi) 31 Mart ve 30 Haziran 1985’te tüzükte yapılan yeni iç değişikliklerle 2 Mayıs 1986’da sükûnete kavuşmuş oldu.

¹⁹Din dersi Kanunu ve okullarda Dini Cemaatlerin Din derslerini organize etmesiyle alakalı bakınız: Gampl/Potz/Schinkele; 1993, s.302-324.

²⁰ Ali İmran, 3/103.

24 saat açıktır. Bu mescidin tüm bakımları ve temizliği hastane hijyenine uygun olarak hastane personeli tarafından titizlikle yapılmaktadır. Cuma günleri burada Cuma namazı da kılınmaktadır.

Avusturya İslam Cemaati; Roma-Katolik Kilisesinden, en küçük sayılan Evanjelik-Methodist Kilisesi'ne kadar toplam 14 dini topluluğun içinde bulunduğu Kiliseler ve Dini Cemaatler topluluğuna dâhildir. Her ne kadar diğer dini cemaatler gibi tamamen yerleşmiş bir yapı arz etmese de ülkedeki bütün İslami cemaatleri içinde barındırdığı için Avrupa'nın diğer ülkeleriyle kıyaslanmayacak bir durum söz konusudur.

Avusturya da bu haklara sahip olan Müslümanlar, dini vecibelerini yerine getirebilmek için önce mescit ve camilerin açılışını gerçekleştirmişlerdir. Ardından hafta sonları ve yaz kurslarında temel İslami ilimleri vermek üzere eğitim merkezlerinin açılmasını sağladılar. Daha sonra ilerde Kur'an-ı Kerim eğitimi gerçekleştirecek kadroları yetiştirmek için hafızlık okullarına yöneldiler. Viyana Hafızlık Okulu hem bu çalışmaların devamı hem de ürünü olarak görülebilir.

1. Viyana Hafızlık Okulu ve Avrupa İçin Örnekliliği

Viyana Hafızlık Okulu göstermiş olduğu başarı sayesinde, Avrupa'da da Müslümanların din adamı yetiştirebileceğini hatta hafızlık gibi yoğun emek verilerek ortaya çıkan bir eğitimin başarılabilirliğini kanıtlamıştır. Bu başarının da dört beş sene içinde, Avrupa için kısıtlı bir bütçe ve çok sınırlı eğitim kadrosunun özverili çalışmalarıyla çift haneli sayılarla başarılabilirliğini ispatlamıştır. Bu durum araştırmamızın konusuna sebep olmuştur.

Araştırmanın ikinci sebebi söz ettiğimiz başarının sağlanmasında aktif rol alan, bu okulun eğitim kadrosunda bulunmam ve bu durumu evveliyatından beri takip ede biris olmamdır. Zira on beş seneye yakın bir süredir Viyana'da ikamet etmekte ve bilfiil din eğitiminin içinde aktif olarak bulunmaktayım. Ayrıca bu müddet zarfında Avusturya ve Almanya başta olmak üzere çeşitli Avrupa ülkelerinde ve Arap ülkelerinde Kur'an eğitimi hususunda incelemelerde de bulundum.

2. Araştırma Problemi (Sorun)

Yarım asrı geçen bir süredir Türkiye'den Avrupa'ya maddi sebeplerden dolayı göç eden ve burada yaşayan insanımızın birincil amacı kısa süreliğine gelip biraz para

kazanmak ve memleketine dönmek olmuştur.²¹ Bu amaç ilk yıllarda büyük oranda gerçekleşmiş olsa da sayıları azımsanmayacak bir grup Avusturya'ya yerleşmiştir.

Hayat şartlarının her geçen gün daha da zorlaşması, başlangıçta kısa süreliğine kalma amacıyla oldukları ülkelerin sonradan vatandaşlık şartlarının yerine getirip buraların vatandaşı olmaları ile sonuçlanmıştır. Sonraki yıllarda ise dönmeme oranı fazlalaşarak Avrupa'da azımsanmayacak bir nüfus kalmıştır. Avrupa'dan kalan veya oraya gidip belli bir süre orada kalıp geri dönmeye niyetli kimseler için Anadolu'da ilk önceleri "Almanci" daha sonraları ise genel anlamda "Gurbetçi" tabiri kullanılmaktadır.

Avrupa ülkelerinde çalışmaya giden vatandaşlarımızın tamamına yakın bir kısmı ülkemizde uzun zaman okula gitmemiş, vasıfsız, dini bilgisi ve eğitimi gelenekten ileri gitmeyen insanlardan oluşmaktadır. Vatandaşlarımız din eğitime fazlasıyla muhtaç durumdadırlar. Böyle muhtaç durumdaki Türklerin cemaatleşme süreci çok zor koşullar arasında gerçekleşmiştir. Cami ve mescitler ise bekâr işçilerin kaldığı Almanya ve Avusturya'da "Heim", Belçika ve Fransa'da "Foyer" denilen işçi yurtlarında ve büyük otellerde açılmıştır. Fakat vatandaşlarımız eş ve çocuklarını yanlarına getirdikçe bu yurtlardan ayrılmak zorunda kalmışlardır.

Türklerin resmi ve ekonomik yönden zor şartlar altında açmış oldukları dernek, cemiyetler ve camiler genelde gösterişten ve süsten uzak adeta gizli ve sığıntı izlenimi veren bodrumlar, zeminler ve basit binalardır. İşte böyle camilerde bazen vasıflı çok zaman vasıfsız din görevlilerinin yaptığı iş, Türk işçilerini ve onların çocuklarını sathi de olsa belli bir eğitime tabi tutmak olmuştur.²²

Avrupa'ya gönderilen ilk işçiler 1961 yılında olmasına rağmen, gönderilen vatandaşlarımızın dini ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik ilk adımlar ancak 1972 yılında olmuştur. Arada geçen sürede vatandaşlarımız devlet olarak çok yalnız bırakılmıştır. Böylelikle bu vatandaşlarımızın dini ve sosyal ihtiyaçları uzun bir süre ihmale uğramıştır. Başlangıçta iyi niyetle kurulan Türk dernekleri, yurt içindeki siyasi ve ideolojik bölünmelere paralel olarak, zamanla değişik siyasi ve dini amaçlı kişilerin kontrolüne girmiştir. Böylece din eğitimi ve din hizmetleri konusu yurt dışında geniş çapta

²¹ Recep Kaymakcan, *Günümüz İngilteresinde Din Eğitimi*, Dem Yayınları, İstanbul, 2004, s.157.

²² Mustafa Tavukçuoğlu, *Avrupa'da Türk Ailesi ve Din Eğitimi (Avusturya Örneği)*, Konya 2000, s. 2.

istismara sebep olmuş ve Türk dernekleri arasında büyük bir rekabet ortamı meydana gelmiştir.

Ayrıca T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın görevlendirdiği din görevlileri ile diğer dernek ve cemiyetlerin din görevlileri arasında da problemler olmuştur. Geçmişte olduğu gibi bugün de her iki kesim diğerinin aleyhinde faaliyette bulunabilmektedir.²³ Bu faaliyetlere din görevlileri alet edilmekte, din görevlileri ise bunun farkına varamamaktadırlar.²⁴

Türk toplumu siyasi ve iktisadi yönden olduğu gibi kültürel yönden de hızlı bir değişime uğramaktadır. Özellikle kültürümüzdeki bazı sağlıksız gelişmeler dini hayatımızda, dine bakış açımızda ve din anlayışımızda bir takım iç ve dış kaynaklı etkileri de beraberinde getirmektedir.²⁵

Gurbetçilerimiz daha önce alışık olmadığı bu yeni ortamda ihtiyaçlarını, bizim konumuz istikametinde dini ihtiyaçlarını karşılama yönünde çok büyük gayret içerisinde olmuşlar, çözüm aramışlar, ortaya çıkan çözümlere çok büyük destek olmuşlardır. Avrupa'da kalıcı olmadıklarını düşünen gurbetçilerimiz, çözümü yine Türkiye'den beklemişlerdir. Dini ihtiyaçlar hususunda çözüm büyük oranda Türkiye'den gelmiş ve hala Türkiye'den gelmektedir.

Avrupa içinde bulunan çözümler, ihtiyaçlar göz önüne alındığında çok yetersiz kalmaktadır. Bu çözümler hafızlık eğitimi temel alındığında ise çok daha yetersiz kalmaktadır. Son yıllarda ulaştığı noktayla bütün Avrupa'ya örnek teşkil edecek Viyana Hafızlık Okulu'nun tecrübesi bu noktada çok büyük önem arz etmektedir.

3. Araştırmanın Konusu

Yaklaşık yarım asır önce Avrupa'ya ilk gelen Müslümanların uzun bir zaman apartman bodrumlarında (der Keller)²⁶ başlattıkları Kuran eğitimi, geç olsa da zamanla kısmen kurumsallaşmıştır. Zorlu geçen bu çalışmalarda birçok resmi ve maddi problemler ile karşılaşmıştır. Bugün Avrupa'da yaşayan Müslümanlar gelecek nesillerine daha iyi bir eğitim sunmak üzere birçok farklı eğitim kurumu oluşturmaya devam etmektedir.

²³Beyza Bilgin, Almanya Federal Cumhuriyetinde Türk Çocuklarına İslami Din Dersi Program Geliştirme Çalışmaları, Ankara Üniv. İlh. Fak. Derg. Ankara, 1988, c. 30/1, s. 144-145.

²⁴ Mustafa Tavukçuoğlu, Avrupa'da..., s. 2-3.

²⁵ Mustafa Tavukçuoğlu, Avrupa'da ..., s. 5.

²⁶ Langenscheidts Grosswörterbuch Deutsch als Fremdsprache, Komisyon, Berlin, 2002, s. 546.

Viyana Hafızlık Okulu insanımızın dini ihtiyaçlarına cevap verebilecek münevver şahsiyetler yetiştirmek amacıyla kurulmuştur. Tezin konusunu hafızlığın tarihi süreci ve kurumsallaşması, günümüzde hafızlık çalışmaları ve uygulamaları ile Avrupa şartlarında hafızlık eğitiminin uygulanabilirliği ve yetişen hafızların gurbetçilerimizin problemlerine çözüm üretebilecek seviyede olmasını amaçlayan ve bu hususta bir örnek teşkil eden, Viyana Hafızlık Okulu oluşturmaktadır.

4. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma da öncelikli olarak hedeflediğimiz amaçlar şunlardır.

1. Avrupa’da yaşayan ve Kur’an eğitimi ve hafızlık konusunda sıkıntı yaşayan gurbetçilerimize yol göstermek,
2. Kur’an eğitiminin ibadetlerle direk bağlantılı olduğuna dikkat çekerek bu konunun önemini hatırlatmak,
3. Dini ve kültürel kimliklerini korumalarına katkıda bulunmak,
4. Avrupa’da bu tür çalışmaların zorluğuna Müslüman aydınların dikkatini çekmek,
5. Hafızlık kurumunu tanıtmak, ihtiyaçlara cevap verebilecek metotlar geliştirmek,
6. Örgün eğitim ile birlikte hafızlığın nasıl yapılacağını göstermek,
7. Yurtdışında Hafızlık müessesesiyle alakalı yeni araştırmalar yapılmasına ilgi uyandırmak, Ayrıca bu araştırma Avusturya’da hafızlık müessesini ele alması bakımından alanında ilk olma özelliğini taşımaktadır.

5. Araştırmanın Önemi

Avrupa şartlarında örgün eğitimle paralel hafızlık yapabilmek bir takım güçlükleri karşımıza çıkarmaktadır. İki din, iki dil arasında sıkışıp kalan Müslüman çocuklar, manevi güç aldıkları Kur’an-ı Kerim’den de mahrum kalmaları onların kimliklerini kaybetmelerine sebep olabilir. Bu araştırma ise bu problemleri ortaya koymak ve çözüm yollarını geliştirmek açısından bir öneme sahiptir. Kaldı ki bu büyük problemin çözülmesi herkes gibi bize de bir sorumluluk yüklemektedir.

6. Kavram ve Terimler

Araştırmamızda kullanılacak genel kavramlar şunlardır: Kur’an, hıfz, hafız, Kur’an Okulu, Kur’an eğitimi, müfredat, Bu kavramlar, günümüz Avrupa’sında hafızlık nasıl yapılmalı sorusuna nitelik ve nicelik yönüyle verilecek cevap olarak ele alınacaktır.

7. Kuramsal Tartışma

Avusturya'ya işçi olarak gelen Müslümanların çocukları büyüyünce temel İslami ilimler ve Kur'an eğitime el attılar. Bu ilk dönem deneme süreci başarılı bir şekilde gerçekleşti. Bu araştırmamızda Viyana'da Kur'an eğitimi ve hafızlık müesseselerinin yeniden yapılanmaya gitmesi gerektiği düşüncesini (hipotezini) ele alacağız. Bununla birlikte, zorunlu eğitime ara vermeden, okulla birlikte hafızlık yapılabilir mi? Avrupa'da yetişen hafızlar Türkiye'den destek almadan ihtiyaçlara cevap verebilir mi? Hafızlık eğitim müfredatında iyileştirme yapılabilir mi? gibi soruları cevaplamaya çalışacağız.

8. Araştırmanın Yöntemi

Viyana Hafızlık Okulu ve Avrupa konulu tez konumuz, Viyana'da bir ilk olduğundan dolayı, genel olarak çalışmamız da Viyana'da yapılmış olan çalışmalar, yazılan makale, yüksek lisans tezleri, doktora tezleri, yayınlanmış kitaplar incelenmiştir. Araştırmamız' da hafızlığın önemi ve hafızlara duyulan ihtiyaç işleneceğinden, Türkiye'de yayınlanmış olan eserlerde incelenmiştir. Dolayısıyla Türkiye'deki kütüphanelerde konuyla alakalı kitaplar taranmıştır. Araştırma evreni, hafızlığın dünü, bugünü ve yarını incelenecektir.

9. Araştırmanın Kaynakları

Araştırmayla alakalı alan çalışması ve ilgili kaynak taraması yapılmıştır. Din eğitimi, hafızlığın önemi ve faziletini anlatan kaynaklar belirlenmiştir. Viyana hafızlık okulunda hafızlığını tamamlayan öğrenciler ile mülakatlar yapılmıştır. Avrupa'daki Gurbetçilerimizin dini ihtiyaçlarıyla alakalı Akademik araştırmalardan faydalanılmıştır. Ayrıca hafızlık eğitimi veren kurumlarda da yerinde gözlem yapılmıştır.

BÖLÜM I

KUR'AN ve HAFIZLIK İLE İLGİLİ KAVRAMLARIN TAHLİLİ

Bu bölümde, konunun daha iyi anlaşılması ve daha sonraki bölümlere ışık tutması açısından, Kur'an, hıfz, hafız gibi kavramların sözlük ve terim anlamlarının açıklamasına yer verilecektir.

1. KUR'AN ve TANIMI

1.1 Kur'an Kelimesi

Kur'an kelimesinin manası konusunda müfessirler ihtilaf etmişlerdir. Abdullah b. Abbas'tan nakledilen bir rivayete göre, Kur'an kelimesi “ka-ra- e, yek-ra-ü, Kur'an” kökünden mastardır. “Biz onu, Cebrail'e okuttuğumuz zaman sen onun okuyuşunu takip et.” ayetini şöyle izah etmiştir: Biz onu, sana açıkladığımız zaman sen onunla amel et. Teberi, Abdullah b. Abbas'ın bu ayette geçen “Kur'an” kelimesini “okumak” manasında aldığını ve “kıraat etmek” şeklinde izah ettiğini söylemiştir²⁷.

Muhammed b. İdris eş 'Şafii (204/819)'ye nispet edilen bir görüşe göre, bu kelime hiçbir kökten türememiş olup, “el” takısıyla birlikte ve hemze'siz olarak (el- Kur'an) şeklindedir; “Tevrat” ve “İncil” isimleri gibi, bu da Allah'ın Kitabı'na verdiği özel bir isimdir.²⁸

Katade'den rivayet edilen diğer bir görüşe göre Kur'an kelimesi, (kara-e, yek-ra-ü, Kur'an 'en) kökünden gelmektedir. Manası da “Bir araya getirmek, kaynaştırmak” demektir.²⁹ Taberi diyor ki: Abdullah b. Abbas'ın da, Katade'nin de, naklettığımız görüşlerine dair Arap dilinde sahih bir yön vardır. Ancak biraz önce zikredilen iki ayetin tefsirinde Abdullah b. Abbas'ın görüşü daha evladır.

1.2 Kur'an'ın Tarifi

Kuran'ı Kerim'in pek çok tarifi yapılmıştır. Çeşitli ilimlere mensup âlimlerin farklı tarifleri yanında, aynı ilme mensup âlimler arasında bile değişik tariflerde bulunulmuştur.

²⁷Ebu Cafer Taberi, *Camiu'l-Beyan*, (çev. Kerim Aytekin, Hasan Karakaya) İstanbul, 1996, C.1, s.57.

²⁸ Abdurrahman Çetin, *Kur'an İlimleri ve Kuran'ı Kerim Tarihi*, 3. Basım, Derhag Kitapevi, Bursa, 2012, 31, Sofuoğlu Sofuoğlu, Tefsire Giriş, İstanbul, 1978, s.7.

²⁹ Ebu Cafer Taberi, *Camiu'l-Beyan*, s.58.

Buna sebep olarak, bu tariflerin, Kur'an'ın birçok, özelliklerinden bir kısmının dikkate alınarak yapılmış olmasını göstermek mümkündür.³⁰

Yüce Allah tarafından,³¹ vahiy yolu ile,³² Arapça olarak,³³ peyder pey,³⁴ Peygamberimiz Hz. Muhammed (a.s.)'a indirilen,³⁵ nesilden nesile bize kadar tevatür yolu ile gelen, mushaflarda yazılı, Fatiha suresi ile başlayıp Nas suresi ile sona eren, okuması ile ibadet edilen ve sevap kazanılan, 323.015 harf, 77.439 kelime, 6.236 ayet ve 114 sureden oluşan mucize bir kelimadır.

Kur'an'ın kendi ifadesiyle, onun Allah sözü olduğundan hiç şüphe yoktur.³⁶ Kendisinde hiçbir eğrilik ve tezat mevcut değildir.³⁷ Önünden ve arkasından ona bir batıl gelip karışmaz.³⁸ Dosdoğru³⁹ aziz,⁴⁰ kerim,⁴¹ Hakim,⁴² Mecid, (çok şerefli)⁴³ mübarek,⁴⁴ Mübin, (apaçık)⁴⁵ ve Allahtan gelen hak bir kitaptır. Allah'ın Basari (gönül gözlerini açan)⁴⁶ apaçık nuru⁴⁷ ve burhanıdır.⁴⁸ Allah'ın emrinden bir ruhtur.⁴⁹

Kur'an ayetleri insanların muhtaç oldukları şeyleri beyan edicidir.⁵⁰ Öğüt alanlar, anlayanlar⁵¹ bilenler⁵² düşünenler⁵³ ve aklını kullananlar⁵⁴ için ayetleri tafsil edilmiştir.⁵⁵ İcaz, sağlamlık ve güzellikte birbirine benzeme bakımından ayetlerinin tamamı, muhkem,⁵⁶

³⁰ Abdurrahman Çetin, *Kur'an...* , s.14.

³¹ Hakka 69/43.

³² Yunus 10/12.

³³ Yusuf 12/2.

³⁴ Furkan 25/32.

³⁵ Şuara 26/192,195.

³⁶ Bakara 2/2.

³⁷ Kehf 18/1.

³⁸ Fussilet 41/42.

³⁹ Kehf 18/1.

⁴⁰ Fussilet 41/41.

⁴¹ Vakıa 56/74.

⁴² Yasin 36/1.

⁴³ Hakka 50/2.

⁴⁴ Saad 38/29.

⁴⁵ Yusuf 12/1.

⁴⁶ Araf 7/203.

⁴⁷ Nisa 4/174.

⁴⁸ En'am 6/155.

⁴⁹ Şuara 42/52.

⁵⁰ Nur 24/34,46.

⁵¹ En'am 6/98,126.

⁵² Araf 7/32.

⁵³ Yunus 10/24.

⁵⁴ Rum 30/28.

⁵⁵ En'am 6/55.

⁵⁶ Hud 11/1.

mufassal⁵⁷ ve müteşabih;⁵⁸ hüküm ifade etme ve uygulama itibariyle bir kısmı muhkem, bir kısmı müteşabihdir.⁵⁹

Yukarıda geçen çok sayıda ayetten özetle Kur'an'la ilgili şu kesin yargılara varılabilmektedir.

Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v)'e vahyedilmiş bir kitaptır. Bu kayıt konulmakla, diğer peygamberlere indirilen kitaplar tarif dışına alınmış olmaktadır.

Kur'an, mushaflarda yazılı bulunmaktadır. Peygamberimiz zamanında tamamen yazılmış ve pek çok hafız tarafından da ezberlenmiş olarak muhafaza altına alınan ve daha sonrada mushaflarda çoğaltılan bu ilahi kelama hiçbir beşer sözü karışmamıştır.

Kur'an'ı Kerim, yalan üzere birleşmeleri aklen mümkün görülme­yen pek büyük topluluklar tarafından nesilden nesil'e hem yazılarak hem de okunarak zamanımıza kadar gelmiştir. Bütün sureleri, ayetleri ve kelimeleri tevatüren⁶⁰ sabittir. Bu ilahi kitabın hiçbir ayeti kaybolmamış, hiçbir kelimesi değişmemiş ve bozulmamıştır. Bunun tamamı her asırda yüz binlerce insanın hafızalarını süslemektedir. Bu seçkin özellik, bütün semavi kitaplar arasında yalnız Kur'an'ı Kerim'e mahsustur⁶¹.

Kur'an tilavetiyle ibadet edilen bir kitaptır. Bu sınırlandırma ile de ahad kıraatler (senedi sahih olup Hz. Osman Mushaflarına veya Arap gramerine uymayan yahut şöhrete ulaşamayan ve namazda okunması caiz olmayan kıraatler) ve kutsi hadisler tarif dışında bırakılmıştır.

Kur'an'ın dili Arapça'dır; Arapça olarak indirilmiş bir kitaptır. Kur'an'ın hem manası hem de lafzı Allah tarafından vahyedilmiştir. Bu bakımdan Kur'an tercümelerine meal denilmektedir.

⁵⁷ En'am 6/14.

⁵⁸ Zümer 39/23.

⁵⁹ Ali İmran 3/7, Zümer 39/23.

⁶⁰ Tevatür yalan üzere anlaşmalarına imkân olmayan bir topluluğun rivayet ettikleri haberdır. Geniş bilgi için bkz: Kamil Miras, *Tecrid-i Sarih Tercemesi ve Şerhi*, İstanbul 1969, C.1 s. 102.

⁶¹ Ömer Nasuhi Bilmen, *Hukuki İslamiye ve Istılahatı Fıkhiyye Kamusu*, İstanbul, 1978, C. 1 s. 45.

Kur'an insanlığın bir benzerini – hatta kısa bir suresinin benzerini- getirmekten aciz kaldığı ilahi bir kelimedir. O, yüzyıllardan beri hasımlarına meydan okuduğu halde, onun bir benzerini getiren olmamıştır.⁶²

2. HÂFİZLİK VE TANIMI

Arapça'da unutmanın zıttı olan⁶³ ve ezberlemek, zihinde tutmak, saklamak, korumak anlamındaki ‘h-f-z’) (حفظ kökünden türeyen zihinde tutan, saklayan, koruyan demektir.⁶⁴ Hafız kelimesi din ıstılahında farklı anlamlara gelir: koruyan, esirgeyen anlamında Allah'ın güzel isimlerinden biridir. Kur'an'ı başından sonuna kadar hatasız olarak ezberleyenlere, yüz bin hadisi senet ve metinleriyle birlikte ezberleyip ravilerin tercüme-i hallerini bilen muhaddislere de hafız denir. Çoğulu huffaz, hafaza, hafızın ve hafazat'dır.⁶⁵

2.1 Kur'an Literatüründe Hâfız

Kur'an da ‘hâfız’ kavramı tekil ve çoğul şekliyle 28 defa geçmektedir. İnsanların hayır ve şer, sevap ve günah, iyi ve kötü, doğru ve yanlış bütün inanç, söz, fiil ve davranışlarını amel defterine yazarak koruyan yazıcı meleklerle⁶⁶, hafızın⁶⁷ ve ırzlarını, namuslarını⁶⁸ koruyan müminlere ‘hâfızın’ ve ‘hâfızat’ denilmiştir.⁶⁹

El-Hafız, El- Hafız (الحافظ – الحفيظ) Hafız, hıfz (حفظ) mastarından sıfattır. İsmi fail şekli olan hafız (حافظ) ile aynı anlama gelir. Görüp gözeten, bir şeye müvekkel olan kimseye denir.

Allah'ın vasfı olarak: kendisinden hiçbir şey gizli kalmayan, hayır ve şer olarak kullarının yaptıkları her şeyi saklayan, kudretiyle gökleri ve yeri varlıkta tutan⁷⁰ diye açıklanır. Allah takdir ettiği Beka müddeti boyunca gökleri ve yeri zail olmaktan korur, gökleri ve yeri muhafaza etmek ona ağır gelmez.⁷¹

⁶² Abdurrahman Çetin, *Kur'an...*, s.17-18.

⁶³ İbni Manzur, *Lisanü'l-Arab*, Beyrut, 1956, C. 11, s.281.

⁶⁴ İbrahim Karagöz, *Dini Kavramlar Sözlüğü*, Komisyon, Ankara, 2010, s.215.

⁶⁵ İmam Muhibiddin Vasiti, Ebi Feyz es-Seyyid Muhammed Murteza, *Ta'cu'l- Arus min Cevahiri'l-Kamus*, Beyrut, 1994, C. 5 s.250.

⁶⁶ Tarık, 86/4.

⁶⁷ İnfitar, 82/10.

⁶⁸ Nisa, 4/34; Ahzab 33/35.

⁶⁹ *Dini Kavramlar Sözlüğü*, Komisyon, Ankara, 2010, s.215.

⁷⁰ İmam Muhibiddin Ebi Feyz es-Seyyid Muhammed Murteza Vasiti, *Ta'cu'l- Arus min Cevahiri'l- Kamus*, Beyrut, 1994, C. 5 s. 250.

⁷¹ Bakara 255.

Allah'ın sıfatı olarak hafız, muhafaza eden koruyan, kollayan ve gözeten demektir. “Kur'an'ı biz indirdik ve onu koruyacak olan da biziz”⁷² (لحافظون) ayetindeki hafızun, azamet çoğuludur. Kur'an'ı tahrif ve yok olmaktan korumayı Allah, kendisi üstlenmiştir: “En hayırlı koruyucu Allah'tır. O merhametlilerin en merhametlisidir.”⁷³ Allah'ın bu ayetteki “*hafız*” vasfı, yaratıklara yöneliktir. Allah mahlûkatı korur, gözetir.

Saliha kadınlar, samimiyetle kulluk edip dua ve niyazda bulunurlar. Kocalarının gıyabında dahi onların hukuklarına riayet ederler. Meşru' hududu çiğnemedi, Allah'ın teşri' ettiği, koyduğu hükümlere müracaat ederek, gıyaben de kocalarının hukuklarını gözetirler, demektir.⁷⁴

2.2 Hadis Literatüründe Hafız

Hadis literatüründe, hadis nakil ve rivayetini meslek edinip çok miktarda hadis ezbere bilen kimseye “hafız” denilir. Hadisleri ezberleme âdeti Resul-i Ekrem'in meclislerinde başlayıp daha sonra devam etmekle beraber hadis öğrenimiyle meşgul olan on binlerce muhaddis arasında kendisine hafız unvanı verilebilecek otorite sayısı fazla değildir.

Hadis hafızı Yusuf b. Abdurrahman el- Mizzi ile İbni Hacer el- Askalani hafızda aranan şartları şu şekilde açıklamışlardır: Bir hafızın hadis öğrenmek maksadıyla yaptığı seyahatlerle tanınması; kitaplardan değil bizzat muhaddislerin ağzından hadis öğrenmesi; ravilerin tabakalarını ve mertebelerini, cerh ve ta'dil durumlarını iyi bilmesi; hadisin sağlamını sakatından ayırması; bütün bu konularda bildiklerinin bilmediklerinden daha fazla olması, ayrıca çok miktarda hadisi ezberlemesi gerektiğini söylemişlerdir.⁷⁵

Hadis tenkitçileri on binlerce muhaddis arasında kendisine hafız unvanı verilebilecek otorite sayısının fazla olmadığını dile getirmektedirler. Bazı âlimler, bir muhaddisin “hafız” adını alabilmek için ne kadar hadis ezberlemiş olması gerektiğini tahdit etmek istemişlerdir. Hâkim⁷⁶ el- Medhal adlı kitabında diyor ki: Bir kimsenin hafız olabilmesi için beş yüz bin hadisi ezbere bilmesi lazımdır. Başkaları hafızın ezberindeki hadislerin yirmi binden az olmaması gerektiğini söylemişlerdir. Fakat Fethuddin b. Seyyidi'n –nas bu

⁷² Hicr 15/9.

⁷³ Yusuf, 12/64.

⁷⁴ Mahmut Çanga, *Kur'an'ın Kerim Lügatı, Mu'cemü'l -Müfehres*, İstanbul, 2010. s. 148.

⁷⁵ Sehavi. 1. 30-31.

⁷⁶ İbnu'l- Beyyi, Ebu Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed b. Hamdüye, Hakim en- neysaburi ve İbnu'l – Beyyi' diye maruftur. Meşhur kitapları vardır. En mühimlerinden ikisi *el- Müstedrek 'Ale's Sahihayn* Ve *El- Medhal*'dır.

ölçülerin nisbi olduğunu, her devrin kendisine göre bir ıstılahı ve tahdidi bulunduğunu ileri sürerek diyor ki: “Bazı selef âlimlerinden nakledilen, yirmi bin hadis yazmayan kimseyi muhaddis saymazdık, şeklindeki beyan, kendi zamanlarına göre söylenmiş bir sözdür.”⁷⁷

Ezberlenmesi şart koşulan hadis sayısı on binler ile yüz binler arasında değişiyorsa ki bu fark hakikaten pek büyüktür, o zaman bunun belli bir izahı vardır. Şöyle ki: yüz binler sözüyle merfu’, mevkuf ve maktu’ bütün hadisler kastedilmektedir. Ahmet b. Hanbeli’ in, “Ebu Zür’ a yedi yüz bin hadisi ezbere bilirdi”, şeklindeki sözünü Beyhâki tefsir ederek “bununla sahih hadisleri, sahabe ve tabiin sözlerini kastetmiştir” diye aktarmaktadır. Şu hale göre bu rakama sahih olan ve olmayan rivayetler de dâhildir. Buhari diyor ki: “ezberimde yüz bin sahih, iki yüz bin de sahih olmayan hadis vardır”. Muhaddisler, ezbere bilinen hadisleri on binler sözüyle ifade edince de, sadece merfu’ sahih hadisleri kastetmiş olmalıdırlar.⁷⁸

⁷⁷ Suyuti, *Tedribu’r-Ravi, Şerhu Takrib’i –Nevevi*, Kahire, 1954, s. 8.

⁷⁸ Salih Subhi *Hadis İlimleri ve Hadis Istılahları*, çev. M. Yaşar Kandemir; İstanbul, 1997, s. 55-46.

3. HAFIZLIĞIN ÖNEMİ

Her söz sahibine göre değer kazanır. Kur'an'ın Allah'ın mucizevi kelamı (sözü) olması, Peygamberimiz (s.a.v) tarafından bizzat ezberlenmesi ve Hadisi şeriflerle ashabını teşvik etmesi hafızlığın önemini artırmıştır. Tarihte hiçbir kitap bu kadar çok kişi tarafından okunmamış ve ezberlenmemiştir. Çünkü o “kendisinde şüphe olmayan, takva sahipleri için doğru yolun ta kendisidir.”⁷⁹ Şimdi hafızlığı bu denli önemli kılan sebepleri maddeler halinde inceleyelim.

3.1 Kuran'ın Allah Kelamı Olması

Kelamullah: Allah'ın sözü demektir. Bundan kasıt, Tevrat, İncil ve Kur'an gibi vahiy ile Peygamberlere verilen Kitaplar, sayfeler ve ayetlerdir. Kur'an'da bu tabir üç ayette geçmiş ve “Tevrat, Kur'an ve fetih” anlamında kullanılmıştır.⁸⁰

“Ve eğer müşriklerden biri senden eman (sığınma hakkı) dilerse, Allah'ın kelamını işitip dinleyinceye kadar ona eman ver, sonra (Müslüman olmazsa) onu güven içinde bulunacağı bir yere ulaştır. İşte bu (müsamaha), onların bilmeyen bir kavim olmalarından dolayıdır.”⁸¹ İlim adamlarımız derler ki: “Yüce Allah'ın kelamını dinlesin” buyruğunda, şanı yüce Allah'ın kelamının okuyucu tarafından okunması halinde işitildiğine delildir.⁸²

“Şimdi (ey müminler) onların size inanacaklarını mı umuyorsunuz? Oysaki onlardan bir zümre, Allah'ın kelamını işitirler de iyice anladıktan sonra, bile bile onu tahrif ederlerdi”.⁸³

“Siz ganimetleri almak için gittiğinizde seferden geri kalanlar: Bırakın, biz de arkanıza düşelim, diyeceklerdir. Onlar Allah'ın sözlerini değiştirmek isterler. De ki siz asla bizim peşimize düşmeyeceksiniz! Allah sizin için daha önce böyle buyurmuştur”...⁸⁴

“Kur'an Allah'tan başka her şeyden faziletlidir. Kur'an'ın diğer kelama olan üstünlüğü aziz ve celil olan Allah'ın yarattıklarına üstünlüğü gibidir.”⁸⁵

“Sözün en hayırlısı Allah'ın kelamıdır”⁸⁶

⁷⁹ Bakara 2/2.

⁸⁰ İsmail Karagöz, *Dini...* , s.55.

⁸¹ Tevbe, 9/6.

⁸² Kurtubi, Ebi Abdullah Muhammed, *el-Camiu li- Ahkami'l- Kur'an*, Kahire, 1991, C.8 s.138.

⁸³ Bakara 2/75.

⁸⁴ Fetih 48/15.

⁸⁵ Tirmizi, C. 11 s. 47.

Zikri geçen ayet ve hadisler Kuran'ı Kerimin Allah'ın kelamı olduğunun açık delilleridir. Onu ezberleyen onunla şereflenir, ona uyan onunla yücelir, onu koruyup muhafaza eden onun tarafından korunur ve muhafaza edilir.

3.2 Peygamber Efendimiz (s.a.v) Teşvikleri

Hafızlığı önemli kılan sebeplerden biri de peygamber efendimizin mübarek hadisleriyle teşvik etmesidir. Nebi (s.a.v)'den şöyle dediği (rivayet edilmiştir): “Hafız olup da Kur'an okuyan kimse, melaike-i kiram ile beraberdir. Kendisine zor geldiği halde Kur'an okuyana ise iki kat ecir vardır”.⁸⁷

Kur'an okumakta mahareti olan kimsenin, hıfzının zayıflığı sebebiyle Kur'an tilavetinde güçlük çeken kimseden daha faziletli olduğu hakkında âlimlerin ittifakı vardır. Hadisi şerifte, zorluk çekmek suretiyle Kur'an okumaya çalışana iki ecrin verileceği, okumakta mahir olana sevapta da yetişemeyeceğini göstermektedir. Çünkü okumakta mahareti olan meleklerle beraber ve ecirleri de çok fazladır.⁸⁸

Hiz. Ali (r.a) den rivayet edilen başka bir hadisi şerifte Nebi (s.a.v) şöyle buyurmuştur: “Kim Kur'an'ı okur onu ezberlerse, Allah onu cennetine sokar ve ailesinden cehenneme girmeyi hak eden on kişiye şefaet etme hakkı tanır”.⁸⁹

“Kur'an'ı okuyun ve ezberleyin. Muhakkak Allah, Kur'an'ı ezberleyen kalbe azap etmez.”⁹⁰

“ Ümmetimin en şereflipleri Kur'an'ı ezberleyenlerdir”.⁹¹

3.3 Kur'an Eğitiminin Fazileti

Kur'an tilavetinin ibadet sayılması, namazlarda ezberden okunması, Peygamber efendimizin (s.a.v) Kur'an ile meşgul olmayı en hayırlı iş olarak nitelemesi, Kur'an eğitimine olan ilgi ve alakayı arttırmaktadır. ” Kur'an, kelamın en hayırlısı olduğu gibi, insanların en hayırlısı da, Peygamberlerden sonra, Kur'an öğrenen ve öğretenlerdir. Selef âlimlerimizden hiç birisi, Kur'an okutmayı başka şeylere muadil tutmamışlardır.⁹²

⁸⁶ Buhari, *Sahih*, Edeb 70; İ'tisam 2.

⁸⁷ Buhari, *Sahih*, VI,80; Müslim, *Sahih*, VI/84.

⁸⁸ Çetin, Abdurrahman, *Kur'an...*, s.85.

⁸⁹ İbn-i Mace, C.1, s. 78.

⁹⁰ İbn-iMace , C.1, s. 78.

⁹¹ En-Nüveyri, *Şerhu tayyibeti'n- Neşr*, V,6b; *Keşfu'l-Hafa*, I,129; *Feyzu'l Kadir*, I, 522.

⁹² İsmail Karaçam, *Kur'an'ı ...*, s.89.

Abdullah b. Mes'ud (r.a.)'dan Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: “Her kim Allah’ın kitabından bir harf okursa, o harf karşılığında kendisine bir sevap verilir. Her sevabın karşılığı da on mislidir. Elif lam mim bir harftir, demiyorum. Fakat lam bir harftir, mim de bir harftir.”⁹³

Ukbe b. Amir (r.a.) şöyle rivayet eder: Biz Medine’de Peygamber Mescidinin yanında Suffe’de⁹⁴ idik. Resul’ü Ekrem (s.a.v.)yanımıza çıktı ve: “ Her gün günah işlemeksizin ve akrabalık bağlarını koparmaksızın Buthan’a ve Akik’a⁹⁵ kadar gidip oradan çift hörgüçlü iki dişi deve getirmeyi hanginiz ister ?” buyurdu. “Hepimiz bunu isteriz, ey Allah’ın Resulü!” dedik. “O halde sizden birinin mescide gidip orda Allah Azze ve Cellenin kitabından iki ayet öğrenmesi veya okuması kendisi için iki deveden daha hayırlıdır. Üç ayet onun için üç deveden, dört ayet dört deveden ve böylece ayetlerin sayısı, kendi sayısı kadarki develerden daha hayırlıdır”⁹⁶ buyurdu.

Hz. Osman Nebi (s.a.v.)’ in şöyle dediği rivayet edilmiştir: “Sizin en hayırlınız Kur’an’ı öğrenen ve öğretenidir”⁹⁷.

4. GÜNÜMÜZDE İDEAL HAFIZ

Kitapların anası, doğru bilginin kaynağı olan Kur’an-ı Kerimi muhafaza etmek, anlamak ve amel etmek adına milyonlarca kitap telif edilmiş ve edilmeye devam edilecektir. Çünkü o, kıyamet gününe kadar insanların dünyevi ve uhrevi problemlerini çözecek, alternatifini bulunmayan ilahi mesajdır.

Hafız ise, bu mesajı kalbinde ve beyninde taşıyan, muhafaza eden kişidir. Su, ne kadar temiz, ne kadar berrak olursa olsun kabına göre şekil alır. Hafız olan kişi doğru da olsa, eğri de olsa bu unvanla anılır. Bu unvanın ilk sahibi Hz. Peygamber (s.a.v) olduğuna göre, temsil etmekten başka çare bulunmamaktadır.

Şayet bu Kur’an okunacaksa, en güzel şekliyle hafızların okuması gerekir.

Şayet bu Kur’an’ın anlaşılması gerekiyorsa, en güzel şekliyle hafızların anlaması gerekir.

⁹³ Tirmizi *Sevabu’l- Kur’an*, 16 rivayet etmiş ve “ hadisi hasen sahihtir” demiştir.

⁹⁴ Mescid-i Nebvî’nin bitişiğinde yoksul sahâbîlerin barınması için yapılan ve giderek bir eğitim kurumu haline gelen yerdir. Bkz. Mustafa Baktır. *D.İ.A.*, Suffe Maddesi, İstanbul, 2009, C. 37, s. 469-470.

⁹⁵ Buthan ve Akik Medine civarında birer vadi ismidir.

⁹⁶ Ebu’l- Huseyn Müslim b. El- Haccac Müslim, Kahire, 1955, Müsafirin, 251.

⁹⁷ Buhari, *Sahih*, C.6 s. 108.

Şayet bu Kur'an'la amel edilecekse bu da hafızlardan beklenir.

Bunun aksi Kur'an'la ters düşmek anlamına gelir ki, bu da çok büyük bir vebaldir. Nitekim bu konu da Allah Teâla Saff suresinde şöyle beyan etmektedir. Ey inananlar! Yapmayacağınız şeyleri niçin söylersiniz. Yapmayacağınız şeyleri söylemeniz Allah katında büyük bir nefretle karşılanır.⁹⁸

Hafızlık eğitiminde sadece Kur'an'ın lafzına odaklanmak donanımlı bir hafız yetiştirmek için yeterli olmaz. Lafzın zahirini dile hâkim kılmaya çalışırken, manevi yönünü de kalbe ve ruha hâkim kılmaya çalışmak gerekir. Bunun için ta başından pozisyonun iyi belirlenmesi gerekir. Bundan kasıt; Kur'an ile insan ruhu arasındaki bağı iyi kurmaktır.

“Şayet Allah Teâlâ Kelamının ulviligini harf kisvesi altına gizlemeseydi, yerler ve gökler, hatta arş dahi Allah'ın Kelamına tahammül edemez, semavat ve arz arasındaki her şey helak olurdu”⁹⁹

Yüce Allah buyuruyor ki; eğer biz bu Kur'an'ı dağa indirseydik, muhakkak o dağı, Allah korkusundan baş eğmiş, parçalanmış görürdün. Bu temsilleri insanlar için yapıyoruz, umulur ki düşünürler.¹⁰⁰

Öyle ise bu ağır yükü omuzlamaya namzet bir kişinin şuuru açık, gözü kara, cesur, güçlü ve temiz olması gerekir. Temiz olması gerekir çünkü Allah Teâlâ ; “ona ancak temiz olanlar dokuna bilir”¹⁰¹ buyuruyor.

4.1 Kur'an-ı Okuyan Olmalı

Kur'an'ı Kerim'i bütün tecvit kurallarını eksiksiz uygulayarak, tahkik, hadr ve tedvir üzere, sesine uygun makamlarla okuyabilmelidir. Hafızlık üzerine detaylı araştırma yapan, “Başarılı Hafız olma Ve Yetiştirme Metotları” ve “İdeal Hafız'ın El Kitabı” isimleriyle iki ayrı kitabı bulunan yazar Ziya Salihoğlu, okuma kaidelerinin hafızlığa başlamadan önce öğretilmesi gerektiğini söylemektedir. “Hafızlığa başlamadan önce talim, tecvit kuralları dediğimiz Kur'an'ı Kerim'i tam ve doğru okuyabilme becerisini kavramadan kesinlikle hafızlığa başlanmamalı. Çünkü hafızlığı sağlıklı bir şekilde yapabilmek için talim ve tecvit

⁹⁸ Saff 6/2.

⁹⁹ İsmail Karaçam, *Kur'an'ı ...*, s.90.

¹⁰⁰ Haşr 59/21.

¹⁰¹ Vakıa 56/79.

kurallarını en iyi bir şekilde öğrenmek gerekir. Hafızlık bittikten sonra hataları düzeltme çok daha zordur”.¹⁰² Hafızlık bittikten sonra şu okuma tekniklerinin fonksiyonel hale gelmesi gerekir:

4.1.1 Tahkik

Kelime manası itibariyle tahkik, bir şeyin hakkını ziyade ve noksansız yerine getirmek hususunda mübalağa etmektir. Bu da o şeyin hakikatine erişmek, künhüne vakıf olmak ve nihayetine vasil olmaktır.

Kıraat Âlimlerine göre, her bir harfin hakkını vermek, med’leri yeterince (mertebelerine uygun bir şekilde) uzatmak, harekeleri birbirinden ayırmak, şeddeleri tam yapmak ve ğunne’lerin hakkını vermektir.¹⁰³

4.1.2 Hadr

Sözlükte “dolmak, şişmek, hızlı söylemek” anlamına gelen hadr, kıraat ilminde Kuran’ı Kerim’in tecvit kaidelerine uygun olarak okunduğu üç tarzdan hızlı olanına denir.¹⁰⁴ Hadr ’de medler asgari haddine iner. Mesela meddi munfasılları bir elif, muttasılları iki elif uzatmak gibi. Vasil ile okuyuş tercih edilir.¹⁰⁵

4.1.3 Tedvir

Tahkik ile hadr arasında bir okuyuştur. Bu tür okuyuşta diğer iki okuyuş şeklindeki ruhsatlar terkedilerek orta bir yol takip edilmiştir.¹⁰⁶

4.2 Ezberlediği Kur’an’ı Muhafaza Etmeli

Hafız olan bir kişi hafız olarak yaşamalı ve hafız olarak ölmelidir. Zira hafız olmak kolay, hafız olarak ölmek zordur. Her konu da olduğu gibi Kur’an hıfzının korunması konusunda da bizim için en güzel örnek Hz. Peygamber (s.a.v)’ dir.

Efendimiz (s.a.v), kendisine nazil olan her ayeti hemen ezberine almaya özel bir önem verirdi. Hatta bunun için Cebrail (a.s), ayetleri okurken o da hemen arkasından tekrar ederdi. Bunun üzerine; “Onu (vahyi) çarçabuk almak için dilini kımıldatma. Şüphesiz onu

¹⁰² Ziya Salihoğlu, *Başarılı Hafız Olma Ve Yetiştirme Metotları*, İstanbul, 2013, s.37.

¹⁰³ İsmail Karaçam, *Kur’an’ı ...*, s.177.

¹⁰⁴ *Dini Kavramlar Sözlüğü*, Komisyon, Ankara, 2010, s.278.

¹⁰⁵ İsmail Karaçam, *Kur’an’ı ...* s.178.

¹⁰⁶ İsmail Karaçam, *Kur’an’ı ...* s.180.

(senin kalbinde) toplamak ve okutmak bize aittir. O halde biz onu okuduğumuz zaman sen onun okunuşunu takip et. Sonra şüphe yok ki onun açıklaması da bize aittir’’¹⁰⁷ ayetleri nazil oldu.

Hafızlığı bir ömür korumak, sevabına ve günahına inanmadan, belli bir program çerçevesinde sürekli tekrar etmeden kolayca başarılacak bir iş değildir. Hafızlığı korumanın ilk yöntemi, sizin hafızlığınızı korumak istemenizdir.¹⁰⁸ Bir hafız bu şuura erişmeden hafızlığını koruyamaz. Hafızlığı koruma şuuruna ermiş olan hafız şu metotları uygulayarak hıfzını koruyabilir.

1. Günlük cüz tekrarı: günlük bir cüzün tamamını ezberden okuyacak şekilde tekrarlamak.
2. Tekrarı yapılmış olan cüzün, hafız olan bir kişiye dinletilmesi.
3. Şayet hafız olan kişi imam ise kıraati sesli olan namazlarda, düzenli bir şekilde günlük 2-3 sayfa sıra takip ederek okumalı. İmam değilse ramazan ayında kendisine uygun bir camide hatimle teravih namazı kıldırılmalı.
4. Hafızlığı koruma metotlarından biri de ramazan ayında mukabele okumaktır. Hafızlığı korumanın en mükemmel metodu da budur. Bu aynı zamanda peygamberi bir metottur.

Ebu Hureyre demiştir ki: Peygamber (s.a.v) ve Cebrail (a.s) her yıl ramazan ayında bir kez birbirine Kur’an-ı okuyorlardı ama vefat ettiği sene iki kez okudular.¹⁰⁹

Halkın içerisinde, toplumun huzurunda okunduğu zaman hafızada Kur’an daha kalıcı oluyor. Bu yüzden özellikle hafızlığını yeni bitirmiş olanlar mutlaka mukabele okumalıdır.¹¹⁰

Hafızlık, hafızada durduğu müddetçe hafızlıktır. Allah korusun unutulması çok büyük vebaldir. Peygamber efendimiz (s.a.v) hafızları açık bir dille uyarmıştır.

Abdullah b. Ömer’den rivayet edilen bir hadisi şerifte rasülullah (s.a.v) şöyle buyurmaktadır: ‘Kur’an sahibi hafızın benzeri, bağlı devenin sahibinin misali gibidir. Deve sahibi devesini gözetirse onu tutabilir. Şayet onu bırakırsa deve kaçır gider.’¹¹¹

¹⁰⁷ Kıyame 75/16-19.

¹⁰⁸ Ziya Salihoğlu, *Başarılı...*, s.76.

¹⁰⁹ Buhari, *Sahih*, s.76.

¹⁰⁹ Buhari, *Sahih*, Fedailu’l Kur’an, 7.

¹¹⁰ Ziya Salihoğlu, *Başarılı*, s.98.

‘‘Ebu Musa (r.a)’dan rivayet edilen başka bir hadisi şerifte efendimiz şöyle buyurmaktadır: Kur’an’ı muhafazaya önem veriniz. Hayatım yed’i kudretinde olan Allah’a yemin ederim ki, Kur’an’ın hafızadan çıkıp kaçması, bağlı devenin boşanıp kaçmasından daha zorludur’’¹¹².

‘‘Sad b. Ubade, Resûlullah (s.a.v)’in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: Kur’an’ı okuyan sonrada onu unutan bir kimse kıyamet günü Allah Teâlâ’ya cüzzam hastalığına yakalanmış olarak ulaşır’’¹¹³.

Hadislerden de anlaşılacağı gibi hafız, hafızlığını korunduğu müddetçe onun şerefini hak eder. Unutulan bir hafızlık, şerefi de kaybettirir.

4.3 Kur’an-ı Anlamalı

Günümüz hafızlarının en büyük problemlerinden biri de, çok iyi derecede hafız olmalarına rağmen Kur’an-ı anlamamalarıdır. ‘‘Kur’an okuyan kimse, bunlardaki sırların kendisine açılabilmesi için, bunların manaları üzerinde düşünmek mecburiyetindedir’’¹¹⁴. Anlaşılmayan bir konuyu düşünmek ise muhaldir.

Hiz. Ali: ‘Anlamayarak yapılan ibadette, düşünmeden yapılan kıraatte hayır yoktur’’¹¹⁵ buyurmuştur. Merhum Akif anlaşılmayan bir Kur’an’ın, ya fal bakmak için veya ölümlerin üzerine okunan bir kitap haline dönüşeceğini ifade ediyor ve bizi uyarıyor.

*İbret olmaz bize her gün okuruz ezber de
Yoksa hiç mana aranmaz mı bu ayetlerde
Lafzı muhkem yalnız anlaşılan Kur'an-ın
Çünkü kaydında değil hiç birimiz mananın
Ya açar nazmı celilin bakarız yaprağına
Yahut üfler geçeriz bir ölünün toprağına*

¹¹¹ Buhari, *Sahih*, C.6 s. 109.

¹¹² Buhari, *Sahih*, VI,109, Müslim, *Sahih*, VI, 78.

¹¹³ İsmail Karaçam, *Kur'an'ı...*, s.187.

¹¹⁴ Ebu Davud, *Sünen*, I,339.

¹¹⁵ Ziya Salihoglu, *Başarılı...* s.123.

¹¹⁶ Muhammed b. Abdullah b. Abdurrahman, *Es-Sünen* Darimi, *Es-Sünen*, nşr. Muhammed Ahmet Dehman, Kahir. 1967, *Mukaddime*, 29;; Ebu Hamid Muhammed Gazali, *İhyau Ulumiddin*, trc. Ahmet Serdaroğlu, İstanbul, 1975, C. 1 s. 253.

*İnmemiştir hele Kur'an şunu hakkıyla bilin
Ne mezarlıkta okunmak ne fal bakmak için*¹¹⁶

Günümüz Müslümanlarının yığınla birikmiş problemlerinin çözümü de, Kur'an'ın anlaşılmasına bağlıdır. Kur'an'ın Arapça olması, Türkiye'de ki eğitim sistemimizin Kur'an-ı anlamaya elverişli olmaması olumsuz birer etken sayılabilir, ancak iyi derecede hafız olup, Kur'an'a ve Kur'an-ı ilimlere hâkim akademisyen ve hocalarımızda mevcuttur. Bu da ancak fedakârlıkla olacak bir şeydir. Büyük sıkıntılara göğüs gerip, Kur'an-ı ezberleyen bir kişi bir o kadar fedakârlıkta, onu anlamak için ortaya koyması gerekir.

4.4 Kur'an-ı Yaşamalı

Bu aşamaya gelmiş, yani iyi bir Kur'an eğitimi almış, onu ezberlemiş, anlaya bilecek kapasiteye ulaşmış bir hafızdan beklenen; Kur'an-ı hayatına tatbik etmesi ve diğer Müslümanlara yaşayarak örnek olmasıdır.

Şuurlu, ihlaslı ve donanımlı bir hafız, peygamber varisi olmuş mürşit anlamına gelir ki, bugün İslam Âleminde bulunan hafızların bu kaliteye ulaşması bu ümmetin kurtuluşu anlamına gelir.

Hiz. Peygamber döneminde hafız olan ashaba bir göz attığımızda, peygamberin mirasını sonraki nesillere aktaran kişiler olarak, kimileri Hiz. Ali gibi peygambere Halife olmuş, kimileri, İbn'i Mes'ud, İbn'i Abbas, İbn'i Ömer gibi İslami ilimlerde birer otorite haline gelmişlerdir. Kelimenin tam anlamıyla Hiz. Peygamberin "Sizin en hayırlınız Kur'an'ı öğrenen ve öğreteninizdir"¹¹⁷ hadisinin sırrına mazhar olmuş bu sahabeler, gökteki yıldızlar gibi yolumuzu aydınlatmaktadırlar.

¹¹⁶ Mehmet Akif Ersoy, *Safahat*, İstanbul, 1987, s.169.

¹¹⁷ Buhari, *Sahih*, C.6 s. 108.

BÖLÜM II

VİYANA'DA KUR'AN EĞİTİMİ ve VİYANA HAFIZLIK OKULU

1. VİYANA'DA HAFIZLIK EĞİTİMİ

Viyana'da Müslüman grup olarak Türklerin dışında, belirgin bir sayıda Pakistanlılar, Boşnaklar, Arnavutlar, Çeçenler ve Araplar bulunmaktadır. Bu sebeple hafızlık eğitimi sadece Türkler tarafından verilmemektedir. Ancak araştırmamızda Türk kökenli kuruluşların faaliyetlerine yoğunlaşacağız.

2. TÜRKİYE KÖKENLİ KURUMLAR

Viyana'da din eğitimi üzerine faaliyet gösteren çeşitli cemiyet ve cemaatler bulunmakla birlikte bunlardan öne çıktığını düşündüğümüz dört kuruluş hakkında bilgi vereceğiz.

2.1 Viyana İslam Federasyonu

1960'lı yıllardan başlayarak Avusturya ve diğer Avrupa ülkelerinde çalışmak üzere Türkiye'nin yanı sıra diğer İslam ülkelerinden milyonlarca Müslüman Avrupa'ya gelmiştir. Bu süreç yavaşlamasına rağmen hala devam etmektedir. Bugün Avusturya da yaklaşık olarak 250.000 bin Türkiye kökenli, 200.000 de başka ülkelere gelen toplamda yarım milyona yakın Müslüman yaşamaktadır. Bu rakamda ülke nüfusunda yüzde 5-6 gibi bir orana tekabül etmektedir. Ayrıca Avusturya asıllı Müslümanları sayısının ise 3 ile 5 bin arasında olduğu tahmin edilmektedir.

Avrupa ülkelerinde çalışmaya giden vatandaşlarımızın tamamına yakın bir kısmı ülkemizde uzun zaman okula gitmemiş; vasıfsız, dini bilgisi ve eğitimi gelenekten ileri gitmeyen insanlardan oluşmaktadır. Vatandaşlarımız din eğitimine fazlasıyla muhtaç durumdadırlar. Böyle muhtaç durumdaki Türklerin cemaatleşme süreci çok zor koşullar arasında gerçekleşmiştir. Cami ve mescitlerde bekâr işçilerin kaldığı Almanya ve Avusturya'da "Heim" denilen işçi yurtlarında açılmıştır. Türklerin resmi ve ekonomik yönden zor şartlar altında açmış oldukları dernek, cemiyetler ve camiler genelde

gösterişten ve süsten uzak adeta gizli ve sığıntı intibai veren bodrumlar, zeminler ve basit binalardır.¹¹⁸

Avusturya’da 1970’li yılların başından itibaren Türk işçileri küçük cemaatler kurarak, namaz kılablecekleri mescitler oluşturdular. Ramazan ayı gelince insanlar tam bir arayış içine giriyorlardı. Viyana’da ise gurbetçilerimizin kaldığı, Mischekheim’i¹¹⁹ ve 10. Viyana’da Senelfeldergasse,¹²⁰ bu çalışmaların temellerinin atıldığı yerlerdir.¹²¹

O yıllarda T.C. Konsoloslukunda Din Ataşesi olan, Abdurrahman Köseoğlu Bey Viyana İslam Federasyonu ve ona bağlı camilerin kurulmasına fikirsel anlamda öncülük etti. Gurbetçi vatandaşlar Abdurrahman beyi ziyarete gitti ve kendisine; Viyana da bu kadar Türk’üz, neden devletimiz buraya bir Cami yaptırmıyor? diye sordular. A. Köseoğlu Bey de onlara “Türkiye de İnsanlar ev ev dolaşarak para topluyor ve camilerini yapıyorlar. Siz de arkadaşlarınızla bir araya gelin, bir dernek kurun ve bu çalışmaları başlatın.”¹²² şeklinde cevap verdi.

Seksenli yıllara gelindiğinde ise, nüfusun artması sebebi ile cemiyetler, dernekler kurulmaya başlandı. Bugün itibari ile 295 erkekler teşkilatı, 226 erkekler gençlik teşkilatı, 227 kadınlar teşkilatı, 116 kadınlar gençlik teşkilatı olmak üzere toplam 864 idarecisiyle 22 cemiyet bulunmaktadır. Teşkilatın üye sayısı ise 4620, 1274 gençlik 2172 kadınlar ve 336 kadın gençlik olmak üzere toplamda 8400 dür.

Viyana bölgesinde bulunan yirmi iki cemiyet ile yaklaşık olarak dört bin cemaate ulaşılmaktadır. Toplumun eğitim seviyesini yükseltmede kendini sorumlu hissedip bu doğrultuda faaliyet alanlarını genişletme çabası gösteren *Viyana İslam Federasyonu* eğitim faaliyetlerine de önem vermektedir.

5 resmi Anaokulu (Kindergarten)¹²³, İslam Lisesi (İslamisches Realgymnasium)¹²⁴ 10 adet eğitim merkezi, düzenli ve sistemli bir şekilde hizmet vermektedir. Bu hizmetler, cemiyetlerde yapılan hafta sonu Kur’an-ı Kerim ve temel İslami ilimler dersleri ile bayanlara yönelik faaliyet gösteren ve üç şubeli İslam Enstitüsü, Rıdvan Camii bünyesinde

¹¹⁸ Mustafa Tavukçuoğlu, *Avrupa’da...*, s. 2.

¹¹⁹ Viyana da işçilerin kaldığı bir yerin ismi.

¹²⁰ Viyana da bir caddenin ismidir.

¹²¹ Veysel Türk, *Avusturya da Milli Görüşün İlkeleri*, 1. Bölge, Viyana, 2010, s.18.

¹²² Veysel Türk, *Avusturya da Milli...*, s.18.

¹²³ Kreş ve Anaokulu.

¹²⁴ Üst Düzey Lise.

bir Kız Yatılı Hafızlık Okulu ve Ullmanstrasse Erkek Yatılı Hafızlık Okulu olmak üzere iki Profesyonel Hafızlık Okulu, aile eğitimi ve danışma merkezi, okula yardımcı kursları ve daha birçok eğitim destek programlarıdır. Bu çalışmalarla ahlaklı bir insan, şuurlu bir Müslüman, hedefi ve gayesi olan, dava bilinci taşıyan nesiller yetiştirmek hedeflenmektedir.

2002 yılında Kur'an ziyafeti (Maide-i Kur'an), çerçevesinde, uluslararası alanda derece sahibi olan 45 Kari (Kurra Hafız) 27 bin Kur'an aşığı vatandaşla buluşturulmuştur. Kur'an ziyafetlerinde Viyana'nın 20.000 kişi kapasiteye sahip en büyük kapalı spor salonu olan Stadthalle¹²⁵ tamamen dolmuş, boş yer kalmamıştır. Yürütülmekte olan bu çalışma diğer bölgelerde örnek teşkil etmiş, başta Avrupa ve Türkiye olmak üzere, dünya genelinde Kur'an ziyafetleri programları düzenlenmeye başlanmıştır.

Teşkilat hizmetlerinde gelenekten geleceğe düsturunu yaşatmaya çalışırken, dünya da olup biten gelişmelere cevap verecek faaliyetler de yapılmaktadır. 2005 Danimarka karikatür krizine tepki olarak sosyal dayanışma kampanyası adı altında Peygamber Efendimiz'in Hadis-i Şerifleri Viyana'daki billboardları süslemiştir. Bu faaliyet hem Avusturya'daki Müslümanlar üzerinde hem de Avusturyalılar üzerinde çok büyük etki yapmıştır. Bahsedilen hadislerden birkaç tanesi şunlardır.

1. "Sizin en hayırlınız ailesine hayırlı olanınızdır."¹²⁶
2. "Toplumsal efendisi o topluma hizmet edendir."¹²⁷
3. "İnsanların en hayırlısı insanlara faydalı olandır."¹²⁸
4. "Sadaka malı azaltmaz."¹²⁹
5. "Komşusu aç iken tok yatan bizden değildir."¹³⁰
6. "Bir hayra vesile olan o hayrı yapan gibidir."¹³¹

Avusturyalıları camilerimizi tanıtmak, İslam'ı ve kültürümüzü anlatmak adına açık kapı günleri düzenlemektedir. Katılımın azalması organizasyonun kendini tekrar etmesine binaen, 2011 yılında ilgi ve alakanın artması hedeflenerek camilerde uzun geceler faaliyeti

¹²⁵https://tr.wikipedia.org/wiki/Wiener_Stadthalle, (4.5.2016)

¹²⁶Müslim Rada, 62.

¹²⁷ Deylemi, *Müsnet*, II, s.324.

¹²⁸ Suyûtî, *el-Câmiu's-Sağır*, II, 8.

¹²⁹ Müslim, *Birr*, 69.

¹³⁰Hâkim, II, 15.

¹³¹ Tirmizî, *İlm*, 14.

yapılmaya başlanmıştır. Yerel ve ulusal medyanın yoğun ilgi gösterdiği programlarla yoğun kitlelere ulaşılmıştır.¹³²

2.2 Atib Union (Avusturya Türk İslam Birliği)

Avusturya’da yaşayan Müslüman Türk toplumunun dini, sosyal ve kültürel taleplerini yerine getirmek üzere kısa adı ATİB olan “Avusturya Türk İslam Kültür ve Sosyal Yardımlaşma Birliği 1990 yılında kurulmuştur. Sonnleithnergasse 20, 1100 Viyana adresindeki ATİB Genel Merkezi halen 2446 m² arsa üzerinde bulunan 6 katlı ana binada faaliyetleri yürütmektedir. Modern ve büyük bir bina olan bu yer 2008 yılında mülkiyet olarak satın alınmış, Avusturya’daki Türk İslam toplumunun hizmetine sunulmuştur. Bu binada çok çeşitli faaliyetler yapılmakta olup ayrıca binada T.C. Viyana Din Ataşeliği de ikamet etmektedir.

Viyana, Aşağı Avusturya, Yukarı Avusturya, Steiermark, Kärnten, Burgenland, Salzburg, Tirol ve Vorarlberg olmak üzere toplam 9 eyaletten oluşan Avusturya Federal Cumhuriyetinin Burgenland eyaleti dışında kalan 8 eyalette teşkilatlanmış olan ATİB, halen bu eyaletlerdeki 63 mahalli dernek vasıtasıyla hizmetlerini sürdürmektedir.¹³³

İsviçreli Max Prisch “biz iş gücü istedik ama insanlar geldi,” ifadesiyle misafir işçilerin sosyal kültürel ihtiyacı olduğunu hatırlatmak istemişti. Bu ihtiyacı bütün benliğinde hisseden Anadolu insanı memleketlerine dönemeyince günlük ibadetlerini yerine getirmek, aidiyetlerini sürdürebilmek ve çocuklarına aktarabilmek için küçük dernekler kurdular.

İşte bu süreçte 7 Eylül 1991 tarihinde 8 Viyana, 8 Salzburg, 7 Tirol, 9 Noralberg eyaletlerinde olmak üzere toplam 31 derneğin bir araya gelmesiyle Avusturya Türk İslam Birliği kısa adıyla, “ATİB” kurulmuştur. Geçen yirmi yılda Avusturya’daki Müslümanların büyük fedakârlıkla kurdukları derneklerle adeta bir marka haline gelmiştir. Kurulduğu günden bu yana dernek sayısı iki katına çıkmış ve Avusturya genelinde 63 derneğe ulaşmıştır.¹³⁴

¹³² www.ifwien.at. (4.6.201)

¹³³ <http://www.atib.at/tr/atib-union/> (4.5.2016 girildi.)

¹³⁴ ATİB Genel Başkanı F. K. ile olan görüşmeden alınmıştır.

2.3 Kardeşlik ve Hizmet Vakfı (Verein für Geschwisterlichkeit und Wohlfahrt)

Kardeşlik ve Hizmet Vakfı 2012 Yılında kurulmuştur. Vakfa ait mescit, İslami ilimler okulu, kütüphane, misafirhane ve yatılı kız hafızlık okulu vardır. Vakıf bünyesinde çeşitli konferanslar, seminerler verilmektedir.

Vakfa ait kız hafızlık kursu iki sınıftan oluşmakta olup, birinci sınıf hazırlık, ikinci sınıf ise Hafızlık sınıfıdır. Şimdiye kadar 6 öğrenci hafızlıklarını bitirdiler. Hâlihazırda Hafızlık hazırlık sınıfında 13 öğrenci bulunmaktadır. Hazırlık sınıfı öğrencileri aynı zamanda hafta içi zorunlu eğitime devam ettikleri için, sadece hafta sonları yatılı olarak devam etmektedirler. Hafızlık sınıfında ise, yedi öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrenciler zorunlu eğitimi tamamladıkları için sürekli yatılı da kalabiliyorlar.¹³⁵

2.4 Viyana İslam Kültür Merkezi

Avrupa'nın en eski Türk İslam kuruluşlarından. Avusturya'da yaşayan Müslümanlara dini ve kültürel sahada eğitim veren müesseseler kurmuştur. Özellikle Kur'an eğitimi üzerinde çalışmaları vardır. Diğer Avrupa şehirlerinde olduğu gibi Viyana'da da kuruluşa ait camiler bulunmaktadır. Ferdi olarak hafızlık yaptırıldığı bilinmekle birlikte yaygın bir şekilde tamamen hafızlık üzerine çalışma yapan bir kurumlarının olduğu bilinmemektedir.

3. VİYANA HAFIZLIK OKULU

2000'li yıllarda Kur'an faaliyetleri, camilerde düzenli hafta sonu kursları, küçük çaplı eğitim merkezlerinde devam etmiştir. İyi Kur'an eğitimi almış hoca efendiler ve hafızlık tecrübesi olan eğitimciler camilerde gruplar oluşturmaya başlamışlar ancak, teşkilat çalışmaları, cami görevleri ve camilerin fiziki ortamları hafızlık için uygun olmamıştır.

Bununla birlikte, aylık imamlar toplantısında yapılan çalışmalar müzakere edilmekteydi. Avrupa Milli Görüş teşkilatının geleneksel olarak düzenlediği Kur'an-ı Kerim yarışmaları münasebeti ile yetenekli öğrenciler üzerinde yoğunlaştırılmış. Yarışma için önce camilerdeki öğrenciler arasından cemiyeti temsil edecek 10-13 yaş grubu küçükler kategorisi, 14-18 yaş grubu büyükler kategorisi olmak üzere iki yarışmacı

¹³⁵ Kardeşlik ve Hizmet Vakfı Başkanı A.A. ile görüşmeden alınmıştır.

belirlenmekte. Daha sonra bu öğrenciler arasında bölge elemeleri için yedişer kişi tespit sonrasında ise belirlenen bir günde bölge finali yapılmaktadır. Bölge birincileri bölgeler arası yarışmaya katılmakta ve en son Avrupa Finali yapılmaktadır.

Bu sene 25. si düzenlenen IGMG Kur'an-ı Kerim Tilavet yarışmalarının Avrupa'daki çocukları ve gençleri derinden etkilemiş ve Kur'an'a olan ilgiyi artırmıştır. Bu yarışmalarda derece alıp dünya finalinde derece alanlar hatta dünya birincisi olan kariler olmuştur.¹³⁶

3.1 Viyana Hafızlık Okulu Alt Yapı Çalışmaları

Viyana'da da bu yarışmalar sadece Viyana İslam Federasyonuna bağlı camileri ve cemiyetleri değil, Viyana'da Kur'an eğitimi yapan bütün teşkilatları etkilemiştir. 2002 yılında iki caminin birleşmesiyle kurulan Viyana'da ki Rıdvan camii bünyesinde 2004 yılında Cuma, Cumartesi ve Pazar günleri olmak üzere yatılı hafızlık Kur'an Kursu faaliyeti verilmektedir. Bu sadece Viyana değil Avrupa içinde de bir ilk olmuştur. Bu Kur'an kursu bir tecrübe ve Viyana hafızlık okulu için bir ön hazırlık olmuştur. Ancak 2004-2011 yılları arasında faaliyet gösteren bu kursta sadece 1 öğrenci hafızlığını tamamlayabilmiş ve veliler nezdinde çok büyük hayal kırıklığı oluşmuştur.

Profesyonel bir hafızlık kursu için, bu Kur'an kursundaki eksiklikleri şöyle sıralayabiliriz:

1. Hafızlık eğitimi için gerekli olan fiziki ortamın müsait olmaması.
2. Öğrencilerin eğitim seviyelerinin ve yaş guruplarının farklı olmasına rağmen öğrencilerin aynı sınıfta ders görmeleri ve aynı yatakhane de yatmaları.(6-18 yaş)
3. Maddi sıkıntılardan dolayı başarısız ve kötü alışkanlığı olan öğrencilere her hangi bir cezanın verilmemesi.
4. Kurstan alınma korkusuyla velilere gerekli bilgilendirmeler yapılmaması.
5. Cami idarecilerinin Kur'an kursunu disiplin ve teftiş edecek eğitim seviyelerinin olmaması.
6. Öğrenciler hafta içi örgün eğitime devam ettikleri için, haftanın iki günü Kur'an Kursunda kalabiliyorlardı. Bu iki gününde gerektiği gibi değerlendirdikleri

¹³⁶ İran'da yapılan Dünya Kur'an-ı Kerim yarışmasında birinci olan Mustafa Özcan Güneşdoğdu bu yarışmalar vesilesiyle dünya çapında bir kari olmuştur.

söylenemez. Kaldı ki, bu haftanın iki gününde düzenli bir şekilde birer sayfa ezber yaptıklarını varsayalım, ayda sekiz sayfa eder. İzini çıktıktan sonra on bir ay üzerinden hesaplayacak olursak bir senede, seksen sekiz sayfa eder. Yani, düzenli bir öğrenci hiç ders aksatmazsa yedi senede hıfzını tamamlar. Ortalama on iki yaşında kursa (hafızlığa) başlayan bir öğrenci on sekiz yaşında ancak ham sayfaları tamamlayabilir. Bunun tekrarını da hesaba katacak olursak, diploma sahibi bir hafız ancak on senede yetişebilirdi.

7. Avusturya kanunlarına göre on sekiz yaşına gelmiş bir kişi ya iş başı yapmak ya da öğrenci olmak zorundadır. Sonuç olarak, Viyana da hafızlık için ayrılacak özel bir vakit bulunmamaktadır. Ya okulla birlikte veya işle birlikte olmak zorundadır.

8. Kursta ciddi disiplin sorununun olması, herhangi bir idari kadronun bulunmaması, bütün sorumluluğun hocada olması.

9. Başarısızlıkta en önemli etken ise hafızlık hocasının hafız olmaması olmuştur.

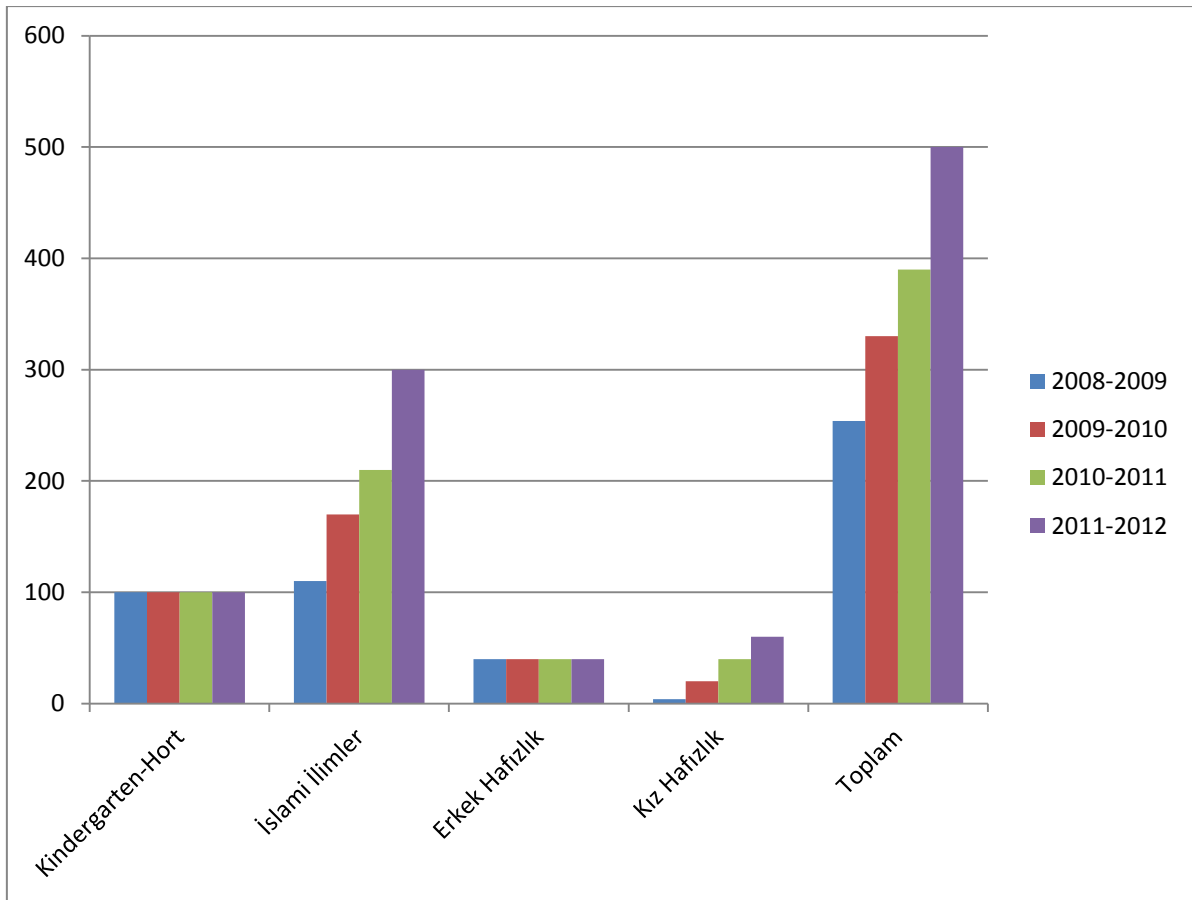
Yaşanan süreçte ortaya çıkan ciddi başarısızlık, Viyana İslam Federasyonunda herhangi bir camiyle bağı bulunmayan müstakil bir hafızlık okulu açmanın daha uygun olacağı kanaatini oluşturmuştur.

2007 senesinin 7. ayında bu araştırmanın yazarı Hafızlık kursunun yanındaki camiye imam olarak atandım. Camii bünyesinde, yatılı Kur'an Kursu öğrencileriyle birlikte cami ve müstemilatında 250 öğrenci ders görüyor ancak sınıf sisteminin olmaması eğitimi çok karmaşık hale getiriyordu. Hazırlanan müfredat ise organize yapacak bir yönetimin olmamasından dolayı uygulanamamıştır.

2007'nin Kasım ayında Viyana İslam Federasyonunun camii yönetimi ile yaptığı toplantı sonucunda cami derneğine ait olup içinde kiracılar bulunan dört katlı binanın boşaltılıp Anaokulu ve kreş (Kindergarten), etüt merkezi (Hort) ve hafta sonu İslami ilimlere tahsis edilmesi kararlaştırılmıştır. Yoğun bir tadilat, tamirat sürecinden sonra bina ev okul haline getirilmiş, burada Viyana belediyesinin maddi olarak desteklediği, denetlendiği, müfredatının ve işleyişinin cemiyet tarafından belirlendiği resmi bir Kindergarten ve Hort açılmıştır. Aynı tarihte hafta sonu İslami ilimler okulu da faaliyete girmiştir. Bütün bu ivme kuruma müstakil ve tecrübeli bir idarecinin atanmasıyla kazanılmıştır. Sonraki yıllarda öğrenci sayısı ve kalitesi belirgin bir şekilde artmış olup öğrenci sayısı aşağıdaki tablodaki gibi olmuştur.

2008-2012 Yılları Arası Öğrenci Sayıları

	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
Kindergarten-Hort	100	100	100	100
İslami İlimler	110	170	210	300
Erkek Hafızlık	40	40	40	40
Kız Hafızlık	4	20	40	60
Toplam	254	330	390	500

Kurum yönetimi tayin edildikten sonra sınıf sistemine geçilmiş ve IGMG'nin hafta sonu İslami ilimler müfredatı, branş hocalarıyla birlikte uygulanmaya başlanmıştır. Önceleri cami yönetimine bağlı yapılan eğitim faaliyetleri cami yönetiminden ayrı bir şekilde tamamen bölge merkezine bağlı ayrı bir kurum olarak yürütülmeye başlanmıştır. Aynı yıl Hafızlık kursunda eğitim merkezi yönetimine bağlanmıştır. Bu arada bir minikler erkek hafızlığa hazırlık sınıfı açılmış, ayrıca bu grup camii imam hatibi tarafından hafta içi

okul sonrası ek derslerle takviye edilmiş, öğrencilere Tashihi Huruf, talim, tecvit dersleri verilmiştir. Özel ilgilenen ve yetenekli olan bu öğrenciler kısa zaman içerisinde bu eğitim merkezi öğrencilerinden daha başarılı bir hale gelmişlerdir. Kız hafızlık hazırlık sınıfı bu arada 4 öğrencisi ile de olsa eğitime başlamıştır. Böylece *İslami İlimler Eğitim Merkezi* eksiklikleri olmasına rağmen tam bir okula dönüşmüştür.

2008-2009 eğitim öğretim yılında büro masrafları ve eğitimcilerin ücretlerini karşılamak için öğrencilerden eğitim ücreti alınmaya başlanmış ancak eğitim merkezi yönetimi daha önce ücretsiz olan eğitime alışmış veliler tarafından ciddi şekilde eleştirilmiştir. Önceleri camii yönetiminin karşıladığı bu ücret velilerden talep edilince bu durum hoş karşılanmamış, ilk sene büyük sıkıntılar yaşanmıştır.

Bir taraftan veliler haklıydı çünkü o veliler tarafından caminin mülkiyeti satın alınmıştı. Caminin istihdamlı hocası bu çocukları Camii içerisinde okutsun, ücret alınmasın görüşündeydiler fakat sayısı 200/250'ye ulaşmış en az on eğitimci tarafından okutulması gereken öğrencileri bir tek kişinin okutması ve eğitmesi mümkün değildi.

2009-2010 eğitim öğretim yılında eğitim merkezi bünyesinde kız hafızlık hazırlık grubu öğrenci grubu 20 öğrenciye ulaştı. Bu grubun çalışmaları cami imam hatibi tarafından desteklenmiştir. Bu gruba öğrenci alınırken özellikle eğitim merkezi yönetimince titiz davranılmış, öğrencilerin ahlaklı, çalışkan ve başarılı olmaları hedeflenmiş ve bu hedefe büyük oranda ulaşılmıştır.

Normal İslami ilimler grubunda ise sayı bir önceki yıla göre artmış, sınıf öğrenci sayıları 13-14 kişiye kadar düşmüş talep fazla olunca sabahçı ve öğlenci gruplar oluşmuştur. İlk yıldaki eğitim ücretlerine yapılan itirazlar ücretler bir önceli yıla göre yüzde 40 zamlanmasına rağmen belirgin bir şekilde azalmıştır. Bu süreçte veliler eğitimin merkezinin camiden ayrı bir kurum olduğunu kabul etmişler ve eğitimin profesyonel kadrolar tarafından yönetilmesinden memnun kalmışlardır. Bu memnuniyet düzenli eğitimin verdiği meyveler ortaya çıkınca daha da artmış ve eğitim merkezine sadece bulunduğu ilçeden değil tüm Viyana'dan hatta Viyana dışından yoğun talepler olmuştur.

Bu gelişmeler sonucunda eğitim merkezine çok sayıda yedek kayıt talebi oluşmuş ve alınan öğrenciler belli kriterler belirlenerek çok sayıda başvuru içinden seçilerek alınmıştır. Eğitim kalitesinin yükselmesiyle kaliteli eğitim seviyesine ayak uyduramayan öğrenciler

de kurumdan kaydını almışlar, böylelikle kurum öğrenci açısından seçkin bir okul konumuna yükselmiştir.

2010-2011 eğitim öğretim yılında eğitim merkezi bünyesinde kız Kur'an eğitimi tamamen hafızlık kursuna dönüştürülmüştür. Bu grupta biri hazırlık, diğeri hafızlık olmak üzere iki kız öğrenci sınıfı açılmış. Kız Kur'an kursunda iki ayrı bayan hoca görevlendirilmiştir. Cami imamı bu gruba desteğini bu yıl da devam ettirmiştir. Bu dönemde öğrenci sayısı 400 civarına, eğitimci kadrosu ise 40 civarına çıkmıştır.

2010-2011 eğitim öğretim yılında eğitim merkezi bünyesinde erkek hafızlık kursundaki sıkıntılar belirginleştiğinden daha farklı formatta bir hafızlık kursu planlanarak Viyana Ullmannstrasse'de açılmıştır. Viyana İslam Federasyonu Kur'an Kurslarını koordine etme sorumluluğunu, camilerden ve imamlardan sorumlu olan İrşat Başkanlığı birimine vermiştir. Böylece 2011 yılında Viyana İslam Federasyonuna bağlı bir kız bir de erkek hafızlık okulu olmuştur.

2011 yılı şubat ayında Eğitim merkezi hafızlık hocasının vefatı üzerine, camii imam hatibi hafızlık hocası olarak camii görevinden alınarak hafızlık erkek grubunun başına atanmıştır. Akabinde eğitim merkezi idaresince bu gruptaki öğrencilerin durum tespitlerinin yapılmasına karar verilerek yeni hafızlık hocası, eğitim merkezi Müdürü, Müdür yardımcısı, Bölge irşat başkanından oluşan bir komisyon kurulmuş, öğrenciler tek tek komisyonun huzuruna alınmış, hafızlık yaptıkları yerlerden sorular sorulmuş, değerlendirmeler yapılmıştır. Yapılan değerlendirmelerin sorulan soruların video görüntüleri kayıt altına alınmıştır. Veliler yapılan sınav sonucu hakkında detaylı bir şekilde bilgilendirilmiştir.

Öğrencilerin tamamı kapsamlı bir sınavdan geçirildiğinde görülmüştür ki, yedi senenin sonunda hafızlığını bitirdiği iddia edilen öğrencilerden hiç birisi hafız denebilecek seviyede bulunmamıştır. Bu komisyon raporu sözlü ve yazılı olarak Viyana İslam Federasyonuna iletmiştir.

Kapsamlı müzakereler neticesinde ortaya çıkan başarısızlık ve erkek hafızlık grubu öğrencilerinin genelinin yaşlarının büyük olması sebebiyle, içlerinden bu işe gönüllü az sayıda öğrenci seçilmiş, eğitim merkezi erkekler yatılı hafızlık kursu kapatılarak kız hafızlık kursuna dönüştürülmüştür.

Ullmannstrasse'deki hafızlık okulu için ayarlanmış olan Mısırlı hafızlık hocası bir trafik kazası sonucu Viyana'ya gelememiş, bu araştırmannın yazarı hafızlık hocası olarak Viyana hafızlık okuluna atanmıştır.

3.2 Viyana Hafızlık Okulunun Gayri Resmi Açılışı

15. Viyana Ullmannstrasse, 63 numaralı binanın iki katı kiralandı. 22 kapasiteli bir yatakhane, 30 kapasiteli bir dersane, 30 kapasiteli bir yemekhane ve bir mescit olarak dizayn edildi. 2 yıl sadece yatılı kapasiteyi dolduracak kadar öğrenci alınabildi. Öğrenciler alınırken hem yaş olarak, hem de kapasite olarak hafızlık için gerekli olan kıstaslar aranmadı. Şayet aransaydı öğrenci bulunamazdı. Sadece Avusturya değil, Avrupa için bu bir ilk idi. Evet bu okul toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilmek için açıldı, ancak talep toplumdan gelmemişti. Viyana cami ve eğitim merkezlerinin çoğalması Avusturya toplumunu rahatsız ediyordu. Resmi makamlar ise bir taraftan daha fazla diyalog çağrısı yapmasına rağmen diğer taraftan yasaları zorlaştırmannın ve daha önce verilmiş olan bir takım hakları kısıtlamanın plan ve programlarını yapıyordu. Bütün bu olumsuzluklarla birlikte maddi imkânların kısıtlı olması, çocukların zorunlu eğitime devam etmesi, en önemlisi ise camilerde görev yapan hoca efendiler başta olmak üzere toplumun, tam gün okul ile hafızlığın birlikte gitmediği görüşü idi.

Her konuda olduğu gibi hafızlık konusu da Türkiye'deki hafızlık kurslarıyla kıyaslanıyordu. Türkiye'de ilköğretim sonrası örgün eğitime ara verilip hafızlık bittikten sonra tekrar devam edilmesi, buna rağmen Türkiye'de 28 Şubat sonrası zorunlu eğitimi 8 yıla çıkartılması, Kur'an Kursları ve İmam Hatipleri bitirme planları, Türkiye'deki Kur'an kurslarını hiç şüphesiz olumsuz yönde etkiledi. Türkiye'den aşırı derece etkilenen gurbetçiler %99 Müslüman olan bir ülkede yapılması oldukça zor olan bir çalışmayı %99 Hristiyan olan bir ülkede nasıl yapılacağından endişe duyuluyordu.

Ancak inanmak başarmanın ilk şartıdır. Tüm zorluklara rağmen Viyana Hafızlık Okulu 2010 yıl Ekim ayında gayri resmi olarak açıldı. Yaş grubu 10 ile 13 arası 22 öğrenci, bir belletmen, bir hafızlık hocası, bir aşçı ve temizlikçi bir de okul derslerine yardımcı öğretmenle işe başlandı.

Erkek Hafızlık kursunun yıllık maliyeti 10 bin Euro civarındaydı. Ortalama öğrenci başına aylık beş yüz Euro aidat düşüyordu. Bu meblağın tamamı öğrencilerden istenseydi, bu iş başlamadan biterdi. Ortalama bin beş yüz ile iki bin Euro geliri olan, aylık asgari beş

yüz Euro ev kirası olan işçilerin bu meblağı karşılaması mümkün değildi. Bu meblağın iki yüz Erosu öğrencilerden talep edildi ve geriye kalan üç yüz Euro ise Viyana İslam Federasyonun özel fonlarından, hayırseverlerden ve camilerden temin edildi ve edilmeye devam edilmektedir.

Viyana İslam Federasyonu idarecilerinin bütün iyi niyetlerine ve fedakârlıklarına rağmen işe hatalı başlandı. İlk kaydı yapılan öğrenciler hafızlık hazırlık sınıfı olarak alınmalıydı ve yaşları 10-11 olmalıydı. Belki şartlar buna müsait değildi ve seçme şansı yoktu.

O tarihte Viyana İslam Federasyonu Camii ve Kur'an Kurslarından sorumlu İrşat Birim Başkanı ile yaptığımız söyleşi de şu tespitlerde bulunmaktadır:

Hafızlık okulu planlama aşamasında hafızlık kıraat okulu olarak düşünüldüğünden, Mısır'dan bir Kur'an hocası ile antlaşma yapıldı. Antlaşma yapılan bu kişi gelmesine yakın bir trafik kazası geçirdi, gelişi altı ay ertelendi. Bu arada geçici olarak Viyana'da başka bir Mısırlı hoca ile işe başlandı.

Öğrencilerin tamamına aynı program uygulandı. Yüzünden okuma, talim, tecvit, mahreç, ezber metodu verilmeden Amme cüzünden ezbere başlatıldı. Yani Türkiye'de ki hafızlık sistemi uygulanmadı.

En önemlisi öğrencilerin tamamının Türk olması, Hafızlık hocasının ise Arap olması, yeterli derecede Almancasının da olmaması ciddi sıkıntı olmuştur. Hal böyle olunca, kısa zamanda iletişim problemi ortaya çıktı. Mevcut hocanın sistemiyle de bu işin olmayacağı anlaşılınca, o dönem Viyana İslam Federasyonu başkanıyla ve diğer yönetim kurulu üyeleriyle yapmış olduğumuz istişare neticesinde Yusuf KALEMLİ'yi hafızlık hocası olarak atadık ve hafızlık eğitimiyle alakalı bütün sorumluluğu ona devrettik.

3.3 Yeni Yapılanma

2011 yılı ekim ayında Hafızlık okulu resmiyet kazandı. Hafızlık hocası olarak hafızlık diplomalı, ilahiyat mezunu, iyi derecede, hafız olan ve hafızlık geleneğini bilen bir kişi; Yusuf KALEMLİ göreve getirildi.

Daha önce bahsi geçen Eğitim merkezi hafızlık kursu Ullmannsstrasse'deki hafızlık okulu ile birleştirildi. Öğrencilerin tamamı gelmese de, hafızlığa elverişli olan öğrenciler birleştirildi.

Bütün öğrencilerin ezber programı durduruldu. Yeniden iki ay boyunca yüzünden okuma, tashihi huruf, tecvitve talim dersleri verildi. Bu gruba haftanın 4 günü: pazartesi, salı, çarşamba ve perşembe günleri öğleden sonra saat 14.30 ile 16:30 arası iki saat üzerinden bir ders programı uygulandı.

Bu grubun açılma nedenleri ise şunlardır:

1. Hafızlık okulunun kapasitesinin oldukça sınırlı olması ve gelişlemeye elverişli olmaması.
2. Hafızlık okuluna yaşanan olumsuzluklar sebebiyle, ilk yıl talebin beklentilerin altında olması.
3. Daha önce camilerde Kur'an'a geçip daha sonra hafızlık okuluna gelen öğrencilerin mahreçlerinin bozuk, tecvitsiz okumaları bu öğrencilere sil baştan Elif-ba'dan başlatılarak yeni bir program uygulanmasına rağmen mahreçlerinin düzelmemesi.

3.4 İlk Altı Ay Uygulanan Program

Birinci sene 15 öğrenci ile açılan bu gurup, düzenli bir şekilde saat 14.30'da derse başlatıldı ve yoklama alındı. İçlerinde daha önce cüz çalışması yapmış öğrenciler bulunsa da tamamı grup halinde Elif-be cüzüne başlatıldı. Kur'an alfabesinde bulunan harfler gerektiği gibi belletildikten sonra öğrenciler kapasitelerini ortaya koyabilsinler diye ders konusunda serbest bırakıldı. Ders hocası her bir öğrenci ile asgari beş dakika özel ilgilenmiş ve hoca ertesi günkü dersin kurallarını, ödevleri verirken anlatmıştır. Hocalar arasında bile mahreçler konusunda ihtilaflar olduğu bilinen bir gerçektir. Kaldı ki, siz öğrenciyi yeni bir sayfa veyahut bir sureye geçirdiğinizde ve git buna evde çalış gel dediğinizde, öğrenci ailesinden yardım istiyor, bundan dolayı hocasının “dat” diye öğrettiği bir harf evde “zat” olup geri geliyor. Çocuğa evladım bu zat değil, dat dediğinizde hayır babam öyle diyor diye cevap verebilmektedir. Bu gibi olaylar öğrencilerin kafalarını karıştırmaktadır. Aile öğrencilere ancak düzenli bir çalışma saati

koyup takibini yapmakla yardımcı olabilirler. Aksi durumlarda öğrencilerin gözünde hem hocasını hem de ailesini yıpratmaktadırlar.

Önceki acı tecrübeleri tekrar yaşamamak için bu hususta sıkı davranılarak, aşağıdaki uygulamalara ağırlık verildi ve bu uygulamalar neticeyi kolaylaştırmıştır.

1. İlk Kur'an'a geçene ödül sözü verildi. Böylece öğrenciler arasında kendiliğinden bir yarış başlamış oldu.
2. Gelmeyen öğrencilerin velileri günlük arandı. Eğitimde devamlılık ve süreklilik çok önemli olduğu konusunda kısa zamanda veliler bilinçlendi. Önemli mazereti olan öğrencilerin velileri arayarak ya izin istedi veya özür beyan etti.
3. Öğrenciler Kur'an'a geçip kendileri bizzat okuyarak ezber yapacak kapasiteye ulaşmaya kadar ezber yaptırılmadı. Böylece sonradan düzeltmesi çok zor olan bir yanlış baştan önlenmiş oldu. Öreğin; Kur'an-ı okuma kurallarına uygun bir şekilde okuyamayan bir öğrenciye ezber dersi verdiğinizde ya Türkçe okuyarak ezberliyor veya biraz yukarıda da belirttiğim gibi anne veya babasından yardım istiyor. Bu hem zaman kaybı, hem zor ve hem de yanlış bir metottur.
4. Öğrencilerin tamamı Kur'an'a geçince toplu talim tecvit ve mahreç dersi yapıldı ve kısa surelerden ezbere başlatıldı.
5. Böylece ilk altı ay içerisinde Subhaneke'den fil suresine kadar namazda okuyacak şekilde ezberletildi.

3.5 İkinci Altı Aylık Uygulanan Program

İkinci altı aylık planda ise Hümeze suresinden Duha suresine kadar olan sureler ezberletildi. Ayrıca derste günlük öğrenci başına bir sayfa düzenli bir şekilde yüzünden hoca tarafından dinlendi. Yarınki ezberlere birlikte beş sayfa yüzünden okuma ödevi verildi. Sezon sonunda öğrenci aileleri davet edilerek bir sunum yapıldı ve öğrenci velileri bilgilendirildi.

İkinci Sene 7-10 Yaş Gurubu Ders Programı

Avusturya'da resmi okullar iki ay yaz tatili yapmaktadırlar. Tatil sonrası öğrenciler tekrar hafızlık okuluna başladıklarında bütün uyarılara rağmen ezberlerini unutmuş ve yüzünden okumaları zayıflamış olarak geldiler. Hızlı bir şekilde yüzünden okumaları hızlandırıldı ve eski ezberlerin tekrarı yapıldı. Bu tekrar ise yaklaşık üç ay sürdü. Aralık

ayının başında ikinci senenin yüzünden okuma ve ezber programı başladı. İlk senede olduğu gibi ilk ders yüzünden okuma, ikinci ders ise ezber olarak programlandı. Bu gurup ikinci senenin sonunda Subhaneke'den Duha'ya kadar bütün kısa sürelerle beraber Nebe, Mülk ve Yasin surelerini eksiksiz ezberlediler.

Sezon sonunda yine veliler davet edildi ve onlara bir sunum yapıldı. Genel olarak veliler memnun kaldı. İki öğrenci ise ilkokulu bitirdiklerinden dolayı büyükler, hafızlar hazırlık sınıfına geçirildi.

Üçüncü Sene 7-11 Yaş Grubu Ders Programı.

Üçüncü senenin başında ilişiği kesilen ve bir üst gruba yükselen öğrencilerin yerine, yeni öğrenciler alındı. Sezonun sonunda bu guruptaki öğrencilerin tamamı eski ezberlerin tekrarı ile birlikte Amme cüzünün tamamını ezberlediler. Böylece program başarı ile sonuç vermiş oldu. Öğrenci velileri ile yapılan istişare neticesinde yeni öğrencilerin aynı programın devamına karar verilirken; programı tamamlayan öğrencilerin bir kısmı hafızlığa, bir kısmı da Kur'an eğitimini almış olarak mezun oldular.

3.6 İkinci Hafızlık Hazırlık Grubu

Bu grup daha önce bahsi geçtiği vech üzere, öğrencilerin bir kısmı düzenli hafızlık programının şartlarına uymayan, bir kısmı minikler hazırlık sınıfından, bir kısmı da ilkokulu bitirmiş yeni kayıt yaptıran öğrencilerden oluşmaktadır. Bu gruba da minikler grubuna uygulanan programa yaklaşık bir program uygulanmakla birlikte ders saatleri farklı. Çünkü bu öğrencilerin bir kısmı yatılıdır.

Uygulanmakta olan ders programını şöyle özetleyebiliriz:

Pazartesi günü öğrenciler evlerinden okullarına gitmektedirler. Her birisinin okuldan çıkış saati farklıdır. Okul çıkışı direk hafızlık okuluna gelirler. Saat on altıda belletmen hoca gözetiminde derse başlarlar. Saat on yedide ise asıl ders hocasıyla birlikte derse başlamaktadırlar. Arada bir teneffüsle iki saat Kur'an dersi yaparlar. Saat yedide yemek, yarım saatlik bir moladan sonra saat sekide okul derslerine yardımcı ders saati başlar. Arada yaz ve kış saatine göre değişmektedir. Yazın akşam namazı, kışın ise yatsı namazı cemaatle kılınır. Saat akşam yedide yatılır. Sabah saat altıda kalkılmakta ve belletmen hoca

tarafından sabah namazı cemaatle eda edilmektedir. Sabah altı buçukta kahvaltı, yedide ise öğrenciler okullarına gitmektedir. Hafta içi sürekli program bu şekildedir. Cumartesi saat sekizde kahvaltı, dokuzda ders başlamakta, iki molalı üç saatlik Kur'an dersi on iki buçukta öğlen namazı birde öğle yemeği olacak şekilde sürmektedir. Saat on bir kırk beş ile on beş otuz arası iki saat temel İslami ilimler dersi yapılmaktadır. On beş otuzdan sonra öğrenciler hafta sonu tatiline çıkmaktadırlar.

Hafta sonu tatili ilk iki sene pazar günü öğlenden sonra; sonraki hafta cumartesi öğlenden sonra idi. Ancak bu uygulama çeşitli sıkıntılara neden oldu ve daha sonra yukarıda bahsettiğimiz şekilde ayarlandı. Büyükler hazırlık grubundan çok sayıda başarılı öğrenciler yetişti. Birçok öğrenci bu programı tamamlayıp hafızlık sınıfına geçti. Şu anda hafızlığa çalışıyorlar bazıları da IGMG'nin senede bir düzenlediği güzel Kur'an okuma yarışmalarında derece yaptılar. Yatılı öğrencilerin başında, belletmen hocalık görevi yapan kişi bu gruptan yetişti. Cuma hutbesi ve namazı dâhil, bir camide mihrap görevlerinin tamamını yerine getirebilecek donanıma sahip olmuştur.

3.7 Üçüncü Hafızlık Grubu

Araştırmanın asıl merkezindeki grup Hafızlık grubudur. 2011 yılı Kasım ayında 20 öğrenciyle ve klasik Osmanlı usulü, Tur sistemiyle hafızlığa başladılar. Viyana da Kur'an eğitimi veren bütün Cami, eğitim merkezi ve cemaatin gözü bu grubun üzerindeydi. Çünkü büyük bir iddiayla yola çıkıldı. Şayet bir veya iki kişi de olsa hıfzını tamamlarsa program hedefine ulaşacak, aksi takdirde halk arasında yaygın olan, okulla birlikte hafızlık olmaz fikri tamamen yerleşecekti.

Viyana'nın farklı semtlerinde, farklı okullara devam eden bu öğrenciler, tamgün ortaöğretim programıyla beraber hafızlığa başladılar. İki ayrı dil ve kültür arasında sıkışıp kalan söz konusu öğrenciler bir de hafızlık programını yüklenmiş oldular. Gerçekten büyük bir azim ve gayret gerektiren bu çalışma, sadece Viyana için değil, diğer Avrupa ülkelerinde yaşayan Müslümanlar için de örnek teşkil edecekti.

Temmuz 2012 tarihinde en önde olanı yedi olmak üzere, ortalama beş ile altı sayfaya ulaşılar. Bu arada günlük bir ham sayfa ezber yapamayan öğrencilere, yapanları olumsuz yönde etkilememeleri için bırakıldı. Öğrenciler sistemi benimsedi. Bu sistemle her turda yeni bir sayfayla birlikte eski sayfaları da tekrarlıyor ve kuvvetlendiriyorlardı.

Okul derslerinin yoğun olduğu, özellikle sınav dönemlerinde ister istemez bazı aksaklıklar oluyordu fakat hafızlığa ara veya sınavı olan öğrencilere izin verilmiyordu.

Okul derslerini bahane edip hafızlık programını iptal eden öğrenciler oldu; fakat ilerleyen aylarda görüldü ki başarısızlıklarının nedeni hafızlık programı değildir. Hafızlıkta başarılı olanlar okullarda da başarılı oldular. Zira; bir veli çocuğunu her türlü yolu denedikten sonra, yani bundan adam olmaz deyip bari Kur'an kursuna vereyim hafız olsun diyorsa; bu öğrenci Kur'an Kursu'na alınsa bile hafızlığa başlatılmamalıdır. Çünkü kıvrak zekâsı, güçlü hafızası olmayan bir kişinin muhakeme etme, delil çıkarma istidadı olmaz. Muhakeme imkânı olmayan bir kişi de Kur'an-ı anlayamaz ve yorumlayamaz.

Ne yazık ki Türkiye'de yıllardır her sene binlerce diplomalı hafız yetişmesine rağmen yüzde doksanı kayyımlik, müezzinlik ve camii imamlığından ileri gidememiştir. Yani; günümüzde tefsir ve fıkıh ilmiyle uğraşan ve hatta kitap telif etmiş birçok kişi Kur'an ayetlerini ezberden okuyamazken, diğer taraftan bir kelimesini dahi anlamadan hatimle namaz kıldıran İmam Hatipler vardır. Gönül ister ki, bütün müfessirler ve fakihler hafız olsun. Hafızlar da Kur'an'ı anlasın. Müslümanlar Allah rızası için sevabına inanarak zeki ve ahlaklı çocuklarını Kuran Kurslarına göndermelidirler.

Öğrenciler; Temmuz 2013 tarihinde on ile on üç sayfaya ulaştılar. O senenin Ramazan ayında onar sayfa ezbere mukabele okudular. Bu sadece Viyana da değil, Avrupa da bir ilk idi. Böylece çok mükemmel olmasa da Avrupa da yetişen hafızlar mukabele okudu. Hafızlık Okuluna olan güven arttı. Öğrenciler Bayramda ödüllendirilerek motive edildi. Hem Cemaat, hem öğrenciler ve hem de eğitimciler bir sonraki Ramazan ayında yerli hafızların yetişeceğine inandılar. Ve nitekim öyle de oldu. 2014 Nisan ayında beş öğrenci hıfzını tamamlayıp hafızlıklarını kuvvetlendirmeye başladılar. 2014 yılında Ramazan ayının bir bölümü okul günlerine denk geldiği için mukabele okunamadı ancak bir sonra ki Ramazan ayında dokuz camide tam cüz ezberden mukabele okundu.

19 Kasım 2015 tarihinde Almanya'nın Köln şehrinde T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın gönderdiği bir komisyon tarafından Hafızlık tespit sınavı yapıldı. Yedi hafızla bu sınava katılan Viyana Hafızlık Okulu beşhafızına diploma almayı başardı. İki hafıza da biraz daha kuvvetlendirmeleri tavsiyesinde bulundular.

22 Aralık 2015 tarihinde Viyana İslam Federasyonunun düzenlediği Maide'yi Kur'an programıyla, hafızlar biner Euro para ve Umre ile ödüllendirildiler. Daha önce hıfzını

yarıda bırakıp ayrılan öğrenciler bu programdan etkilendi ve tekrar geri döndüler. Şu anda kaldıkları yerden devam etmektedirler.

Bu organizasyon, Müslüman bir ülkede, her bir mahallede bir Kur'an Kursu bulunan bir ülke için abartılı gelebilir; ancak Müslümanların işçi olarak çalıştığı, yüzde doksan dokuzu Hristiyan olan bir yer için değil. Bu çalışmaların efendimizin Mekke ve Medine'deki çalışmaları kadar kıymetli olduğunu düşünüyorum. Çünkü, o gün Peygamber efendimize atılan iftiraların aynısı bugün Avrupa'daki Müslümanlara atılmaktadır. Gerici, Terörist, Fundamentalist (kökten dinci, aşırı) gibi pejoratif kelimelerle küçük düşürülmeye çalışılan Müslümanlar, bir takım kanunlarla da baskı altına alınmaya çalışılmaktadır.

Ümit ediyorum ki gelecekte yüzlerce hafızın yetiştiği kurumlar oluşturulacaktır. Bu gelecek kuşaklar için açılmış bir yoldur. Efendimiz (s.a.v) bir hadisi şerifinde şöyle buyuruyor: “Kim İslam'da iyi bir çığır açarsa açtığı çığırın eciri ve kendisinden sonra, onunla (o çığır) amel edenlerin ecirleri, sevaplarından hiçbir şey eksilmeden ona aittir. Kim de İslam'da (Müslümanlar içinde) kötü bir çığır açarsa, açtığı çığırın günahı ve kendisinden sonra onunla amel edenlerin günahları, günahlarından bir şey eksilmeden ona aittir.”¹³⁷

Ebû Hüreyre'den rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurdu: “İnsanları doğru yola çağıran kimseye, kendisine uyanların sevabı gibi sevap verilir. Ona uyanların sevaplarından da hiçbir şey eksilmez. Başkalarını sapıklığa çağıran kimseye de, kendisine uyanların günahı gibi günah verilir. Ona uyanların günahlarından da hiçbir şey eksilmez.”¹³⁸

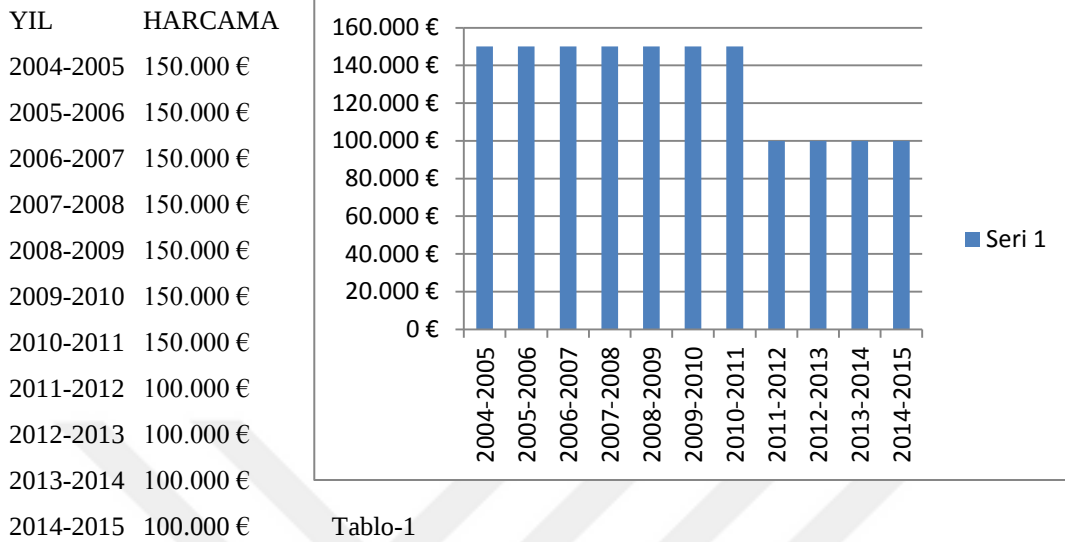
Başka bir hadisi şerifte efendimiz (s.a.v) şöyle buyurdular: “Hayra vesile olan, hayrı yapan gibidir.”¹³⁹ Önemli olan zor zamanlarda Müslümanların zaruri ihtiyaçlarını, Allah rızası için karşılamaktır. Bu çalışma da bu maksatla yapılmıştır.

¹³⁷Riyâzu's-Salihîn, 19, bab. 172. hadis, s. 158 müslim'den; Sunenu'n-Neseî, V, 99; vermekle ilgili genel çığır açma; V, 100; iyiliğe vesile olma ile ilgili hadisler; et-Tâc, I, 74 Hayra delil olan yapan gibidir; Sunenu İbni- Mâce 203, 206, 207 nolu hadislerle bkz.

¹³⁸Müslim, İlim, 16. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Sünnet, 6; Tirmizî, İlim, 15; İbni Mâce, Mukaddime, 14.

¹³⁹Tirmizî, İlim, 14.

3.8 2004-2011 ve 2011-2015 Kıyaslaması ve Sayısal Veriler

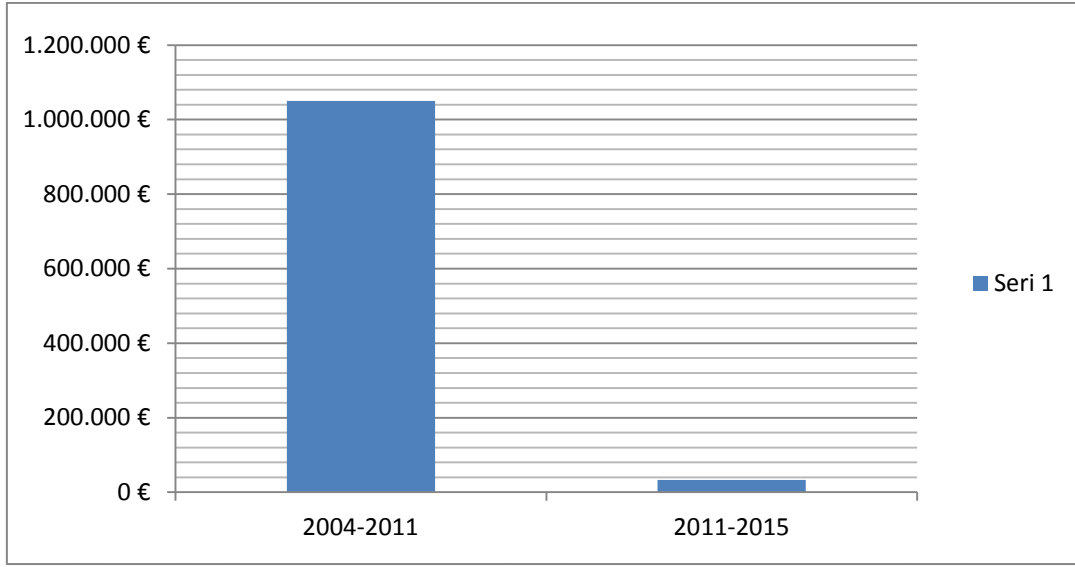

2004-2011 yılları arasında da 2011-2015 yılları arasında da ortalama 40 hafızlık öğrencisi öğrenim görmüş; 2004-11 yılları arasında öğrenci velilerinden, hayırseverlerden ve Viyana İslam Federasyonundan yıllık ortalama 150.000€ masraf yapılmıştır. 2011-15 arasında ise bu rakam üçte bir oranında azalarak 100.000€ civarına düşmüştür.

2004-2011 yılları arasında toplamda 1.050.000€ civarında masraf olmuş, 2011-2015 yılları arasında ise toplamda 400.000€ civarında masraf yapılmıştır.

2004-2011 arasını kapsayan 7 yıllık sürede toplamda 1 hafız yetişmiş, 2011-2015 arasını kapsayan 4 yıllık sürede 12 hafız yetişmiştir.

2004-2011 yılları arasında toplamda 1.050.000€ civarında masraf olmuş ve ancak 1 öğrencimiz hafız olabilmüş; 2011-2015 yılları arasında ise toplamda 400.000€ civarında masraf yapılmış, buna mukabil 12 öğrencimiz hafızlıklarının ikmal etmiştir. Bu parametreler temel alındığında 2004-11 yıllarında 1.050.000€'ya bir hafız yetişmiş, 2011-15 yıllarında ise 33.300€'ya bir hafız yetişmiştir.

Tablo-2

Son Hafızlık Grubunda 7 tanesi erkek 5 tanesi kız öğrenci olmak üzere toplam 12 öğrenci hafızlıklarını tamamlamıştır.

MÜLAKATLAR SONUCUNDA ORTAYA ÇIKAN TABLOLAR

Viyana Hafızlık okulunda hafızlığını tamamlayan 5'i Kız, 7'si Erkek 12 öğrenciyle mülakat yapılmış olup her öğrenciye aynı sorular sorulmuş, cevapları alınmış ve bu cevaplara göre aşağıdaki oranlar ortaya çıkmıştır.

DOĞUM YERİ	%	Sayı
Türkiye'da doğan	41,7	5
Viyana'da doğan	58,3	7
MEMLEKET	%	Sayı
Yozgat	50	6
Konya	25	3
Aksaray	17	2
Gaziantep	8	1
HAFIZLIK&OKUL	%	Sayı
Okula engel	33,3	4
Okula engel değil	33,3	4
Okul derslerini zorluyor	33,3	4
HAFIZLIĞA BAŞLAMA İSTEĞİ	%	Sayı
Ailesinin isteği ile	75	9
Kendi isteği ile	25	3
ANNE İŞ DURUMU	%	Sayı
Anne Çalışıyor	8	1
Anne Çalışmıyor	92	11

BABA MESLEK	%	Sayı
İşçi	67	8
Şoför	17	2
Teknik eleman	8	1
Esnaf	8	1

ÖĞRENİM DURUMU	%	Sayı
Lise de okuyor	50	6
Lise mezunu	33	4
Lisans düzeyinde okulda	17	2

YAPMAK İSTEDİKLERİ MESLEK	%	Sayı
Mühendis	50	6
Eğitimci	25	3
Doktor	8	1
Hukuk	8	1
Psikolog	8	1

AİLE MADDİ DURUM	%	Sayı
İyi	25	3
Orta	75	9

HAFIZLIK BİTİRME SÜRESİ	%	Sayı
3 yıl	25	3
4 yıl	75	9

EN FAZLA KAÇ HAM ALDIĞI	%	Sayı
2 Ham	25	3
3 Ham	42	5
4 Ham	17	2
5 Ham	8	1
6 Ham	8	1

HAFIZLIK SONRASI TUR SAYISI	%	Sayı
12 Tur	8	1
10 Tur	8	1
6 tur	17	2
4 Tur	42	5
3 Tur ve altı	25	3

Ayrıca aşağıdaki sorulan üç sorunun tamamına tüm öğrenciler olumlu cevap vermişlerdir.

	%	Sayı
İslami ilimlere devam etmek isteyen	100	12
Kuran eğitimine katkıda bulunmak isteyen	100	12
Hafızlıktan sonra Arapça öğrenmek isteyen	100	12

SONUÇ

Kur'an-ı Kerimi ezberleme geleneği zaman ve mekânın farklılıklarına göre değişiklik arz etse de, asrısaadetten günümüze, gelişerek gelmiştir. İslam toplumu dil, ırk, kültür bakımından ne kadar farklıysa, Kur'an-ı Kerimi ezberleme teknik ve metotları da o kadar farklılık arz etmektedir.

Akademik camianın Kur'an hıfzını önemsemesi, hafızlık merkezlerinin kurumsal ve bilimsel açıdan gelişmesine vesile olmaktadır. Teknik ve metot açısından kolaylaşan, fakat psikolojik ve sosyal açıdan zorlaşan hafızlık geleneğinin sürdürülebilmesi için araştırma süresince ulaştığımız bulgu ve değerlendirmeleri şu şekilde sıralayabiliriz.

1. Eğitim sistemini Bakanlıkların belirleyip öğrencileri zorunlu ve kesintisiz eğitime tabi tuttuğu, bilgi ve teknoloji çağında yaşıyoruz. Hafızlık merkezlerinin nicelik ve nitelik açısından ciddi revizyonlara tabi tutulması gerekmektedir. Kişiler ve kurumlar şahsi düşüncelerine göre veyahut rastgele hareket etmemelidir. Bu açıdan hafızlık eğitimi örgün eğitimle birlikte devam etmesi uygun olacağı düşünülmektedir.
2. Hafızlık eğitimi veren okulların çağın koşullarına uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Ev, okul ve hafızlık merkezi, imkân, fırsat ve düşünce açısından eşit şartlara sahip olmalıdır. Hafızlık merkezleri sosyal açıdan yeme-içme, temizlik, sosyal aktivite ve eğitim materyalleri konusunda da standartları yakalaması gerekmektedir. Evinde özel çalışma masası ve ayrı yatak odası bulunan bir öğrenciyi, otuz kişinin birlikte yattığı bir yatakhane de yatmaya zorlarsanırsa, ev ile hafızlık okulu arasındaki dengeyi kurmaya engel olursunuz. Okulda son derece modern ve temiz araç gereçlerle eğitim gören öğrenciyi hafızlık okulunda da aynı imkânların sunulması gerekmektedir. Fiziki ortam, temizlik, sosyal aktivite, başarı ödülü vb. koşullar eğitimi direkt etkileyen faktörlerdir diye düşünülmektedir.
3. Hafız adayı öğrencinin anne ve babalarının bilinçli, öğrencinin kapasiteli, istekli ve hafızasının kuvvetli olmasına dikkat edilmelidir. Çocuğun herhangi bir okulda başarılı olmadığını düşünerek son olarak hafızlık okuluna göndermeyi düşünmenin yanlış bir fikir olduğu çok açıktır, ancak hala aile baskısı ile hafızlık okuluna gönderilen öğrenciler bulunmaktadır. Bu konu da önce toplumun sonra da çocuğunun hafız olmasını düşünen ailelerinin bilinçlendirilmesi zorunluluk arz etmektedir. Veliler, Anaokulundan itibaren çocuğu iyi takip etmeli, öğretmenleriyle düzenli istişarelerde bulunmalı ve eğilimlerini iyi

tespit etmelidirler. Formasyonlu, alanında uzman bir hafızlık öğretmeniyle istişare edildikten sonra, öğrencinin fikrinin de sorulması gerekmektedir. Hafızlık için şu üç unsur elzemdir. Birincisi zaman. Hafızlık okuluna gönderme ve hafızlığa başlama yaşı iyi tespit edilmelidir. İkincisi mekân. Hafızlık eğitimi verecek kurumun her açıdan donanımlı ve kapasiteli olması gerekmektedir. Üçüncüsü ise, öğrencinin yetenekli, öğretmenin ise bu alanda formasyonlu ve uzman olması gerekmektedir.

4. Hafızlık yaptırılması düşünülen öğrencinin sekiz ile on yaşları arasında, Arap lehçesine uygun bir tarz da, tecvit kurallarına ve maharici hurufa hâkim bir öğretmenden Kur'an-ı Kerim okumasını öğrenmeli ve hafızlık öncesi güzel bir hazırlık dönemi geçirmelidir. Hazırlık döneminde tecvit kurallarını uygulamalı bir şekilde kavradıktan sonra 30. cüzü ezberlemelidir. Ayrıca günlük bir sayfa ezber yapacak seviyeye ulaşmadan tur sistemi ile hafızlığa başlamamalıdır. Hafızlık esnasında mecbur kalmadıkça okul ve öğretmen değişikliği yapılmamalıdır.
5. Hafızlık ve örgün eğitim birlikte yürütülmelidir. Sadece hafızlık için örgün eğitime ara verilmemelidir. Hafızlıkla örgün eğitimi birlikte yürütmenin zorlukları, biraz daha fazla çalışma ve sabırla telafi edilebilir, ancak üç senelik bir kesinti zaman içinde telafi edilemeyecek büyük kayıplara neden olabilir. Hafızlık için örgün eğitime ara verildiğinde hafızlıktan sonra lise diplomasını almak, ortalama yirmi ile yirmi iki yaşını buluyor. Bu yaş grubundaki bir gencin geleceğe yönelik ciddi kaygıları, maddi sıkıntıları olabilir. Şayet ailesinin maddi sıkıntıları da varsa, askerlik, evlilik, Üniversite gibi mutlaka aile desteği gerektiren konuları başarmak çok zor bir hale gelir. Yaşıtlarının üniversite üçüncü sınıfı okurken, liseden yeni mezun olan bir genç, psikolojik ve sosyolojik problemlerle de karşılaşabilir. Özellikle kendi ailesi ve yakınları yaşıtlarını örnek göstererek baskı kurabilirler.

Viyana hafızlık Okulunu başarıyla bitirip hafızlık diploması alan öğrencilerle bire bir yapılan mülakat sonuçlarına baktığımızda yaş ortalamaları on sekiz, eğitim seviyeleri lise son sınıf veya mezun, ama yüzde yüzü bir üniversite programına kayıt yapmayı düşünüyorlar. İşte bu unsurlar bizim ideal bir hafızda görmek istediğimiz unsurlardır. Hiçbir veli çocuğunun hademe, işçi, inşaatçı olması için okutmayacağı gibi hiçbir öğretmende öğrencisinin hafızlık sonrası eğitim hayatını sonlandırmasını istemez.

6. Hafızlık kavramını incelerken “hafız” kelimesinin birçok anlamından bahsettik. Ezberlemek, devam etmek, korumak, gözetmek gibi anlamlarını birlikte düşünecek olursak, sadece Kur’an-ı ezberlemekle iş bitmiyor, aksine yeni başlamaktadır. Kur’an-ı okumak hayatı ve anlamını okumak demektir. Bu sebeple hafızın; “Ben Kur’an-ı okuyorum ama anlamıyorum, hafızım ancak Arapça bilmiyorum” gibi bir açıklama getirmesi uygun olmayacaktır. Bu bir mazeret değil sorumsuzluktur.
7. İdeal bir hafızda bulunması gereken özellikleri ise şu şekilde de özetleye biliriz.

Hafızlık eğitiminde sadece Kur’an’ın lafzına odaklanmak donanımlı bir hafız yetiştirmek için yeterli olmaz; lafzın zahirini dile hâkim kılmaya çalışırken, manevi yönünü de kalbe ve ruha hâkim kılmaya çalışmak gerekir. Bunun için en başından pozisyonun iyi belirlenmesi gerekmektedir. Bu söylemden kasıt; Kur’an ile insan ruhu arasındaki bağı iyi kurmak demektir.

İyi bir Kur’an hafızının gerek hıfz yönünden gerekse tecvit, talim makam ve sesi terbiye etme yönünden mükemmel bir eğitim sürecinden geçmesi gerekmektedir. Kur’an-ı anlayacak derecede iyi bir Arapça öğreniminden sonra Tefsir, Hadis, Fıkıh, Siyer, İslam Tarihi, Dinler Tarihi, Mantık, Felsefe, Psikoloji, Sosyoloji, Edebiyat derslerin okutulduğu bir İlahiyat programını tamamlaması gerekmektedir. İnsan psikolojisini bilmeden onları anlamak, dilini öğrenmeden konuşmak ve dinini öğrenmeden öğretmek mümkün değildir. Yine iyi bir Kur’an hafızı Kur’an-ı Kerim’i kaide ve kurallarına uygun bir şekilde öğrenmeli, okumalı, ezberlemeli, anlamalı, yaşamalı ve diğer insanların da öğrenip, anlayıp yaşamaları için var gücüyle çalışmalıdır. Her şeyin en iyisini Allah bilir ve başarı O’ndandır.

EKLER

Ek1: Avusturya Haritası

Ek2: Viyana Şehir Haritası Haritası

Ek3: Viyana Merkez idari bölünüşler

Ek4: Viyana’da hafızlığını tamamlayarak hafızlık diplomasını almaya hak kazanan ilk bayan hafızın diploması

MÜLAKAT 1

Sizi tanıyabilir miyiz?

İsmim H. O. Doğum yerim Yozgat, Akdağmadeni Boyalık köyü. Doğum tarihim: 05.12.1995

Ne zamandan beri Viyana da yaşıyorsunuz?

1999'dan beri Viyana'da yaşıyorum.

Aileniz Viyana'ya ne zaman geldi? Babanız ne iş yapıyor?

Babam Viyana'ya 1995'te geldi. 18 senedir bir İnşaat firmasında çalışıyor.

Kur'an eğitime nerede ve ne zaman başladınız?

Kur'an eğitime ilk olarak 2001 senesinde Viyana Mescit-i Aksa camisinde başladım.

Viyana Hafızlık okulunu neden tercih ettiniz?

Babamın isteği doğrultusunda tercih ettim. Viyana hafızlık okulu açılmasaydı büyük ihtimal Mısır'a gidecektim ve hafızlığımı orda yapacaktım. Ama çok şükür Viyana'mıza böyle bir kurum açıldı ve eğitime başladım.

Viyana hafızlık okuluna ne zaman başladınız?

2011'de başladım.

Tur sistemiyle hafızlığa ne zaman başladınız?

2012 senesinin Kasım ayında başladım.

Hafızlık serüveninizi yıllara göre değerlendirir misiniz?

5. tura kadar tek tek gittim. Sonra 5. turu bir has¹⁴⁰ yaptım. Sonra 10. tura kadar yine aynı yani sadece bir ham¹⁴¹ ve haslar. Sonra 11-12 turları aldım. Bittikten sonra has vurdum. 13-14-15-16 turları yine tek tek yaptım yani sadece 1 ham ve haslar. 17-20. Turları aldım 4 ham kısacası ve bitirdik elhamdülillah. Sonra bir buçuk sene Has vurdum.

¹⁴⁰ Tekrar edilen sayfa.

¹⁴¹ Yeni yapılan sayfa.

En fazla kaç ham aldınız?

En fazla 4 Ham aldım 17-20 arası

Hafızlığı ne zaman bitirdiniz?

Hafızlığımı 2014 de bitirdim elhamdülillah.

Kaç tekrar yaptınız?

Tam emin değilim ama 3 galiba

Hafızlık Diploması aldınız mı?

Evet, aldım Allah'ıma çok şükür.

Viyana hafızlık okulunu idare ve hocalarınızla birlikte değerlendirir misiniz?

Ben hafızlık kurumunu çok sevdim hocalarımızı, aşçımızı... İlkbaşlarda sistem olarak çok memnun değildim ama Yusuf ve Mustafa hocalarımız geldikten sonra her şey çok değişti ve hafızlığın nasıl bir şey olduğunu daha iyi anladık.

Hafızlık sürecinde önemli hatıralarından bahseder misiniz?

Ramazan da mukabele okuduğumuz günleri hiç unutamam. O zamanlar herkes tatil yaparken biz neden ders yapıyorduk diye çok sinirleniyorduk. Ama şimdi keşke o günleri daha güzel değerlendireydik diye düşünüyorum.

Hafızlık okulundan mezun oldunuz. Şu anda ne yapıyorsunuz?

Makine mühendisliği okuyorum.

İleriye dönük planlarınız nelerdir?

İlk hedefim okulumu bitirmek. Diğer İslami ilimlerden eğitim almak için ilerde İmam Hatip Lisesine gitmeyi düşünüyorum,

Ne olmak istiyorsunuz?

Makine Mühendisi olmak istiyorum.

Kur'an eğitimine katkıda bulunmayı düşünüyor musunuz?

Peygamber Efendimizin (sav) buyurduğu gibi: 'sizin en hayırlınız, Kur'an'ı öğrenen ve öğretendir.' bunun için ben de Kur'an eğitimine katkıda bulunmak istiyorum.

MÜLAKAT 2

Sizi tanıyabilir miyiz? İsminiz, doğum yeri ve tarihi

İsmim **M. A.** 31.06.1996, Konya doğumluyum

Ne zamandan beri Viyana da yaşıyorsunuz?

2004'den beri Viyana'da ikamet etmekteyiz.

Aileniz Viyana'ya ne zaman geldi ve Babanız ne is yapıyor.

Babam bizlerden önce burada ikamet etmekteydiler. Bizler ise 2004 den beri Viyana'da ikamet etmekteyiz. Babam işçi olarak çalıştı şuan kendi dükkânımız var ve ticaretle meşgul.

Kur'an eğitimine nerede ve ne zaman başladınız?

Kur'an eğitiminde İlk başladığım yer Viyana Milli Görüşe bağlı olan Aziziye camisidir. Viyana'ya geldiğimiz 2004 senesinin birinci ayında başladım.

Viyana Hafızlık okulunu neden tercih ettiniz?

Ailemin isteği doğrultusunda tercih ettim.

Viyana Hafızlık okuluna ne zaman başladınız?

28 Şubat 2010 da hafızlık kursuna gittik ve 1 Mart'ta derse başladık.

Tur sistemiyle hafızlığa ne zaman başladınız?

Tur sistemiyle tam ne zaman başladığımı açıkçası tam hatırlamıyorum ama 2011 senesinin son ayları olması lazım.

Hafızlık serüveninizi yıllara göre değerlendirir misiniz?

Yıllara göre değerlendirmem zor olacaktır ama başlangıç orta ve sonunu değerlendirmeye çalışayım çünkü bunlarda zaten ilk yıl, sonraki yıl da denilebilir.

İlk sene güzeldi, azimli ve heyecanlıydık. İkinci yılda biraz yorulmuştuk kimi zaman ümitsizliğe düşüyorduk. Sonlara doğru azim ve heyecan bizi tekrar hatta daha fazla

sardı. Çünkü bitecekti artık. Geceleri kalkmak ya da sadece yârinki dersi düşünmek olmayacaktı diye geçirdi aklımızdan. En azından hafıfleyeceğini düşünürdük.

En fazla kaç ham aldınız?

En fazla beş ham aldım.

Hafızlığı ne zaman bitirdiniz?

Hafızlığımı 18.04. 2014 de bitirdim elhamdülillah.

Kaç tekrar yaptınız?

Tekrarlarımı çok saymadım ama en az dört tekrar hocalarıma dinletmişimdir diye umuyorum ve şu an halen tekrar etmekteyim.

Hafızlık diploması aldınız mı?

Hafızlık diplomamı aldım Elhamdülillah.

Viyana hafızlık okulunu idare ve Hocalarınızla birlikte değerlendirir misiniz?

Bizler Viyana'daki bulunan hafızlık kursunun ilk talebeleriyiz. Bundan dolayı ilk seneler kursun profesyonel olduğunu pek söyleyemem. Fakat zaman içerisinde tecrübe kazanılıp her gecen gün daha iyi olmaya çalıştıklarını da belirtmek isterim. Şuan altıncı yılını doldurmak üzere olan kursumuzun profesyonel olduğunu söyleyebilirim. Emek veren tüm idare kurulu ve hocalarımızdan Allah razı olsun.

Hafızlık sürecinde önemli hatıralarınızdan bahseder misiniz?

Hafızlık sürecinde hatıralarım pek çoktur. Ancak benim en çok şaşırdığım bu süre zarfında rabbimin hep bizimle olması ve hissedilmesi idi. Okulda Okul da ve diğer bütün işlerde. Her şeyin üstesinden gelirdik elhamdülillah.

Hafızlık okulundan mezun oldunuz. Şuanda ne yapıyorsunuz?

Şu anda Hukuk fakültesine hazırlanıyorum.

İleriye dönük planlarınız nelerdir?

İlk hedefim İslam'ı öğrenmek ve hakkıyla yaşamak. Bununla birlikte bildiğim Almanca, İngilizce, Kürtçe ve Türkçe dillerini geliştirmek ve Arapça başta olmak üzere Urdu ve Farsça öğrenmek. Müslümanları en iyi şekilde savunmak ve haklarını korumak için yazıldığım Hukuk fakültesini bitirmek. Aynı zaman da İlahiyat Açık öğretim de okumak istiyorum.

Ne olmak istiyorsunuz?

Öncelikle ne olursam olayım, insanlara faydalı bir birey olmak isterim. Şuanda hukuk okuyorum. Gayem her zaman Allah'ın rızasını kazanmak, insanlığın kurtuluşu için çalışmak, ümmeti Muhammedî bir araya toplamak ve tebliğ etmek olacaktır.

Kur'an eğitimine katkıda bulunmayı düşünüyor musunuz?

Şuan aileme Kur'an okumasını öğretiyorum. Ama hocalarım ya da olduğum kurum benden yardım talep ederlerse elimden geleni yaparım inşallah.

MÜLAKAT 3

Sizi Tanıya bilir miyiz?

Adım **E. B.** 5 Ocak 1998 Viyana doğumluyum. Memleketim Gaziantep.

Aileniz Viyana'ya ne zaman geldi? Babanız ne iş yapar?

Ailem 1995 yılında Viyana'ya geldi. Babam ise inşaatta çalışıyor.

Kur'an eğitimine nerede ve ne zaman başladınız?

Kur'an eğitimine yedi yaşındayken 10. Viyana'da bulunan Viyana İslam Federasyonuna bağlı olan Hamidiye Camisinde başladım:

Viyana Hafızlık okulunu neden tercih ettiniz?

Babam hafız olmamı istiyordu. Dolayısıyla beni hafızlık okuluna yazdırdı.

Viyana Hafızlık okuluna ne zaman başladınız?

1 Aralık 2010 yılında okuldan eve döndüğümde, eşyalarım hazırlanmıştı ve babam bugünden itibaren hafızlık okuluna gidiyorsun dedi. Böylelikle başlamış oldum.

Tur sistemiyle hafızlığa ne zaman başladınız?

10 Ocak 2011 yılında Yusuf Kalemli hocamla tur sistemi ile hafızlık yapmaya başladım. Yusuf hocam gelmeden önce mısırlı bir hocamız vardı. Arap usulüyle üç Cüz ezberlemiştim.

Hafızlık serüveninizi yıllara göre değerlendirir misiniz?

Hafızlığımı 21 Mayıs 2015 yılında bitirdim. Geri bakacak olursak 4 sene içerisinde hafızlığımı tamamladım. Bu 4 sene içerisinde en fazla ilk senemde sayfalarımı ilerlettim. İlk senemde 6 sayfa ile gidiyordum. İkinci senenin sonunda ise 10 sayfa ile gidiyordum. Ondan sonraki senelerde de beşer sayfa ekledim. Genel olarak bakarsak her sene beş sayfa ekledim. Yani bir çeyrek cüz ezberledim. Hafızlığımın en zor dönemleri ilk sene ve son seneydi.

En fazla kaç ham aldınız?

En fazla aldığım ham iki sayfaydı. İki defa iki ham aldım. Birincisini 15 sayfa ile giderken ikincisini 20 sayfa ile giderken aldım.

Hafızlığı ne zaman bitirdiniz?

Hafızlığımı 21 Mayıs 2015, bir Perşembe gününde, akşam saatlerinde bitirdim.

Kaç tekrar yaptınız?

Hafızlığım esnasında altı defa ham almadan has sayfalarımı tekrarladım. Bunlardan birisinde bir cüzün son on sayfasını mukabelede ezbere okudum. Hafızlığımı tamamladıktan sonra üç kere tekrar yaptım. Bunlardan birisinde de bir cemiyet de ilk 10 sayfa ezbere mukabele okudum.

Hafızlık diploması aldınız mı?

Hafızlık diplomamı 14 Kasım 2015 tarihinde Köln de Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yapılan Hafızlık tespit sınavının sonucunda hafızlık sınavını kazandım.

Viyana hafızlık okulunu idare ve hocalarımızla birlikte değerlendirir misiniz?

İdareyi ve hocalarımızı değerlendirecek olursam öncelikle şunu söylemek isterim ki onların yaptığı iş gerçekten çok büyük bir iş. Müdürümüz Mustafa Türkmen hocamızın ve Hafızlık hocamız Yusuf Kalemlı hocamızın hakkını ödeyemeyiz. Kendileri özel hayatlarını bırakıp sabah akşam sadece bizimle uğraştılar. Son 4 senemi aklımdan geçirecek olursam babamdan çok hocalarımı gördüm. Onlar ile çok yakın bir hoca öğrenci ilişkisi yaşadık. Benim kendilerine en çok teşekkür ettiğim konu bize anlayış göstermeleridir. Çünkü biz okulumuz yani sıra hafızlık yapıyorduk.

Hafızlıkta her gün ders vermek nasıl önemli ise okulumuzda da sınavlarımızın olduğu günler bizim için çok önemliydi. Okuldaki derslerimi ve Hafızlığımı hep dengede tutmaya çalıştım. Nasıl ki bir ders okuyorsam okulda da iyi notlar almaya çalıştım. Ve elhamdulillah okulumu başarı ile yürüttüm.

Ortaokulda iken Realgymnasiuma gidiyordum şimdide Yüksek meslek lisesi makine mühendislik bölümüne gidiyorum. Hafızlık yapmam benim okul hayatıma bir engel olmadı ve bunu tamamen hocalarıma borçluyum. Yusuf hocam bizim için en uygun zaman ne zaman ise o zaman dersimizi dinliyordu.

Sabah namazından sonra dersimizi okuyacak oluyorsak sabah namazında gelip dinliyordu, okuldan çıktıktan sonra kurstaki ders saatlerinden hariç bir zamanda dersimiz hazır oluyorsa o zaman dinliyordu ve yatsı namazına kadar dersimizi dinlemeye hazırды. Aynı şekilde Mustafa hocamız sabah akşam derslerimizi dinliyordu. O kadar çok geceler var ki kendisi gecenin saat 2sinde gelip dersimizi dinliyordu. Bu işi yapabilmenin başka bir yolu da yoktu zaten. Biz ders çalışmak için boş zaman ararken kendileri bize dar

zamanlarımızda yardımcı oldular. Hocalarımızın bu fedakârlıkları olmasaydı bu işi başaramazdık. Allah bize bu mucizesini nasip etmezdi.

İdarede bizi kendi evlatları gibi seven, elinden gelen her şeyi yapan, kursun aşçısı Nazmiye Hira adında bir yengemiz ve Abdulkadir Öz abimiz var. Kurs açıldığından beri Nazmiye yenge hep bizim aşçımızdı. Abdulkadir abide yataktan ve sabahları öğrencileri kaldırıp kahvaltı yapmalarından sorumlu. Aynı zamanda kursta daha hafızlığa başlamayan çocuklara ders veriyor. İlk zamanda kendisi bizle beraber kursun öğrencisiydi. Onunla da kursta değerli ve keyifli zamanımız geçti.

Hafızlık sürecinde önemli hatıralardan bahseder misiniz?

İlk başta ders çalışmakla geçirdiğim geceleri düşünüyorum. Öyle zamanlar vardı ki belirli bir zamanda uyumaya gitmiyordum, dersin başında ne zaman uyursam o zaman yatmaya gidiyordum. Sabahları erken kalkacak olduğumda Mahmut Alp diye bir dostum var. O beni hep kaldırırdı. Kurstaki çoğu ders saatlerimi de onunla birlikte geçirirdim. Hafızlık sürecinde arkadaşlarımla çok değerli ve keyifli zamanlarım oldu. Onlarla hep yatarken, kalkarken ve ders çalışırken şakalaşırdık.

Ders çalışırken çok tatlı muhabbetler oluşuyordu. Ama iki tane çok önemli hatıram var aklımda. Birisi bir pazar günüydü. Yusuf hocamız eksik olan derslerimizi tamamlamak için kursa çağırılmıştı. O gün aslında tatil günüydü. Ders esnasında Yusuf hocamın oğlu Celalettin gelip baba bugün ne yapıyoruz dedi ve Yusuf hocamda görmüyor musun dersteyim demişti. Ondan sonrada Celalettin gitti. Hala o senaryo aklımda. İkincisi ise 2013 yılında Ramazan ayında.

O vakit on sayfa ile gidiyordum ve ezbere mukabele okuyordum. Mustafa Hocama dersimi okuduktan sonra camiye doğru elimde küçük bir kuranla çalışarak gidiyordum. Otobüse bindimde beni gören bir zenci adam yerinden kalktı ve eliyle işaret etti gel buraya otur diye. Almancada bilmiyordu. Ben istemedim halde oturturdu ve otobüste de herkesin ilgisini çekti. Burada Kur'an'ın ve hafız olmanın toplulukta önemini anlamış oldum.

Hafızlık okulundan mezun oldunuz. Şu anda ne yapıyorsunuz?

Hafızlık okulundan mezun oldum ama halen okuldan sonra kursa gidip ders veriyorum. Hafızlığımı biraz daha sağlamlaştırmaya karar verdim. Ancak yatılı kalmıyorum. Cumartesi günleri de aynı şekilde kursa gidiyorum.

İleriye dönük planlarınız nelerdir?

Liseyi bitirdikten sonra üniversiteye gitmeyi düşünüyorum. Büyük olasılıkla teknik bölümlerden bir bölüm seçerim. Ama aynı zamanda kendimi İslami bilgilerde geliştirmek istiyorum. Ve tabiki olmazsa olmaz olan Arapça dilini öğrenmem gerekiyor. Şayet bunlar olmazsa hafızlığımın bir anlamı kalmaz. Ama bunları şimdiki kafamda oluşturduğum hayatımda ne zaman yapacağımı tam olarak bilmiyorum.

Ne olmak istiyorsunuz?

Ne olmak istiyorum sorusuna tam olarak cevap veremiyorum. Makine mühendisi olmak istiyorum ama bu alanda o kadar çok bölüm var ki tam olarak bir şey söyleyemiyorum. Daha çok araştırmam lazım. Benim için önemli olan gelecekteki meşgul olacağım işte insanlara bir faydamın dokunmasıdır.

Kur'an eğitime katkıda bulunmak istiyor musunuz?

Kuran eğitime her türlü katkıda bulunmaya hazırım.

MÜLAKAT 4

Sizi tanıya bilir miyiz?

Adım **M.E.Y.** 30.06.1999 yılında Viyana’da doğdum.

Aileniz Viyana’ya ne zaman geldi? Babanız ne iş yapıyor?

1985 yılında geldiler ve babam kepçe operatörü.

Kur-an eğitimine nerede ve ne zaman başladınız?

2006 yılında Rıdvan camiinde Kur’an eğitimine başladım.

Viyana Hafızlık okulunu neden tercih ettiniz?

Hocam önerdi ve başarabileceğimi söyledi.

Viyana hafızlık okuluna ne zaman başladınız?

2012 Senesininbeşinci Ayında başladım.

Tur sistemiyle hafızlığa ne zaman başladınız?

05.2012 yılında başladım.

Hafızlık serüveninizi senelere göre değerlendirir misiniz?

Huzur dolu yıllarımı geçirdiğimi düşünüyorum.

En fazla kaç ham aldınız?

Üç ham aldım.

Hafızlığı ne zaman bitirdiniz?

25.05.2015

Kaç tekrar yaptınız?

Dört tekrar yaptım.

Hafızlık diplomasını aldınız mı?

Sınava en kısa zamanda gireceğim İnşallah.

Viyana hafızlık okulunu idare ve hocalarınızla birlikte değerlendirir misiniz?

Fazla mesai ve yorucu zamanlarımız oldu fakat hafızlığımı bitirerek mutlu sona ulaştık.

Hafızlık sürecinde önemli hatıralarınızdan bahseder misiniz?

Hocamızla çiğ köfte yiyip muhabbet ettik.

Hafızlık okulundan mezun oldunuz. Şu anda ne yapıyorsunuz?

Hafızlığımı hafızlık okulunda pekiştiriyorum.

İleriye dönük planlarınız nelerdir?

Üniversiteye gidip aynı zamanda da bir camii de görev yapmayı planlıyorum.

Ne olmak istiyorsunuz?

İnşaat mühendisi.

Kur-an eğitimine katkıda bulunmak istiyor musunuz?

Evet, çünkü bizden sonraki nesillere faydalı olmak istiyorum

MÜLAKAT 5

Sizi tanıya bilir miyiz? İsmiğiniz doğum yeri ve tarihi?

Adım **M.A.** , 26.12.1998 tarihinde Viyana'da dünyaya geldim.

Aileniz Viyanaya ne zaman geldi? Babanız ne iş yapıyor?

Yaklaşık 25 sene önce Viyanaya geldiler. Babam bir şirketin deposunda çalışıyor.

Kur'an eğitiminin nerede ve ne zaman başladınız?

2005 yılında Rıdvan Camisinde Kur'an eğitimi almaya başladım.

Viyana hafızlık okulunu neden tercih ettiniz?

Rıdvan camisinde eğitim aldığım hocam, oraya geçtiğinden dolayı. Hocamızı bırakmak istememiştik.

Viyana hafızlık okuluna ne zaman başladınız?

10.10.2011

Tur sistemiyle hafızlığa ne zaman başladınız?

10.10.2011

Hafızlık serüveninizi yıllara göre değerlendirir misiniz?

Hafızlığa başladığım ilk yılda hiç zorluk çekmemiştim. İkinci yılda 12. ve 13. turda zorlanmaya başlamıştım. Hafızlığımı bitirdikten sonrada ilk tekrarımdan zorluklar çekmiştim.

En fazla kaç ham aldınız?

Dört ham aldım.

Hafızlığa ne zaman bitirdiniz?

14.04.2014

Kaç tekrar yaptınız?

Altı tekrar yaptım.

Hafızlık diploması aldınız mı?

Evet aldım.

Viyana Hafızlık Okulunu idare ve hocalarınızla birlikte değerlendirir misiniz?

Hepsi birbirinden değerli hocalarımızdır. Hafız olmamıza en büyük katkıyı hocalarımız sağlamıştır.

Hafızlık sürecinde önemli hatıralarınızdan bahsedermisiniz?

2012 Ramazan ayında ilk mukabelemizi okuduğumuz günleri hiç unutamam. Hafızlık okulunda çok güzel günler geçirdik.

Hafızlık okulunda mezun oldunuz. Şu an ne yapıyorsunuz?

Yardımcı hoca olarak görevliyim.

İleriye dönük planlarınız nelerdir?

Okulumu başarıyla bitirip üniversiteye gitmek istiyorum

Ne olmak istiyorsunuz?

Bilgisayar mühendisi.

Kur'an eğitimine katkıda bulunmayı düşünüyor musunuz?

Evet düşünüyorum.

MÜLAKAT 6

Sizi tanıya bilir miyiz? İsminiz doğum yeri ve tarihi?

İsmim **F.A.** 25. Mayıs 1998'de Viyana'da doğdum.

Aileniz Viyana'ya ne zaman geldi? Babanız ne iş yapıyor?

31 Ekim 1990'da. Babam bir firmada kamyon şoförlüğü yapmaktadır.

Kur'an Kerim eğitimine nerde ve ne zaman başladınız?

2004 yılında Viyana Nizami Âlem Ocaklarında başladım.

Viyana Hafızlık Okulunu neden tercih ettiniz?

Yusuf Hocam Rıdvan Camiinden Hafızlık Okuluna geçtiği için, bende hocamı bırakmak istemediğimden Hafızlık Okulunu tercih ettim.

Viyana Hafızlık Okuluna ne zaman başladınız?

10 Ekim 2011

Tur sistemiyle Hafızlığa ne zaman başladınız?

Hafızlık Okuluna başladığım gün.

Hafızlık serüvenini yıllara göre değerlendirir misiniz?

Hafızlığa ilk başladığım yıl çok iyi ve çok kolay geçti, 11 turdan sonraki dönemim çok zor geçti.

En fazla kaç ham aldınız?

En fazla beş ham aldım.

Hafızlığı ne zaman bitirdiniz?

30. Mayıs 2014'de.

Kaç tekrar yaptınız?

Şuan 1. tekrarımı yapıyorum.

Hafızlık Diploması aldınız mı?

Hayır, maalesef.

Viyana Hafızlık Okulunu idare ve hocalarınızla birlikte değerlendirir misiniz?

Hafızlık Okulunun çok güzel bir disiplin sistemi var, lakin ders sistemi pekiyi değildi. Kuran dersimiz 2 saat ile sınırlı idi.

Hafızlık süresinde önemli hatıralarından bahseder misiniz?

Hafızlık süresinde o kadar çok güzel anılarım var ki hangisini anlatacağımı bilmiyorum. En güzel ve çok anlamlı bir anim Rıdvan Camiinde Ramazan ayında Mukabele okumamdı. Gerçekten çok güzel birçok anlamlı ve çok güzel aydı.

Hafızlık Okulundan mezun oldunuz. Şuanda ne yapıyorsunuz?

Şuan bir inşaat firmasında meslek öğreniyorum ve 'Maurer' (usta) olarak staj yapıyorum.

İleriye dönük planlarınız nelerdir?

İlk olarak hafızlığımı muhafaza etmek, güzel bir meslek sahibi olmak ve dinimize göre bir hayat yaşamak istiyorum.

Ne olmak istiyorsunuz?

Ingenieur mühendis inşallah.

Kur'an eğitimine katkıda bulunmayı düşünüyor musunuz?

Elbette düşünüyorum. Camide hafta sonları ders vermeye veya hocama yardım etmeye gayret ediyorum.

MÜLAKAT 7

Sizi Tanıyabilir miyiz? İsminiz doğum yeri ve Tarihi

İsmim **O. S. Yozgathıym**. Küçük yasta Avusturya'ya geldik ve ilkokul birinci sınıfa, Viyana'da başladım.

Ne zamandan beri Viyana'da yaşıyorsunuz?

2003 yılından beri Viyana'da yaşıyorum

Aileniz Viyana'ya ne zaman geldi. Babanız ne iş yapıyor?

Babam yıllar önce Viyana'ya geldi ve yardımcı işçi olarak inşaat, asfalt sektöründe 25 senedir görev yapmaktadır.

Kuran eğitimine nerede ve ne zaman başladınız?

Kuran eğitimine 2003 yılında Rıdvan Camisinde başladım

Viyana Hafızlık okulunu neden tercih ettiniz?

Hafızlık kursunu hocam tavsiye etti. Allah kendisinden razı olsun. Orada daha iyi bir eğitim alabileceğimi ve hafızlığımı yapmam için en uygun yer olduğunu söyledi. Gerek arkadaş ortamı gerekse hafızlık sistemi açısından. Orası diğer eğitim kurslarından daha farklı bir Hafızlık Kursu. Bir insanında ancak hafızlık yapabilmesi için böyle müsait ayrı bir kurslarda eğitim görmesi gerektiğini düşünüyorum ancak düzgün ve disiplinli bir sistemle hedeflerimize ulaşabiliriz.

Viyana Hafızlık okuluna ne zaman başladınız?

Viyana Hafızlık okuluna 01.11.2011 tarihinde başladım. Yaklaşık 15 yaşlarındaydım.

Tur sistemiyle Hafızlığa ne zaman başladınız?

01.2012'de

Hafızlık serüveninizi senelere göre değerlendirir misiniz?

Hafızlığa başladığımda sanki hiç bitmeyecek bir yola çıktığımı düşünüyordum. Çok uzun ve zorlukları göze alabilecek bir tercihti, lakin öyleydi de. İlk hafızlığıma başlamadan

önce Kur'an'ın ilk 10 cüzünü ezberlemiştim, zamanla hafızlık sisteminin daha uygun görüp gerçek bir Hafızlık sistemine başlattı hocam. İlk baslarken 2 sayfayla başladım, daha sonrasında 4 alarak devam ettim. Sırayı bozmadan 5.6.7 diyerek birer birer devam ettikten sonra okulların tatil fırsatıyla tekrar yine iki ham aldım 8 le 9 beraber yaptım çok da zorlandım açıkçası orada şu anda en sağlam yerler ora nedenini henüz bende bilmiyorum. Ve onuncu hatmimi bitirdikten sonra güzel bir tekrar yaptım, daha kuvvetli olsun diye.

Bunun üzerine sağlam oldu diye 2 tane ezberlenmemiş sayfa aldım 11 le 12'yi, on birinci sayfaları çok kolay yapardım ama on ikinci sayfalarda çok zorlanarak yapardım. Belki de hafızlıkta en çok 12'le giden sayfalarda zorlandım öyle hatırlıyorum, lakin sonrasında 12'ci turu tekrar yaptım. Hocalarımızın ortak kararıyla camide mukabele okudum 12'ci turu.13.14.15.16 birer birer devam ettikten sonra güzel bir tekrar yaptım yine sağlam olsun diye. O zamanlarda da arkadaşlar arasında büyük bir rekabet oluştu diğer sayfaları bırakıp 4 ham aldım, geceleri daha uzun çalışıp çok sevdiğim uykumdan erken kalkıp arkadaşlarla ders çalışırdık. Birbirimizi hiç yalnız bırakmadık ve 4 gün farkla sırayla bitirdik. Elhamdülillah.

En fazla kaç ham aldınız?

Hafızlık sürecinde en fazla dört ham aldım.

Hafızlığı ne zaman bitirdiniz?

Hafızlığımı 10.04.2014 tarihinde bitirdim.

Kaç tekrar yaptınız?

Yaklaşık 12 tekrar yaptım, bunlardan beş hatmimi Mukabele olarak çeşitli Camilerde İmam Hatiplerin gözetiminde, düzgün bir şekilde cemaatimizin huzurunda okudum.

Hafızlık Diploması aldınız mı?

Evet, elhamdülillah Hafızlık Diplomasını aldım.

Viyana Hafızlık okulunu idare ve hocalarınızla birlikte değerlendirir misiniz?

Hafızlık okulu diğer eğitim okullarından çok farklı ve disiplinli bir okul. Orada her zaman yanında olan arkadaşların ve çok iyi hocalarımız var ve daima her şeyimizi onlarla

paylaşabiliyoruz. Hocalarımızın hepsi gerçekten birbirinden iyiler özellikle Hafızlık Hocam bize hep iyi ve çok şefkatli davranırdı ve her zaman bizlerden desteklerini esirgemezdi. Hocalarımız öğrencilere gerek Yusuf hocam gerekse Mustafa Türkmen hocamız olsun öğrencilerine kendi çocukları gibi davranırlardı. Allah onlardan razı olsun. Mustafa hocam çok disiplinliydi, bizleri hep gözetlerdi. Bizi takip etmek için masa altlarında, dolaplarda, kapı arkalarında çok saklanırdı.

Hafızlık sürecinde önemli hatıralarından bahseder misiniz?

Bir gün Mustafa hocam bizi takip etmek için ders çalışıyor muyuz ya da yine dersi kaynatıyor muyuz diye evden erken gelip masanın altına saklanmıştı. O gün de özellikle benim için gelmişti. Ne yazık ki bende kursa geç geldim yakalayamamıştı. Bir dahaki sefere beni yakalayacağını söylemişti. Tabiki haftalar sonrası derste konuşurken yakalandım, ama sağ olsun kızmadı. Sadece tebessüm etmişti. Hiç unutmam bir gün sabah namazına görevli bir arkadaşımız değil de hocam gelmişti bizi uyandırmaya, bende uykuya baya bir iyi dalmışım duymadım. Hocamız da gelip bana saka yapmıştı. İlk ezbere başladığımda Leyl suresinin ikinci ayetini hep yanlış okuyordum, Yusuf hocam sağ olsun bırakmadı beni beraber çalıştık üç tane ‘‘He’’ harfi çok güzel bir şekilde çıkarmak bir senemi aldı, hocamı da namaz vakitlerinde hiç boş bırakmazdım.

Cami cemaati beni çok severdi, ben ise onların bana olan sevgilerinden çok mutlu olurdum hala özlüyorum o eski günleri.

Hafızlıkta dersimizi yapamadığımızda hocamızı ikna etmeye çalışıyorduk, bugün izinli alalımda söz yarın iki ders vereceğiz diye, ama bir dersi zor veriyorduk. Bir gün Ramazan başlangıcından aylar önce hocalarımız kendi aralarında ortak bir karar alarak Ramazan’da her kişi kaçla gidiyorsa çeşitli camilerde Mukabele olarak okuyacaktı, hiç unutmam o günleri adeta hayatımızın en mutlu dolu günlerini yaşıyorduk, hocalarımızla beraber çok yoğun bir mesai yapıyorduk. Aksama herkes yorgundu ama asil en eğlenceli kısmı iftardan sonra başlıyordu yorgun olduğumuzu hissetmiyorduk bile. Her gün bir arkadaşımızda iftar acıyorduk. Sohbetler, kahkahalar asil o zaman oluyordu.

İftardan sonra en yakın Camiye koşup namazı sırayla kıldırıyorduk, Camii hocaları sağ olsun bizi görünce hiç affetmiyordu. İmamlığı, müezzinliği bize yaptırırlardı. Biz de büyük bir heyecanla kim nereyi okuyacak planları yapardık iki dakika içinde, her zaman ki gibi zor sayfalar bana kalıyordu, zamanla alıştım zaten. Ona rağmen dersimizi hiç aksatmazdık. Hocam benim tarhana çorbasını çok sevdiğimi bilerek bana sevgisinden

dolayı hep “Tarhanalı” diyerek çağırırdı ve bir gün bana Osman alınmıyorsun demi sana Tarhanalı dediğim için diye sormuştu, ben de bu soruya cevap olarak Hocam ben zaten Tarhanlıyım demiştim. Köyümüzün ismi Tarhana okuduğu için bizim orada Tarhana Çorbasını çok severiz, hocam buna çok gülmüştü.

Hafızlık okulundan mezun oldunuz. Su anda ne yapıyorsunuz?

Şu anda Teşkilatımıza bağlı Küba Camisinde hafta sonu görev yapıyorum ve aynı zamanda okuluma devam ediyorum.

İleriye dönük planlarınız nelerdir?

İlk basta okulumu bitirip Teknik Üniversite’sine başlayacağım. Ayrıca Arapçaya başlamayı düşünüyorum.

Ne olmak istiyorsunuz?

İnşallah ileride bilgisayar mühendisi olmayı istiyorum. Allah bütün Müslümanlar hakkında hayırlısını nasip eylesin.

Kuran eğitime katkıda bulunmayı düşünüyor musunuz?

Evet düşünüyorum. Ben de Hocamın bana öğrettiklerini diğer genç kardeşlerimize, onun bana öğrettiği gibi zamanla, sabırla, büyük bir azimle yeni neslimize en iyi şekilde öğretmek istiyorum. Allah nasip ederse ben de bir tanede olsa Hafız yetiştirmek istiyorum.

MÜLAKAT 8

Sizi tanıyabilir miyiz? İsminiz, doğum yeri ve tarihi.

P.K. Yozgat/Akdağmadeni’nde 15 Eylül 1992 tarihinde doğdum.

Ne zamandan beri Viyana’da yaşıyorsunuz?

2002 den beri

Aileniz Viyana’ya ne zaman geldi. Babanız ne iş yapıyor.

Babam evlendikten sonra Viyana’ya çalışmak için gelmiş. İnşaat işçisi.

Kuran eğitimine ne zaman ve nerede başladınız?

Kuran eğitimine ilk olarak 20. Viyana’da ki Akabe Cami’inde başladım.

Viyana Hafızlık okulunu neden tercih ettiniz?

Hafızlığa başlamak istediğim yıllarda kızlara yönelik Viyana Hafızlık okulu yoktu. İlk önce Yusuf Kalemli hocamızda Bakara suresini ezberleyerek hafızlığa ön hazırlık yaptım. Sonrasında Ahmet Keskin hocamızdan (Allah ondan razı olsun ve gani gani rahmet eylesin) rica ettik, Rıdvan Cami’inde Kız Hafızlık Kursunun kurulmasını sağladı.

Viyana Hafızlık okuluna ne zaman başladınız?

1 Nisan 2009

Tur sistemiyle hafızlığa ne zaman başladınız?

1 Nisan 2009

Hafızlık serüveninizi yıllara göre değerlendirebilir misiniz?

Birinci senem, 2009 yılı, biraz çileli geçti diyebilirim. Kursta sadece ben ve bir arkadaşım vardık. İki kişiyle ders yapıyorduk ve böyle devam edip etmeyeceğine dair hiç bir fikrimiz yoktu. Tek bir isteğimiz vardı, o da hafız olmak. Neyse ki kısa bir sürede duyuldu ve her geçen gün kurstaki öğrenci sayısı artmaya başladı. İkinci senemde daha rahat bir ortam vardı. En azından artık kurs ortamı oluşmuştu. Büyük bir istekle çalışıyorduk. 3. senem diğer senelere nazaran daha zor geçti. Hafızlık hocamızın da değişmesinin de büyük etkisi oldu. Aynı zamanda üniversite sınavlarına hazırlanıyordum, o açıdan çok da verimli geçmedi. Hafızlıktan en çok lezzet aldığım zamanlarım ilk

başladığım sene ve tabi ki de bitirdiğim senemdi. Rabbim tüm hafızlara o duyguyu yaşatsın inşallah.

En fazla kaç ham aldınız?

En fazla üç ham aldım

Hafızlığı ne zaman bitirdiniz?

12 Haziran 2013

Kaç tekrar yaptınız?

10 hatim

Hafızlık diploması aldınız mı?

Evet

Viyana Hafızlık okulunu idare ve hocalarımızla birlikte değerlendirir misiniz?

İlk Hocam Elif Bayar'dı. Kısaca bizlere hafızlığı sevdirdi diyebilirim ve son derece sabırlıydı. Ders dışında arkadaş olup, dersteysen de ciddiyetini koruyabiliyordu. Fatma Betül Karadeniz hocam da Elif hocadan sonra geldi. Azmi ve gayretiyle bizlere daima örnek oldu. Değişmez kuralı disiplindi ve bundan asla taviz vermezdi. Kurum müdürümüz Mevlüt Güner bizlere hem hoca hem abi oldu. Çok çaba sarfederek ve bizlere olan inanç ve güvenini hiç kaybetmeden Rıdvan Kız Hafızlık kursunu bugünlere getirdi. Hafız kursunu benimsenmesi gerekiyor bence, ancak bu şekilde dersleri daha verimli olur. Rıdvan Kız hafızlık Kursu artık bizim ikinci evimiz gibi.

Hafızlık okulundan mezun oldunuz. Şu anda ne yapıyorsunuz?

Viyana Üniversitesi'nde okuyorum. Ayrıca Rıdvan Eğitim Merkezi'nde Hafızlık eğitmenliği yapıyorum.

İleriye yönelik planlarınız nelerdir?

Hedefim Arapça öğrenip Kuran'ı anlayabilmek ve aldığım eğitimle de hafız yetiştirebilmek.

Ne olmak istiyorsunuz?

Eđitmen

Kuran eğitimine katkıda bulunmak istiyor musunuz?

Tabi ki isterim.

P. K. Viyana’da hafızlığı bitirip diploma alan ilk bayan hafız olmuştur.

MULAKAT 9

Sizi tanıyabilir miyiz? İsmiğiniz, Doğum yeri ve tarihi?

Adım **E.M.O.** 20.10.1996 Yozgat doğumluyum

Ne zamandan beri Viyana’da yaşıyorsunuz?

Yaklaşık 2003’ten beri Viyana’da yaşıyorum.

Aileniz Viyana’ya ne zaman geldi Babanız ne iş yapıyor?

Ailem 2003 yılında Viyana’ya geldi. Babam İnşaat Ustası.

Kuran Eğitime nereden ve nasıl başladınız?

Babam tahsilini Viyana’da tamamladığı için Milli Görüş Teşkilatı’nda aktif idi. Buraya geldiğimizde ise bizi Kuba Camisi’ne gönderdi. Ortaokul ikinci sınıfa kadar orada okudum. Sonrasında medresede hafızlığa hazırlandım.

Viyana Hafızlık Okulunu neden tercih ettiniz?

Hocalarımın ve ailemin tavsiyesi üzerine tercih ettim. Gittiğim medresede gündüzlü ve okulla birlikte hafızlık yapan yoktu. Ailem de bu kursu uygun gördü ve buraya başladım.

Viyana Hafızlık Okuluna ne zaman başladınız?

2010 yılında medrese eğitimimi tamamladıktan sonra başladım.

Tur sistemi ile hafızlığa ne zaman başladınız?

İki ay hazırlık yaptıktan sonra tur sistemi ile hafızlığa başladım.

Hafızlık serüveninizi yıllara göre değerlendirir misiniz?

2010/11 yılında yaşımdan dolayı biraz sıkıntılı olmuştu ama hocam sayesinde çabuk alıştım.

2012 yılında biraz tökezlediğim için yavaş ilerlemeye başlamıştım. 2013/14 yılında ise artık sona yaklaştığımı bildiğim için büyük bir azimle bitirme çabasında idim.

En fazla kaç ham aldınız?

Son üç turu ham alarak tamamladım. En fazla ham sayım üç oldu.

Hafızlığı ne zaman bitirdiniz?

17 Temmuz 2014 yılında ramazanda bitti çok şükür.

Kaç tekrar yaptınız?

Altıncı tekrarımı bitirmek üzereyim.

Hafızlık diploması aldınız mı?

Hayır, henüz almadım.

Viyana Hafızlık Okulunu idare ve hocalarınızla değerlendirir misiniz?

Birçok hocamız idare ile ilgilendi fakat her gelen gideni arattı Ama şimdiki idaremizden de hocalarımızdan da çok memnunuz elhamdülillah. Hepsi de elinden gelenin fazlasını yaparak bizlere yardımcı oluyorlar.

Hafızlık sürecinde önemli hatıralarınızdan bahseder misiniz?

En güzel hatıram hafızlığımı tamamladıktan üç saat sonra tatile, memleketimize gidişim oldu.

Hafızlık Okulundan mezun oldunuz. Şuan da ne yapıyorsunuz?

Henüz mezun olmadım fakat mezun olduktan sonra Arapça öğreneceğim inşallah.

Ne olmak istiyorsunuz?

Allah nasip ederse Viyana’da çok fazla Müslüman Jinekolog olmadığından ümmete faydalı olabilmek için Jinekolog (Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanı) olmak istiyorum.

Kuran Eğitime katkıda bulunmayı düşünüyor musunuz?

Şuanda hafta sonları kurumumuzda anasınıfı öğretmenliği yapmaktayım eğitimimi tamamladıktan sonra hafız yetiştirmek istiyorum.

MULAKAT 10

Sizi tanıyabilir miyiz?

İsmim **R.A.** Doğum yeri ve tarihi: Viyana - 28.08.2000

Aileniz Viyana'ya ne zaman geldi? Babanız ne iş yapıyor?

Babam 1989 senesinde Viyana'ya geldi. Daha sonra 1992 yılında annemi'de getirdi. Babam, bir şirketin deposunda çalışmaktadır.

Kur'an eğitimine nerede ve ne zaman başladınız?

2005 senesinde Rıdvan Eğitim Merkezi'nde Kur'an eğitimi almaya başladım.

Viyana hafızlık okulunu neden tercih ettiniz?

Bu kararı verdiğimde daha çok küçüktüm. Ama içimde hep bir hafız olma isteği vardı.

Viyana hafızlık okuluna ne zaman başladınız?

2009 senesinde hafızlık ön hazırlığı yaptım. Yaklaşık bir sene sonrada hafızlığa başladım.

Tur sistemiyle hafızlığa ne zaman başladınız?

Hafızlığa başladığımdan beri hep tur sistemiyle yaptım.

Hafızlık serüveninizi yıllara göre değerlendirir misiniz?

Biz hafızlığa ilk 5 kişi olarak başladık. Bizim hafız olacağımıza kimse inanmamıştı. Amaç öğrenebildiğimiz kadar öğrenmekti. Yani doğru düzgün bir sistem yoktu. Bu yaklaşık bir iki yıl böyle devam etti. Daha sonra öğrenci sayısı arttı. Hocamız değişti daha sıkı takipler yapıldı ve bizim performanslarımız yükseldi, çünkü artık daha çok disiplin vardı. Ve bugün 3 sınıf 50 den fazla öğrenci var. Yani eğitim kalitesi arttı, daha fazla disiplin geldi ve en önemlisi, öğrenci sayısı arttı. Ama bana hafızlık serüvenimin her yılı, yeni bir şey kattı. İyi günler geçirdik hocalarımızdan çok şey öğrendik.

En fazla kaç ham aldınız?

En fazla 3 ham aldım.

Hafızlığı ne zaman bitirdiniz?

11.04.2015 tarihinde çok şükür hafızlığımı bitirdim.

Kaç tekrar yaptınız?

İki tekrar yaptım.

Hafızlık diploması aldınız mı?

Henüz almadım ama hafızlık sınavına hazırlanıyorum.

Viyana hafızlık okulunu idare ve hocalarınızla birlikte değerlendirir misiniz?

Yoğun disiplin ve sıkı takip altındayız. Hafızlık dönemi içerisinde, farklı hoca ve idare sorumlularımız oldu ve hepsi bizim için çaba sarf etti ve emek verdi. Allah onlardan razı olsun.

Hafızlık sürecinde önemli hatıralarınızdan bahseder misiniz?

Yılların bana çok şey öğrettiğini düşünüyorum. Hafızlık çok kutsal bir yolculuktur. O yüzden bu yolda yaşanan her şeyin kutsal olduğunu düşünüyorum. Hem güldük hem ağladık; bazen haylazlık yaptığımız dönemler bazen de kafamızı kaldırmadan ders çalıştığımız günler oldu. Ama hafızlık uğruna yapılan her şeye değer.

Hafızlık okulundan mezun oldunuz. Şu anda ne yapıyorsunuz?

Şuan, lise eğitimiyle birlikte, hafızlık tespit sınavına hazırlanıyorum.

İleriye dönük planlarınız nelerdir?

Öncelikle diplomamı alıp, daha sonra Fıkıh ve Arapça eğitimi almak istiyorum.

Ne olmak istiyorsunuz?

İlk hedefim, Maturayı (Lise diploması) yapmak daha sonra Psikoloji bölümünü okumak istiyorum.

Kur'an eğitimine katkıda bulunmayı düşünüyor musunuz?

Evet, inşallah. Kur'an-i Kerim ve hafızlık eğitmeni olmak istiyorum.

MÜLAKAT 11

Sizi tanıyabilir miyiz? İsminiz doğum yeri ve tarihi

İsmim **F.N.** 15 Kasım 94 Kadışehri/Yozgat doğumluyum.

Ne zamandan beri Viyana'da yaşıyorsunuz?

15 yıldır Viyana'da yaşıyorum.

Aileniz Viyana'ya ne zaman geldi? Babanız ne iş yapıyor?

2001 yılında ailemle birlikte Viyana'ya geldim. Babam emekli.

Kuran eğitimine nerede ve ne zaman başladınız?

Kuran-ı Kerimi ilk babamdan öğrendim. Daha sonra 2003 yılında Rıdvan Eğitim Merkezi'nde ilerlettim.

Viyana Hafızlık okulunu neden tercih ettiniz?

Hafızlığa başlamak istediğimizde bize bu imkânı sunan başka bir yer olmadığı için.

Viyana Hafızlık okuluna ne zaman başladınız?

2009 yılında başladım

Tur sistemiyle hafızlığa ne zaman başladınız?

Hafızlığın başından itibaren tur sistemiyle ders verdim.

En fazla kaç ham aldınız?

En fazla iki ham aldım

Hafızlığı ne zaman bitirdiniz?

2014 yılında bitirdim

Kaç tekrar yaptınız?

Üç tekrar yaptım.

Hafızlık diploması aldınız mı?

Hayır, henüz almadım. Hafızlık tespit sınavı için hazırlık yapıyorum. En kısa zamanda almak için gayret sarf ediyorum.

Viyana Hafızlık Okulunu idare ve hocalarınızla birlikte değerlendirir misiniz?

Biz hafızlığımızı bitirene kadar hocalarımızdan da idarecimiz Mevlüt Güner hocamızdan da her türlü desteği gördük.

Hafızlık okulundan mezun oldunuz? Şuanda ne yapıyorsunuz?

İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Uluslararası İslam ve Din Bilimleri Fakültesinde öğrenciyim.

İleriye dönük planlarınız nelerdir?

Bir Arap ülkesinde Erasmus yapmak istiyorum.

Ne olmak istiyorsunuz?

Öğretim görevlisi olmak isterim.

Kuran eğitime katkıda bulunmayı düşünüyor musunuz?

Evet. Ömrümün sonuna dek bu davaya hizmetçi olmak isterim.

MÜLAKAT 12

Sizi tanıya bilir miyiz?

İsmim: **E.İ.** Doğum tarihim: 12.06.1999 Doğum yerim: Viyana.

Aileniz Viyana'ya ne zaman geldi ve babanız ne iş yapıyor?

Babam 1987 tarihinde annem de ilk 1992 Viyana'ya geldi. Senesinde Viyana'ya babam tarafından getirildi. Babam şuan kamyon şoförü olarak çalışıyor.

Kur'an eğitimine nerede ve ne zaman başladınız?

Kur'an eğitimine ilk 2005 de Rıdvan Camiinde başladım.

Viyana hafızlık okulunu neden tercih ettiniz?

Küçüklüğümünden beri bu kurumda olduğum için de hafızlığımı bu kurumda başlamak istedim.

Viyana hafızlık okuluna ne zaman başladınız?

Hafızlık okuluna 2009 da başladım. Fakat ilk senesinde ön hazırlıktaydım ve yaklaşık bir sene sonra tur sistemiyle hafızlığa başladım.

Tur sistemiyle hafızlığa ne zaman başladınız?

Hafızlığa başladığımdan beri yani 2010' den beri hafızlığımı tur sistemiyle yaptım.

Hafızlık serüveninizi yıllara göre değerlendirir misiniz?

Hafızlık yıllarım esnasında birçok maceram oldu. 2013 senesinde İstanbul'da kursa gittik ve gittiğimizde yaş olarak çokta büyük olmadığım için bana yeni şeyler kattı ve macera doluydu benim için. Ben çok şanslı olduğumuzu düşünüyorum açıkçası. Çünkü böyle modern bir zamanda yasamamıza rağmen birçok ülkede Kur'an bulamayan ve hafızlığını zor şartlar altında yapmak zorunda kalan insanlar var. Ve bizim motivasyon amaçlı yapılan gezileri düşününce çoğu zaman içim ürpermiyor değil.

En fazla kaç ham aldınız?

En fazla üç ham aldım.

Hafızlığı ne zaman bitirdiniz?

01.04.2015 tarihinde hafızlığımı tamamladım.

Kaç tekrar yaptınız?

İlkinde beş sayfa ve daha sonra bir cüz vererek 2 has yaptım.

Hafızlık diploması aldınız mı?

Henüz hafızlık sınavına hazırlanıyorum.

Viyana hafızlık okulunu idare ve hocalarınızla birlikte değerlendirir misiniz?

Hafızlık kursumuz yıllardır ciddi bir gözetim ve disiplin altında devam ediyor. Okul

için geçerli olan kurallar hafızlık okulu içinde geçerli. Şimdiye kadar birçok hocamız değişmiş olmasına rağmen hiçbiri bu disiplinden taviz vermedi.

Hafızlık sürecinde önemli hatıralarından bahseder misin?

Hafızlığa başladığımda 9 yaşındaydım ve şimdiye kadar bir sürü yeni insan tanıdım kimi bıraktı kimi bırakmak zorunda kaldı ve kimileriyle bugüne kadar geldim. Artık öyle bir durum oluyor ki, aile gibi olunuyor. Beraber ders haricinde gezilere gittik ve birçok şeyi beraber yaşadık. O yüzden hafızlık zamanımı düşününce aklıma gelen bir hatıram değil, hatıralar oluyor. Nitekim bu yolda her şey ve her hatıra unutulmaz benim için.

Hafızlık okulundan mezun oldunuz.Şuan ne yapıyorsunuz?

Hafızlığım bitti fakat sınava girmedim henüz o yüzden başka bir meşgalem yok ve hala hafızlık okuluna devam ediyorum.

İleriye dönük planlarınız nelerdir?

İlk hedefim üniversiteyi okumak. Tabi ki hafızlığım bitince gerçekten bitmiş olmuyor; çünkü ben hayatım boyunca bir yürüyen Kur'an olmak zorundayım ve hayatımı onun bana emrettiklerine göre şekillendirmek zorundayım. O yüzden hep Kur'an ile iç içe olmak istiyorum.

Ne olmak istiyorsunuz?

Şu anki okulumu bitirip Matura (Lise diploması) almak istiyorum. İnşallah daha sonra üniversiteye gidip mezun olmak istiyorum.

Kuran eğitime katkıda bulunmayı düşünüyor musun?

Tabi kifaydalı olmak istiyorum. İleriye dönük yürüyen Kur'anlar yetiştirmek önceliklerim arasında nasip olursa.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Ackerl, Isabella, *Avrupalı Gözüyle Viyana Kuşatması*, Çev. Sezai Yalçınkaya, İstanbul, 2007.

Akyıldız, Ali, *Sürgün Sefir Sadullah Paşa*, İstanbul 2011.

Arat, Kirstin, *Der İslam Österreich*, Frankfurt, 1987.

Bair, Johann; *Das Islamgesetz*, Springer Verlag, Wien, 2002.

Balic, Smail, *İslam Und Österreich*, Wien, 1983.

Bilmen, Ömer Nasuhi, *Hukuki İslamiye Ve Istılahatı Fıkhiyye Kamusu*, İstanbul, 1978.

Buhari, Ebu Abdullah Muhammed B. İsmail, *Sahihu'l-Buhari*, İstanbul, 1964.

Cerrahoğlu, İsmail, *Tefsir Usülü*, Ankara, 1968.

Çanga, Mahmut, *Kur'an'ı Kerim Lügatı, Mu'cemü'l-Müfehres*, İstanbul, 2010. s. 148.

Çelebi, Evliya, *Seyahatnâme*, Haz. Seyit Ali Kahraman, İstanbul, 2011.

Çetin, Abdurrahman, *Kur'an İlimleri Ve Kuran'ı Kerim Tarihi*, Bursa, 2012.

Darimi, Muhammed B. Abdullah B. Abdurrahman, *Es-Sünen*, Nşr. Muhammed Ahmet Dehman, Kahire, 1967.

Darkot, Besim, *Avrupa Coğrafyası*, İstanbul, 1969.

D.İ.A, Komisyon İstanbul, 1997.

Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi, Ed. Hakkı Dursun Yıldız, İstanbul, 1989.

Efendi, Mustafa Hattî, *Viyana Sefâretnâmesi*, Haz. Ali İbrahim Savaş, Ankara, 1999.

Ersoy, Mehmet Akif, *Safahat*, İstanbul, 1987.

Gazzali, Ebu Hamid Muhammed, *İhyau Ulumiddin*, Trc. Ahmet Serdaroğlu, İstanbul, 1975.

Güneş, Hüseyin; *Recht Auf Religion İn Österreich*, Safinah Verlag, Wien, 2012.

İbnü Mace, Ebu Abdullah Muhammed B. Yezid, *Sünenü İbn-İ Mace*, Kahire, 1952.

İbn-İ Manzur, *Lisanü'l-Arab*, Beyrut, 1956.

Johnson Paul, *Yahudi Tarihi*, (çev. Filiz Orman), İstanbul, 2001.

Karaçam, İsmail, *Kur'an'ı Kerimin Faziletleri ve Okunma Kaideleri*, İstanbul, 2013

-----, *Dini Kavramlar Sözlüğü*, Ankara, 2010.

Karaman, Hayreddin, *Kur'an'ı Kerim, Terceme ve Meali*, İstanbul, 1980.

- Kaymakcan, Recep, *Günümüz İngiltere'sinde Din Eğitimi*, İstanbul, 2004.
- Kuran, Ercüment, *Avrupada İkamet Elçiliklerinin Kuruluşu Ve İlk Elçilerin Siyasi Faaliyetleri* (1793-1821), Ankara, 1968.
- Kurtubi, Ebi Abdullah Muhammed, *El-Camiu Li- Ahkami'l- Kur'an*, Kahire, 1991.
- Langenscheidts Grosswörterbuch Deutsch Als Fremdsprache, Komisyon, Berlin, 2002, s. 546.
- Mc Neill, William H. “*Dünya Tarihi*”, (çev. Alaeddin Şenel), İstanbul, 1985.
- Miras, Kamil, *Tecrid-i Sarih Tercemesi ve Şerhi*, İstanbul, 1969.
- Müslim, Ebu'l- Huseyn Müslim B. El- Haccac, *Sahihu Müslim*, Kahire, 1955.
- Neuer, Kozenn Atlas, Ed. Hölzel, Viyana, 2006.
- Neumayr, Christoph, *Der İslam In Österreich-Ungarn 1878-1918*, (Diplomarbeit), 1995, Universitaet Wien, Wien.
- Nüveyri, Ebu'l- Kasım Muhammed B. Muhammed B. Muhammed, *Şerhu Tayyibeti'n- Neşr*, Süleymaniye Ktb. İbrahim Efendi Ksm. Nr. 25.
- Salih, Subhi, “*Hadis İlimleri Ve Hadis İstılahları*”, (çev. M. Yaşar Kandemir), İstanbul, 1997.
- Salıhoğlu, Ziya, *Başarılı Hafız Olma Ve Yetiştirme Metotları*, İstanbul, 2013.
- Soysal, İsmail- Eren Mihin, *Türk İncelemeleri Yapan Kuruluşlar*, Ankara, 1977.
- Suyuti, *Tedribu'r-Ravi, Şerhu Takrib'in-Nevevi*, Kahire, 1954.
- Ortaylı, İlber, *İlber Ortaylı Seyahatnamesi*, İstanbul, 2013.
- Öngör, Sami, *Devletler ve Ülkeler Ansiklopedisi*, Ankara, 1967.
- Österreich In Geschichte Und Literatur, XX, Wien, 1976.
- Öztürk, Osman, *Osmanlı Hukuk Tarihinde Mecelle*, İstanbul, 1973.
- Taberi, Ebu Cafer Muhammad B. Cerir, *Camiu'l -Beyan*, Tercüme; Kerim Aytekin, Hasan Karakaya. İstanbul, 1996.
- Tavukçuoğlu, Mustafa, *Avrupa'da Türk Ailesi ve Din Eğitimi (Avusturya Örneği)*, Konya 2000.
- Tanoğlu, Ali, *Enerji Kaynakları*, İstanbul, 1958. Teply Karl, *Türkische Sagen Und Legenden Um Die Kaiserstadt Wien*, Viyana, 1980.
- Tirmizi, Muhammed B. İsa, *El-Camiu's-Sahih*, Nşr. İbrahim Atve, Kahire 1954, C. 11 s. 47.

Türk, Veysel, *Avusturya'da Milli Görüşün İlkleri*, 1. Bölge, Viyana, 2010.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, İstanbul, 2011.

Vasiti, İmam Muhibiddin Ebi Feyz Es-Seyyid Muhammed Murteza, *Ta'cu'l- Arus Min Cevahiri'l- Kamus*,'' Beyrut, 1994.

Ansiklopedi Maddeleri

Aydın, Masum Yaşar, *D.İ.A. Avusturya Maddesi*, İstanbul, 1997.

Baktır, Mustafa, *D.İ.A., Suffe Maddesi*, İstanbul, 2009.

Baliç, İsmail, *D.İ.A.Avusturya Maddesi*, İstanbul, 1997.

Beydilli, Kemal, *D.İ.A.Avusturya Maddesi*, İstanbul, 1997.

Beydilli, Kemal, *D.İ.A.Viyana Maddesi*, İstanbul, 1997.

Bozkurt, Nebi, *D.İ.A.Hafız Maddesi*, İstanbul, 1997.

Dursun, Davut, *D.İ.A. Avusturya Maddesi*, İstanbul, 1997.

Ertek, Ahmet, *D.İ.A. Avusturya Maddesi*, İstanbul, 1997.

Dergiler

Bilgin, Beyza, “*Almanya Fedaral Cumhuriyetinde Türk Çocuklarına İslami Din Dersi Program Geliştirme Çalışmaları*”, *Ankara Üniv. İlh. Fak. Derg.* Ankara, 1988, C. 30/1.

Elektronik Kaynaklar

https://tr.wikipedia.org/wiki/Heinz_Fischer(2.4.2016 girildi.)

https://tr.wikipedia.org/wiki/Wiener_Stadthalle. (4.5.2016 girildi.)

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Avusturya>(1.5.2016 girildi.)

https://tr.wikipedia.org/wiki/Werner_Faymann(28.4.2016 girildi.)

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Viyana>(2.5.2016 girildi.)

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Bosna-Hersek>(1.5.2016 girildi.)

<http://www.atib.at/tr/atib-union/> (4.5.2016 girildi.))

<http://www.ifwien.at> (4.6.2016 girildi.)

https://tr.wikipedia.org/wiki/Wiener_Stadthalle(1.5.2016 girildi.)

<https://www.wien.gv.at/>(1.5.2016 girildi.) (1.3.2016 girildi.)